

“ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องหันหน้าเข้าหากันโดยมีเป้าหมายการศึกษาเป็นเป้าหมายร่วมกัน และต้องเข้าใจว่า ทุกระดับการศึกษาไม่ใช่เพียงมีความร่วมมือกันเท่านั้น หากแต่ต้องส่งผลให้เกิดการแข่งขันขึ้นด้วย เป็น “การแข่งขันแบบมีส่วนร่วม” เป็น co-optition มาจาก co-operation กับ competition จึงจะเป็นเป้าหมายของ PPP ด้านการศึกษา” (เชิงชัย ชาญเจนลักษณ์)

“เหตุผลที่ภาคเอกชนจะเป็นคนจัดสำคัญ เป็นหัวทอกสำคัญที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงเป็น tipping point เป็นจุดที่มันจะเปลี่ยนหลายๆ เรื่องได้ก็เพราะว่า ใจภักดิ์ปฏิรูปคราวนี้มองตรงกันหมดทั้งสปข. ทั้งสนช. ทั้งทางกระทรวงเอง ทั้งคณะรัฐบาล ก็คือว่า มันไม่ใช่การศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ หรือการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ต่อเพียงอย่างเดียวอีกต่อไปแล้ว มันเป็นการศึกษาเพื่อผลของงาน เพื่อชีวิตจริง ที่แปรไปตามบริบทของเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละพื้นที่...เอกชนจะสร้างจุดเปลี่ยนเลนนะภาคเอกชนล้วนๆ เลย ที่นำเอาความทันสมัยที่วิถีคิด วิธีการทำงาน วิธีการสอน วิธีเรียนเข้ามาสู่สถาบันการศึกษา...ดีทั้งกับการเรียนการสอน ดีทั้งกับการวิจัย ดีทั้งกับการสร้างพื้นที่เรียนรู้ให้กับเด็กที่จบปีทำงานได้จริงเลย” (อมรวิษย์ นาคกรรพ)

บทวิเคราะห์การศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย

หุ้นส่วนการศึกษา ระหว่างภาครัฐกับเอกชน ในประเทศไทย

รายงานการวิจัย เรื่อง

หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านเศรษฐกิจและสังคมโลก ทำให้แต่ละประเทศให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก สำหรับประเทศไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังที่ได้กำหนดไว้ว่า “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ดังนั้นประชาชนทุกคน ตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตควรมีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงและมีความพร้อมในการแข่งขัน และนำไปสู่เสถียรภาพและประโยชน์สุขของประเทศท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจและสังคมโลก แต่กว่า 15 ปีแล้ว ประเทศไทยยังไม่สามารถสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาได้ และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังคงปรากฏอยู่ ประชาชนไทยยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้ทุกคนดังเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ด้วยเหตุนี้ นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2558 จึงได้กำหนดชัดเจนถึงการพัฒนาและการปฏิรูปการศึกษาว่าจะต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความต้องการของทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อเน้นความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เนื่องจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถที่จะจัดการเรื่องดังกล่าวได้อย่างมีคุณภาพและรวดเร็วทันต่อสังคมพลวัตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ การเร่งขยายบทบาทของ

ภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในระบบการศึกษาจึงเป็นนโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาล
ให้ความสำคัญ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของ
การศึกษาความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน และได้
ทำการศึกษาวิจัยความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนใน
ประเทศไทย ตลอดจนจนประสบการณ์จากต่างประเทศ เพื่อเป็นข้อมูล
สำหรับการพัฒนาแนวทางความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับ
เอกชนของประเทศไทย ในการนี้ สำนักงานฯ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ
ทุกท่านที่ให้เกียรติให้สัมภาษณ์ทำให้ได้รับทราบข้อมูลและวิสัยทัศน์ที่มี
ประโยชน์ สามารถนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์และจัดทำรายงานให้สมบูรณ์
และหวังว่ารายงานฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ใช้เป็นข้อมูลประกอบการ
พิจารณากำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพและความ
เสมอภาคทางการศึกษาของประเทศไทยต่อไป

(ดร.กมล รอดคล้าย)

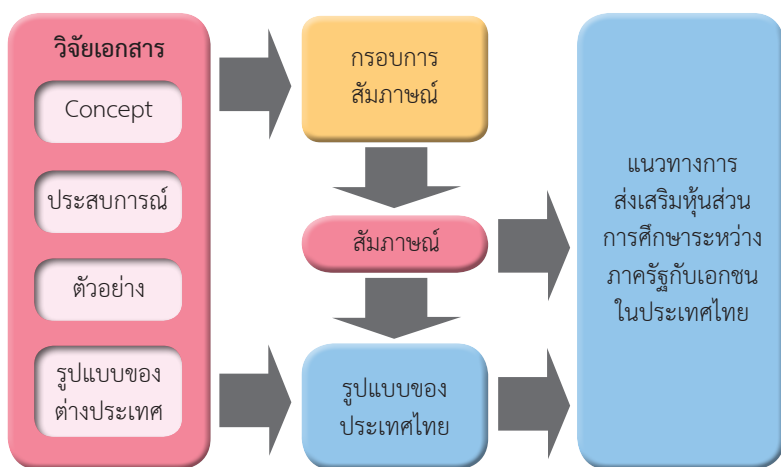
เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การเปลี่ยนแปลงประชากร (Demographic shifts) ไม่ว่าจะด้วยเหตุของการเพิ่มขึ้นของประชากร (Population growth) หรือการโยกย้ายถิ่นฐานสู่เมือง (Urbanisation) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี (The advent of the ‘smart’ era) และการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจ (changes to the established economic structure) ล้วนเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้สังคมและเศรษฐกิจโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาประเทศเพื่อให้สามารถ “อยู่รอด” ต่อการเปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม เพราะภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถจะบริหารจัดการให้มีคุณภาพและรวดเร็วทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ ภารกิจด้านการศึกษาก็เช่นเดียวกัน “ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา” (Everyone has a right to education) สิทธินี้บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2491 กว่า 67 ปีแล้วที่นานาประเทศเห็นพ้องกันถึงความสำคัญของการศึกษาและมีความพยายามที่จะจัดการศึกษาให้กับทุกคนอย่างมีคุณภาพ เพราะเมื่อการศึกษาสามารถพัฒนา “คน” ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ ประเทศชาติก็จะพัฒนา “คนพัฒนา - ประเทศพัฒนา” ในสถานการณ์ปัจจุบัน การที่ “ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา” นั้นไม่อาจเป็นเพียงการมีสิทธิได้รับการศึกษาเท่านั้น หากแต่มีสิทธิในการวางแผน บริหารจัดการ สนับสนุน และประเมินการศึกษาด้วย ด้วยเหตุนี้แนวความคิดของ “หุ้นส่วนการศึกษา” (Partnership in Education) จึงเกิดขึ้นเพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา

และร่วมพัฒนาการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง

ในการนี้ เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริม ปรับปรุงและพัฒนา แนวทางความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ทำการวิจัย เรื่อง หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย (Public – Private Partnerships in Education in Thailand) ขึ้น เพื่อสังเคราะห์รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย โดยใช้วิธีการวิจัยหลัก คือ การวิจัยเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวคิด ภาพรวม รูปแบบ พร้อมทั้งศึกษาประสบการณ์ของทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 13 ท่าน ซึ่งกรอบแนวคิดการดำเนินงานวิจัย ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ กรอบแนวคิดการดำเนินงานวิจัย

การวิจัย เรื่อง หน้าที่ส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทยนี้ จะเน้นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและภาคเอกชนในกลุ่มธุรกิจและอุตสาหกรรมเป็นหลัก เนื่องจาก 1) แม้นโยบายการศึกษาในปัจจุบันจะให้ความสำคัญกับคนทุกช่วงวัยและคำนึงถึงการศึกษาของประชากรไทยทั้งประเทศกว่า 60 ล้านคน โดยไม่จำกัดเฉพาะการศึกษาในระบบเพียง 10 ล้านคนเท่านั้น แต่ผู้วิจัยเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่าหากทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพแล้ว การศึกษาเฉพาะทางในระดับสูงขึ้นก็จะสามารถเรียนรู้ได้ไม่ยาก อีกทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นระดับการศึกษาที่ภาคธุรกิจเหมือนจะให้ความสำคัญไม่เท่ากับการอาชีวศึกษาหรืออุดมศึกษา ซึ่งอาจเป็นเหตุเนื่องมาจากการไม่มีผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่ชัดเจน แต่การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านอาชีพนั้นควรที่จะส่งเสริมตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะกว่าจะถึงอาชีวศึกษาหรืออุดมศึกษาก็สายเสียแล้ว และภาคเอกชนควรเป็นหัวแรงใหญ่ในการเสริมสร้างความรู้และทักษะอาชีพนี้ด้วย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมองว่าการจัดการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัยนั้นสิ่งจำเป็นที่ผู้จัดการศึกษาจะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อเสริมและรองรับความต้องการการศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ความสำคัญก็ขึ้นอยู่กับที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงเท่าเทียมและมีคุณภาพ และ 2) ภาคธุรกิจเอกชนเป็นภาคส่วนหลักของสังคมที่มีผลประโยชน์โดยตรงต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งยังเป็นภาคส่วนที่มีศักยภาพสูงทั้งในด้านความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ทักษะความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญด้านธุรกิจ ทรัพยากรเงินและมนุษย์ งานวิจัยนี้จึงเน้นเอกชนที่เป็นกลุ่มธุรกิจและอุตสาหกรรมเป็นหลัก

“หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน” (Public – Private Partnerships in Education) คือ การที่ภาคเอกชนเข้ามา มีส่วนร่วมกับภาครัฐในการจัดสรร ปรับปรุงและพัฒนา และบริหารจัดการ กิจการด้านการศึกษา ภายใต้กรอบความเสี่ยงและระยะเวลาที่กำหนด หลักสำคัญของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนจะอยู่บนฐาน ของ “การเติมเต็มช่องว่างระหว่างการจัดซื้อจัดจ้างในโครงการของรัฐแบบ ตั้งเดิมกับกิจการของภาคเอกชน” (Grimsey and Lewis, 2005 อ้างถึงใน OECD, 2008: 9) โดยค่านึงถึง 3 องค์ประกอบ คือ 1) เป็นการร่วมลงทุน ในกิจการของรัฐ 2) กระจายความเสี่ยงระหว่างภาครัฐกับเอกชน และ 3) กรอบระยะเวลาที่ตกลงกัน จากความหมายและองค์ประกอบข้างต้น จะเห็นได้ว่าลักษณะของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนจะ คล้ายคลึงกับการจัดซื้อจัดจ้าง แต่จะต่างกันที่กิจการของ “หุ้นส่วน” จะ ต้องร่วมกันลงทุนและแบ่งปันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น เป็นการได้ประโยชน์ ร่วมกันทั้งสองฝ่าย (หรือมากกว่า ในกรณีที่เป็น multi-partnerships)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและ ต่างประเทศ รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสรุปผลการศึกษา ได้ 2 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนใน ประเทศไทย

1.1) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เป็นรูปแบบที่พบได้ บ่อยและเห็นการร่วมลงทุนที่ชัดเจนที่สุด การลงทุนเพื่อสนับสนุน

การศึกษาด้านโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ การก่อสร้างและซ่อมแซมอาคารเรียน การปรับสภาพภูมิทัศน์ของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การวางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการสนับสนุนเทคโนโลยี เป็นต้น การร่วมลงทุนนี้ เมื่อกิจการเสร็จสิ้นตามที่ตกลงกันแล้ว โครงสร้างพื้นฐานจะตกเป็นทรัพย์สินของรัฐ

สำหรับการศึกษาไทยสามารถจัดจำแนกการร่วมลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็น 2 กลุ่ม คือ โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานด้านการก่อสร้าง การร่วมลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีจะได้รับการร่วมลงทุนทั้งด้านเครือข่าย ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ จากบริษัทเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีโดยตรง และการร่วมลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการก่อสร้างจะเป็นในลักษณะ สร้าง-ดำเนินการ-โอน (Build-Operate-Transfer: BOT) โดยเอกชนจะเป็นผู้ลงทุนก่อสร้าง ดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนด และเมื่อครบตามระยะเวลาที่ตกลงกันแล้วนั้นสิ่งก่อสร้างนั้นๆ จะโอนมาเป็นทรัพย์สินของรัฐ

การร่วมลงทุนนี้ ทั้งสองภาคส่วนจะได้รับประโยชน์และแบ่งปันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นร่วมกัน แน่ใจว่าเมื่อมีการได้และเสียประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง การมีกฎหมายรองรับจึงสำคัญมาก ประเทศไทยเคยใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 สำหรับโครงการและกิจการการร่วมลงทุนในช่วงระยะเวลานั้น ต่อมาได้มีการยกเลิกและประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556 ขึ้นใหม่ พร้อมกฎหมายลำดับรองอีก 14 ฉบับ (ณ วันที่ 26 พฤษภาคม 2558) พร้อมทั้งมีแผนยุทธศาสตร์การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐระยะแรก เป็นเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 – 2562 เพื่อดำเนินการโครงการในกิจการ 2 กลุ่มหลักของประเทศคือ

กลุ่มที่ 1 กิจกรรมที่สมควรให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุน (Opt-in) 6 กิจกรรม และส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนในกิจกรรมกลุ่มที่ 2 (Opt-in) จำนวน 14 กิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอยู่ในกลุ่มที่ 2 นี้ด้วยคือ กิจกรรมพัฒนาสถานศึกษาของรัฐ เป็นการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทุนส่วนการศึกษาด้านโครงสร้างพื้นฐานในรูปแบบสิ่งก่อสร้างนี้ จึงเป็นรูปแบบเดียว ณ ขณะนี้ที่มีการบัญญัติกฎหมายมารองรับโดยเฉพาะ เนื่องจากโครงการมีมูลค่าและผลประโยชน์ร่วมกันสูง

1.2) เอกชนเป็นผู้ดำเนินการโรงเรียนของรัฐ (Private operation of public schools) การให้ภาคเอกชนเข้ามาบริหารจัดการสถานศึกษาของรัฐ โดยเน้นที่การพัฒนาเชิงวิชาชีพ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินตัวผู้เรียนและสถานศึกษา ตลอดจนสนับสนุนการเรียนรู้อื่นๆ ตามระยะเวลาและเป้าประสงค์ที่ตกลงกันระหว่างภาครัฐกับเอกชน ทุนส่วนการศึกษารูปแบบนี้สถานศึกษายังคงเป็นของรัฐและได้รับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ ส่วนภาคเอกชนอาจได้รับผลประโยชน์เป็นค่าจ้าง หรือผลประโยชน์ด้านภาษี ในต่างประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา มีการจัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนพันธะสัญญา (Charter Schools) ซึ่งมีกฎหมายรองรับเฉพาะแต่ละมลรัฐ สำหรับประเทศไทยมีความตั้งใจและความพยายามที่จะนำแนวคิดเรื่องสถานศึกษานิติบุคคลในกำกับของรัฐมาใช้ แต่ยังคงอยู่ในระหว่างการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมและยกร่างกฎหมายให้เกิดขึ้นชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในระดับอาชีวศึกษา มีการดำเนินงานโครงการการศึกษาทวิภาคีมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วและมีแนวโน้มที่ภาคธุรกิจเอกชนจะเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนในการศึกษาระดับนี้เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยและประเมินผล

การดำเนินการโครงการ มีความจำเป็นและสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านมาตรฐานของความรู้และทักษะของผู้สำเร็จการศึกษาที่สามารถทำงานได้ตามมาตรฐานสากลและตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจและประเทศชาติด้วย

1.3) การเพิ่มขีดสมรรถนะ (Capacity Building) หัวใจของการพัฒนาคือ “คน” ดังนั้นสิ่งสำคัญอันดับแรกของการพัฒนาประเทศคือการพัฒนาคน เพราะไม่ว่าจะมีสิ่งก่อสร้างแข็งแรงสวยงามเพียงใด เทคโนโลยีสมัยใหม่ฉลาดแค่ไหน แต่หากคนไม่มีความสามารถที่จะใช้ประโยชน์ได้ การพัฒนาจะไม่เกิดขึ้น เช่นเดียวกันกฎหมาย กฎระเบียบ มาตรการ ระบบการบริหารจัดการต่างๆ ที่ได้รับการคิดค้น บัญญัติขึ้น และมีการแก้ไขปรับปรุงก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของมนุษย์ทั้งสิ้น ภาครัฐและเอกชนต้องร่วมกันสร้างระบบและส่งเสริมการเพิ่มขีดสมรรถนะ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาจากตัวบุคคลจริงๆ ไม่ใช่เพียงสิ่งสนับสนุนภายนอกเท่านั้น

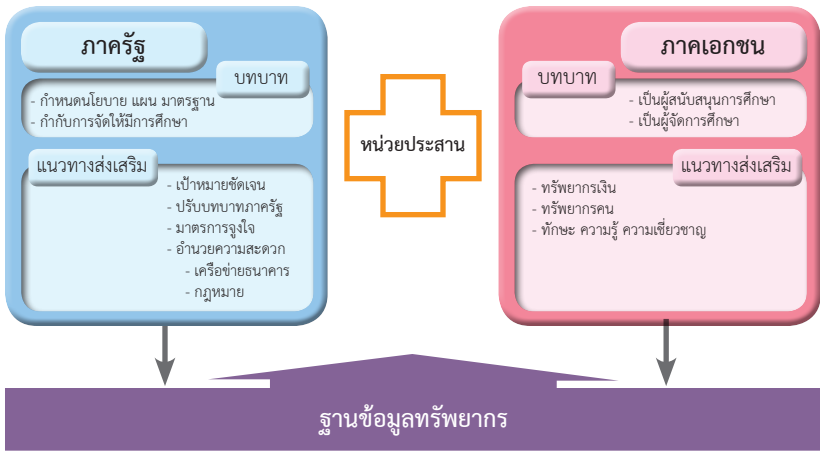
ปัจจุบัน หลากหลายโครงการ หลากหลายผู้อุปถัมภ์ ให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดสมรรถนะเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นคูปองวิชาการ เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โครงการพัฒนามนุษย์หลากหลายโครงการของโรงเรียนไทยรัฐวิทยา โครงการสนับสนุนของธนาคารกรุงเทพ และโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของมูลนิธิมีชัยพัฒนา เป็นต้น

1.4) คูปองและเงินอุดหนุน (Vouchers and subsidies) แนวคิดเรื่องคูปองการศึกษาในประเทศไทยนั้นมีมากกว่า 20 ปีแล้ว แต่ยังไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นจริงได้ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการศึกษาเพิ่มเติม

วิเคราะห์ความเป็นไปได้ และผลดี-ผลเสียของการใช้คู่มือการศึกษา การพัฒนากฎหมายเพื่อสนับสนุนการใช้คู่มือศึกษานี้ จนปัจจุบันได้ พัฒนาแนวคิดไปสู่การจัดสรรเงินอุดหนุนผ่านด้านอุปสงค์ (Demand-side Financing) โดยผู้ให้บริการการศึกษาสามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียม การศึกษาได้ตามต้นทุนของแต่ละสถานศึกษา ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้รับภาระ ค่าใช้จ่าย และภาครัฐให้ความช่วยเหลือต่อผู้ที่มีความสามารถในการเรียนแต่ ขาดทุนทรัพย์ การจัดสรรเงินอุดหนุนผ่านด้านอุปสงค์นี้จะเป็นหนึ่งกลไกที่ จะสามารถส่งเสริมกลไกการตลาดให้เกิดการแข่งขันระหว่างสถานศึกษาใน การให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพและสัมพันธ์กับต้นทุนที่เหมาะสม นอกจากนี้ โครงการให้ทุนการศึกษาต่างๆ และโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่ง โรงเรียนในฝัน มีการอุดหนุนการศึกษาที่อยู่ในรูปของเงิน หรือทรัพย์สิน อื่นๆ เช่น ที่ดิน เพื่อใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาต่อไป ซึ่งผู้อุปถัมภ์หรือ ผู้บริจาคจะได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษี การร่วมลงทุนแบบเงินอุดหนุนนี้ เป็นการร่วมลงทุนที่ง่ายและพบได้บ่อย โดยเฉพาะการให้ทุนการศึกษา แต่ สิ่งที่ “ทุกคน” ต้องพิจารณาเพิ่มเติม คือ การได้และเสียประโยชน์ของผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย ระบบบริหารจัดการที่โปร่งใส และสำคัญที่สุดคือ ต้อง พิจารณาถึงความต่อเนื่องและยั่งยืนทั้งต่อโครงการและต่อผู้ได้รับประโยชน์ ด้วย เพราะนั่นคือหลักสำคัญของหุ้นส่วนการศึกษา “การแบ่งปันความเสี่ยง และอยู่ภายใต้กรอบระยะเวลา” หากเป็นเพียงการบริจาคแค่ครั้งคราวไม่ ต่อเนื่องไม่สามารถแบ่งปันความเสี่ยงระหว่างภาครัฐกับเอกชนได้ การใช้ ประโยชน์เพื่อการพัฒนาต่างๆ อาจสะดุด และไม่ยั่งยืน

2. แนวทางการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย สันเคราะห์จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากทั้งภาครัฐ เอกชน ตลอดจนข้าราชการการเมือง สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) โดยทุกส่วนต่างเห็นพ้องกันว่าภาคเอกชนเป็นองค์กรสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา และพัฒนาศักยภาพคนรุ่นใหม่ เนื่องจากภาคเอกชนมีศักยภาพสูงทั้งในด้านการเงิน กำลังคนและกำลังสมอง ซึ่งปัจจุบันแม้ภาคเอกชนจะมีการสนับสนุนการศึกษาอยู่บ้างแต่รูปแบบที่กล่าวไปแล้วข้างต้น แต่ก็ไม่อาจจะถือว่าเป็น “หุ้นส่วน” ระหว่างกันได้อย่างสมบูรณ์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชนมาจับมือร่วมกันทำงานเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยไม่เป็นภาระแก่ทั้งสองฝ่าย

การส่งเสริมหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย ต้องประกอบขึ้นจากการทำงานของ 3 องค์กรประกอบสำคัญ ดังข้อเสนอตามแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ การส่งเสริมหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย

2.1) **ภาครัฐ** มีหน้าที่ในการกำกับและวางระบบต่างๆ ให้เกิดการส่งเสริมและทำให้เกิดความคล่องตัวของความเป็นหุ้นส่วนการศึกษา ซึ่งในการจะส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนการศึกษานี้ นอกจากภาครัฐจะจัดมาตรการลดหย่อนภาษีเพื่อจูงใจภาคเอกชนให้มาเป็นหุ้นส่วนการศึกษาแล้ว ประการสำคัญคือ ภาครัฐจะต้องปรับบทบาทของตนเพื่อให้เกิดความชัดเจนระหว่างฝ่ายนโยบายและฝ่ายปฏิบัติ จากเดิมที่เป็นผู้จัดการศึกษาที่ตัวเองทุกอย่างตั้งแต่กำหนดนโยบาย ปฏิบัติ ตลอดจนประเมินผล จะต้องปรับบทบาทเป็นผู้จัดให้มีการศึกษา ซึ่งเป็นผู้กำหนดกฎหมาย นโยบาย แผนการศึกษา บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาตรฐานการศึกษา และที่สำคัญกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นให้มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา

ต่อไป นอกจากนี้ การวางระบบเพื่ออำนวยความสะดวกและความคล่องตัว ให้แก่ภาคเอกชนก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน ซึ่งระบบที่ดีนั้นก็จะเป็นการสร้าง ความเชื่อมั่นให้แก่ภาคเอกชนในการร่วมลงทุน มีความโปร่งใส และ ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การจับมือเครือข่ายธนาคารเป็น one-stop service และบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.2) หน่วยประสาน มีหน้าที่สำคัญในการประสานการดำเนินการ อาทิ การสร้างความเข้าใจ การประชาสัมพันธ์ การประสานความต้องการ เป็นต้น อาจเป็นองค์ประกอบที่ดูไม่มีความสำคัญ แต่ในความเป็นจริงแล้ว หน่วยประสานจะเป็นฟันเฟืองสำคัญที่จะทำให้เกิดการส่งเสริมที่ยั่งยืนได้

2.3) ภาคเอกชน มีหน้าที่ในการสนับสนุนทรัพยากรทางการเงิน กำลังคน และกำลังสมอง โดยเอกชนจะต้องประเมินศักยภาพของตนให้ดี เสียก่อนว่ามีความเชี่ยวชาญในด้านใด และพร้อมจะช่วยการศึกษามากหรือน้อยอย่างไร ในการเริ่มต้น การบริจาคทุนทรัพย์ก็สามารถทำได้ง่ายที่สุดแต่ อาจไม่ยั่งยืน การส่งบุคลากรลงพื้นที่จริงและนำความรู้และทักษะเฉพาะ ด้านตามความเชี่ยวชาญของธุรกิจก็จะสามารถส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคน เศรษฐกิจและสังคมต่อไปได้

แนวทางข้างต้นเป็นการส่งเสริมให้มีหุ้นส่วนการศึกษาขึ้นและ เพิ่มขึ้น แต่หากพิจารณาถึงความต่อเนื่องและยั่งยืนแล้ว ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จำเป็นจะต้องหันหน้าเข้าหากันโดยมีเป้าหมายการศึกษาเป็นเป้าหมาย ร่วมกันและจะต้องเข้าใจว่า หุ้นส่วนการศึกษาไม่ใช่เพียงมีความร่วมมือกัน เท่านั้น หากแต่ต้องส่งผลให้เกิดการแข่งขันขึ้นด้วย เป็น “การแข่งขันแบบ มีส่วนร่วม” (ชิงชัย หาญเจนลักษณ์) เพื่อส่งเสริมกลไกการตลาดให้มีการ แข่งขันการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อผู้เรียนจะได้รับ

การศึกษาที่มีคุณภาพตามต้นทุนที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องปฏิรูประบบการคลังการศึกษาให้สอดคล้องและส่งเสริมกลไกการตลาด โดยจัดสรรงบประมาณลงไปกับตัวผู้เรียนโดยตรง ไม่ผ่านสถานศึกษาดังเช่นปัจจุบัน สถานศึกษาจะมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของผู้เรียน เพราะจำนวนนักเรียนมากก็หมายความว่าถึงงบประมาณที่มากตามไปด้วย นอกจากนี้ การทิ้งงบประมาณไปกับผู้เรียนโดยตรง ยังสามารถแก้ปัญหา “เด็กผี” ได้ เพราะจะไม่มีเหตุการณ์ที่สถานศึกษาแจ้งจำนวนนักเรียนเกินและเบิกค่ารายหัวเกินจริง อีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมหุ้นส่วนการศึกษาให้ยั่งยืนคือ **ฐานข้อมูลทรัพยากร** ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้ว่า มีทรัพยากรอะไรบ้างและจะสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างไร ตัวอย่างแนวความคิดด้านทรัพยากรที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้แนวความคิดไว้ อาทิ *แผนที่ผู้อุปถัมภ์ หนึ่งบริษัท-หนึ่งโรงเรียน* และ *เครือข่ายโรงเรียนนานาชาติ-ไทย* เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแล้วแต่อยู่บนพื้นฐานความคิดของการศึกษาเชิงพื้นที่ ที่จะต้องเตรียมการศึกษาให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ดังเช่น การทำแผนที่ผู้อุปถัมภ์ก็เพื่อให้สามารถระบุได้ว่าในแต่ละพื้นที่มีจำนวนผู้อุปถัมภ์เท่าไรเพียงพอต่อโรงเรียนในฝันหรือไม่ และประกอบอุตสาหกรรมใดบ้าง ผลสืบเนื่องของการทำแผนที่ผู้อุปถัมภ์ก็จะทำให้ภาครัฐทราบความเชี่ยวชาญเฉพาะของแต่ละพื้นที่และสามารถวางกรอบทิศทางการพัฒนาของประเทศได้

โดยสรุป ทัศนส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย ไม่ใช่เรื่องใหม่ เพียงแต่ “ทัศนส่วน” ที่มีอยู่เดิมยังไม่สมบูรณ์ อาจเนื่องด้วย ปัจจัยทางกฎหมาย ความไม่ชัดเจนของเป้าหมายการศึกษา การยึดติดต่อ อำนาจการบริหารจัดการ หรือการขาดระบบที่เอื้อให้เกิดความเป็นทัศนส่วน ที่ยั่งยืน ถึงเวลาแล้วที่ “ทุกคน” และทุกฝ่ายจะหันหน้ามาหากัน ร่วมกัน พัฒนาการศึกษา โดยไม่โยนความผิดให้กับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเพราะการศึกษา เป็นของทุกคน ถึงเวลาแล้วที่เราต้องร่วมมือกันเพื่อการศึกษาของลูกหลาน ของเราเอง

สารบัญ

คำนำ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ค
ความสำคัญและความเป็นมา	1
รู้จัก “หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน	8
มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education)	32
แนวทางการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐ กับเอกชน.....	74
เอกสารอ้างอิง	101
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	108

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ความหมายของหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน.....	9
ตารางที่ 2 การจำแนกรูปแบบของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐ กับเอกชนโดย LaRocque.....	21
ตารางที่ 3 การวิเคราะห์รูปแบบหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐ กับเอกชน.....	25
ตารางที่ 4 ข้อดี-ข้อเสียของคู่มือวิชาการ.....	60
ตารางที่ 5 สิทธิประโยชน์ของผู้อุปถัมภ์.....	70

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 1	กรอบแนวคิดการดำเนินงานวิจัย.....	6
แผนภาพที่ 2	ระดับความเสี่ยงของความร่วมมือระหว่างภาครัฐ กับเอกชน.....	12
แผนภาพที่ 3	โครงการจัดสร้างอาคารศูนย์การเรียนรู้ โดยมูลนิธิสร้างเสริมไทย.....	50
แผนภาพที่ 4	การส่งเสริมหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน ในประเทศไทย.....	82

-1-

ความสำคัญและความเป็นมา

ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านเศรษฐกิจและสังคมโลกปัจจุบัน ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงและมีความพร้อมในการแข่งขัน เพื่อนำไปสู่เสถียรภาพและประโยชน์สุขของประเทศ กว่า 7 ทศวรรษที่ทั่วโลก ร่วมกันกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาด้านการศึกษา ผ่านข้อตกลง และปฏิญญาหลายฉบับ อาทิ ปฏิญญาจอมเทียนว่าด้วยเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All: EFA), กรอบปฏิบัติการดาการ์ การศึกษาเพื่อปวงชน (Dakar Framework for Action 2000) และเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) เพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2491 (Universal Declaration of Human Rights, 1948) ที่ว่า “ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา (Everyone has a right to education.)” แต่เมื่อครบวาระในปี 2558 UNESCO (2015) ได้ทำการประเมินผลเป้าหมายพบว่า แม้ว่าอัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาของประเทศกำลังพัฒนาจะสูงถึงร้อยละ 90 แล้วก็ตาม แต่ยังมีเด็กอีกกว่า 58 ล้านคนที่ยังไม่ได้เข้าเรียน นอกจากนี้ เยาวชนกว่า 126 ล้านคนทั่วโลกยังขาดทักษะการอ่านออกเขียนได้

สำหรับประเทศไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังที่ได้กำหนดไว้ว่า “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ดังนั้นประชาชนทุกคน ตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตควรได้มีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้ แต่จนถึงปัจจุบันประเทศไทยก็ยังไม่สามารถสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาได้และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังคงปรากฏอยู่ ประชาชนไทยยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้ทุกคนดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้ นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2558 จึงได้กำหนดชัดเจนถึงการพัฒนาและการปฏิรูปการศึกษาว่าจะต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความต้องการของทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อเน้นความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เนื่องจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถที่จะจัดการเรื่องดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วทันต่อสังคมพลวัตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ การเร่งขยายบทบาทของภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมในระบบการศึกษาจึงเป็นนโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลให้ความสำคัญ

จากการตระหนักถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรหลักด้านการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาของชาติเพื่อให้คนไทยได้มีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม การศึกษาหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย ตลอดจนประสบการณ์

จากต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จนั้นมีความสำคัญมากในการพัฒนา
แนวทางการเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐและเอกชนของไทย
ต่อไป

วัตถุประสงค์งานวิจัย

- 1) เพื่อดำเนินการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบและ
แนวทางการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน
ในประเทศไทย
- 2) เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริม ปรับปรุง และพัฒนาแนวทาง
ความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย

คำถามวิจัย

- 1) หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย
มีหรือไม่
- 2) จะสามารถส่งเสริมหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับ
เอกชนในประเทศไทยได้อย่างไร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนใน
ประเทศไทย” มีระยะเวลาดำเนินการทั้งหมด 4 เดือน ตั้งแต่เดือน
มิถุนายน - กันยายน 2558 เนื่องด้วยกรอบระยะเวลาที่จำกัด
กระบวนการวิจัยจึงจำเป็นต้องปรับตามเพื่อให้เหมาะสมและสามารถ

ตอบคำถามวิจัยได้อย่างครบถ้วน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งวิธีการวิจัยประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นหลัก

1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน โดยอ้างอิงจากฐานข้อมูลของทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ อาทิ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO), ธนาคารโลก (World Bank), ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB), องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) เป็นต้น เพื่อสังเคราะห์รูปแบบของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย

2) การสัมภาษณ์ (Semi-structured Interview) เป็นการรวบรวมแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ตรงต่อหุ้นส่วนการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้จัดการศึกษา ผู้ให้บริการการศึกษา หรือแม้แต่เป็นผู้สนับสนุนการศึกษา เพื่อนำแนวคิดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางในการส่งเสริม ปรับปรุงและพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย งานวิจัยชิ้นนี้ ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 13 ท่าน จากภาคเอกชน 4 ท่าน ภาครัฐ 9 ท่าน รายชื่อแนบท้ายหน้า 108-109 โดยทำการสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 30 สิงหาคม ถึง 27 กรกฎาคม 2558

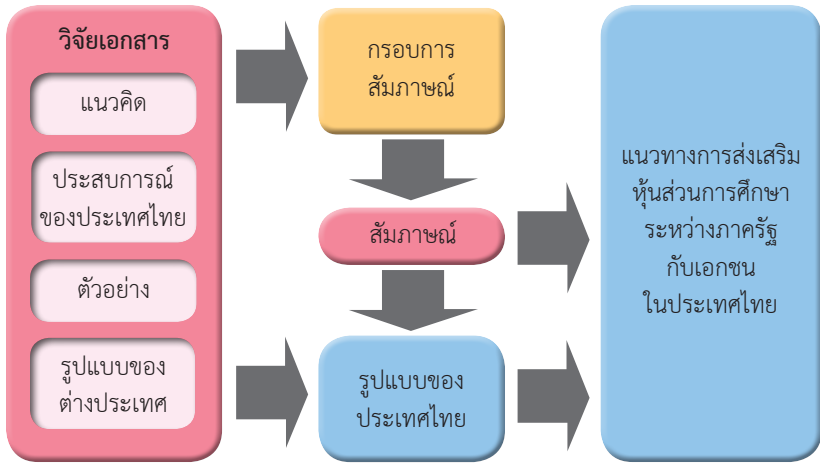
ขอบเขตการศึกษา

ภายใต้กรอบระยะเวลาที่จำกัด กรอบวิจัยที่ชัดเจนและรัดกุม มีความสำคัญเป็นอย่างมาก จากการวิจัยเอกสารในเบื้องต้นทำให้เกิดข้อสังเกตว่า ความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทยส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับที่ภาคเอกชนมีแรงจูงใจ สามารถเห็นผลตอบแทนได้อย่างชัดเจน ในขณะที่การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานกลับได้รับการละเลยจากภาคเอกชนเพราะฐานความเชื่อที่ว่า การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานเป็นหน้าที่ของรัฐ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว หากการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานไม่มีคุณภาพหรือตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงานได้ต่ำ การศึกษาในระดับอื่นๆ ที่สูงขึ้นก็ยากที่จะมีคุณภาพได้ ดังนั้น ขอบเขตงานวิจัยเรื่องหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทยนี้จึงเน้นที่การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ

ข้อจำกัดของงานวิจัย

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนมีจำนวนมากแต่ด้วยข้อจำกัดของระยะเวลาจึงทำให้ผู้วิจัยต้องกำหนดกรอบของการศึกษาวิจัยเอกสารเพื่อให้ครอบคลุมและได้ประเด็นสำคัญอย่างครบถ้วนในเวลาที่จำกัด แต่ก็ไม่อาจยืนยันได้ว่าจะสมบูรณ์ 100 เปอร์เซ็นต์ หรืออาจมีประเด็นที่ไม่คาดคิดเพิ่มขึ้นมาอีกได้ในภายหลัง

กรอบงานวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการดำเนินงานวิจัย

ภาพรวมของงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย (Public-Private Partnerships in Education in Thailand) แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 บท ดังนี้

บทที่ 1 ความสำคัญและความเป็นมา เป็นการอธิบายภาพรวมของงานวิจัย เรื่อง หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทยโดยสังเขป ซึ่งประกอบด้วยความสำคัญและความเป็นมา วัตถุประสงค์คำถามวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย ขอบเขตและข้อจำกัด และกรอบงานวิจัย

บทที่ 2 รู้จัก “หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน”
ประกอบด้วยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศและประเทศไทย ได้แก่ ความหมาย มิติหุ้นส่วน รูปแบบ และตัวอย่างของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน ข้อมูลดังกล่าวจะสามารถนำไปสู่การพัฒนากรอบการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

บทที่ 3 มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education)
ในบทนี้จะกล่าวถึงบริบทของประเทศไทย ประสบการณ์ ตลอดจนบทวิเคราะห์รูปแบบของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย

บทที่ 4 การส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน เป็นการสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทยจากข้อมูลที่ได้ผ่านการเก็บรวบรวมจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นข้อมูลในการสนับสนุนนโยบายการศึกษาต่อไป

- 2 -

รู้จัก “หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐ กับเอกชน”

การจะเข้าใจเรื่อง “หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน” ต้องรู้จัก “หุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน” หรือ Public-Private Partnership (PPP) ก่อน เนื่องจากหุ้นส่วนการศึกษานั้นเป็นเพียงหนึ่งมิติของความเป็นหุ้นส่วนที่ภาครัฐกับเอกชน ซึ่งภาครัฐและเอกชนสามารถลงทุนร่วมกันเพื่อจะวางแผนการพัฒนา ตลอดจนร่วมรับผิดชอบในมิติตั้งกล่าวด้วย แนวคิดเรื่องหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน (Public-Private Partnership: PPP) นั้น เริ่มต้นประมาณปี พ.ศ. 2533 (1990) โดยเชื่อว่าหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชนจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินนโยบายภาครัฐ เพราะไม่เพียงจะเป็นต้นทุนและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติแล้ว หุ้นส่วนยังได้รับประโยชน์ตามที่ตนเองต้องการด้วย (Osborne, 2000)

ความหมายของหุ้นส่วนการศึกษา

หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนเป็นเพียงมิติหนึ่งของ “หุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน” เท่านั้น และยังไม่มีการให้ความหมายที่เฉพาะเจาะจงเฉพาะมิติด้านการศึกษา ซึ่งองค์การนานาชาติให้ความหมายของหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชนในภาพรวมไว้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ความหมายของหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน

ความหมายของหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน		
องค์การเพื่อ ความร่วมมือทาง เศรษฐกิจและ พัฒนา (Organisation Economic Co-operation and Development: OECD) (2008: 12)	เป็นข้อตกลงระหว่างรัฐบาล กับเอกชนผู้ร่วมลงทุนหนึ่ง รายหรือมากกว่าในการที่จะ ให้เอกชนนั้นๆ ส่งมอบ บริการในลักษณะ ต่างตอบแทนให้แก่รัฐบาล โดยเอกชนจะได้รับผลกำไร จากการให้บริการและ รัฐบาลจะได้บรรลุ เป้าประสงค์ของการส่งมอบ บริการที่ได้ตั้งไว้	A public-private partnership as: an agreement between the government and one or more private partners (which may include the operators and the financers) according to which the private partners deliver the service in such a manner that the service delivery objectives of the government are aligned with the profit objectives of the private partners and where the effectiveness of the alignment depends on a sufficient transfer of risk to the private partners.

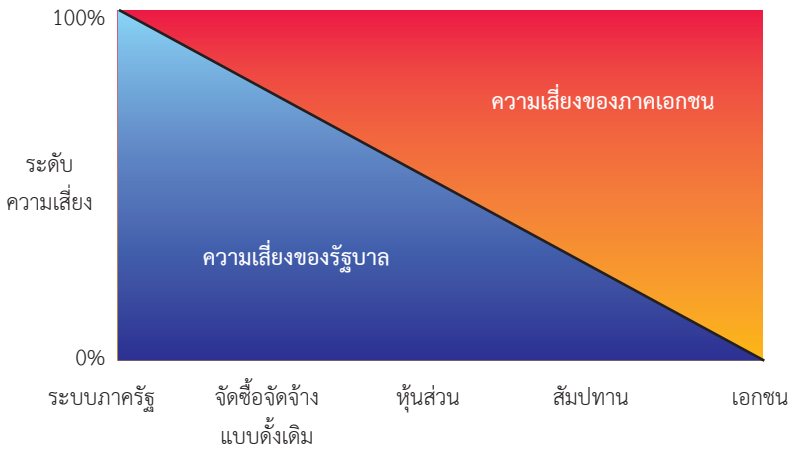
ตารางที่ 1 (ต่อ)

ความหมายของหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน		
กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) (2006:1; 2004:4)	การตกลงให้ภาคเอกชนเป็นผู้จัดหาสินทรัพย์และส่งมอบบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ซึ่งแต่เดิมรัฐบาลเคยเป็นผู้กระทำนอกเหนือจากการที่ให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการและจัดหาเงินทุน	PPPs refer to arrangements where the private sector supplies infrastructure assets and services that traditionally have been provided by the government
สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organisation: ILO) (2008:1)	หุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชนเป็นการอาสาสมัครและร่วมมือความสัมพันธ์ระหว่างหลายหน่วยงานทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนที่ตกลงทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรืองานที่เฉพาะเจาะจง	PPPs are voluntary and collaborative relationships among various actors in both public (State) and private (non-State) sectors, in which all participants agree to work together to achieve a common goal or undertake specific tasks.
ธนาคารลงทุนยุโรป (European Investment Bank: EIB) (2004:2)	ความสัมพันธ์ที่ก่อตัวขึ้นระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนที่มักมีวัตถุประสงค์เพื่อนำทรัพยากรและ/หรือความเชี่ยวชาญจากภาคเอกชน เข้ามาเพื่อใช้ในการจัดหาและส่งมอบสินทรัพย์และบริการภาคสาธารณะ	PPPs are relationships formed between the private sector and public bodies often with the aim of introducing private sector resources and/or expertise in order to help provide and deliver public sector assets and services.

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ความหมายของหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน		
องค์กรเพื่อ การพัฒนาระหว่าง ประเทศของ สหรัฐฯ (United States Agency for International Development: USAID)	เป็นรูปแบบของการพัฒนา ความร่วมมือของหน่วยงาน ระหว่างภาคเอกชนและ รัฐบาลในด้านความ เชี่ยวชาญและทรัพยากรเพื่อ บรรลุเป้าหมายการพัฒนา	A model of development cooperation in which actors from the private sector (private corporations, corporate foundations, groups or associations of businesses) and the public sector (Ministry of Education and schools) bring together expertise and resources to achieve development goals.

จะเห็นได้ว่า ความหมายของหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชนจะ
อยู่บนฐานของ “การเติมเต็มช่องว่างระหว่างการจัดซื้อจัดจ้างในโครงการ
ของรัฐแบบดั้งเดิมกับกิจการของภาคเอกชน” (Grimsey and Lewis,
2005 อ้างถึงใน OECD, 2008: 9) ในส่วนนี้ OECD (2008) ได้ชี้ประเด็น
ความแตกต่างของการจัดซื้อจัดจ้างแบบดั้งเดิมกับการเป็นหุ้นส่วนระหว่าง
ภาครัฐกับเอกชนที่การถ่ายเทความเสี่ยง ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 ระดับความเสี่ยงของความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน

โดยสรุป หุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน (Public-Private Partnerships: PPP) จึงมีความหมายถึง การที่ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการจัดสรร ปรับปรุงและพัฒนา บริหารจัดการ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานและบริการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ให้แก่ประชาชนภายใต้กรอบความเสี่ยงและระยะเวลาที่กำหนด

มิติความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน

เพื่อการบรรลุเป้าหมายของการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All: EFA) และเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) องค์การระหว่างประเทศ อาทิ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO), ธนาคารโลก (World Bank), โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) และกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Fund: UNICEF) แม้จะเป็นองค์การการกุศลและไม่ใช้ภาครัฐ แต่เป้าหมายคือต้องการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนให้ภาคส่วนที่มีกำลังการขับเคลื่อนสูงเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามิติต่างๆ โดยเฉพาะ 5 มิติหลักในหน้าที่ความรับผิดชอบของ UNESCO คือ การศึกษา, วิทยาศาสตร์, สังคมและมนุษยศาสตร์, วัฒนธรรม และการสื่อสารและข้อมูล (UNESCO, 2006) ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างโครงการที่ภาคเอกชนเข้ามาร่วมลงทุนด้านการศึกษา ร่วมกับองค์การระหว่างประเทศ ดังนี้

บริษัทยักษ์ใหญ่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อาทิ Hewlett-Packard, Microsoft และ Intel Corporation เป็นบริษัทผู้นำในการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีถือได้ว่าเป็นความได้เปรียบทำให้บริษัทเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะสามารถนำอุปกรณ์ทันสมัยตลอดจนความรู้ด้านเทคโนโลยีทันสมัยนี้มาใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา จากการเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อการศึกษา บริษัทจึงได้มีการลงนามความร่วมมือกับ UNESCO เพื่อยกระดับการขยายโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

โครงการลดภาวะสมองไหลของยุโรปตะวันออกเฉียงใต้ ร่วมกับ บริษัท Hewlett-Packard

ในช่วงทศวรรษที่ 90 หลายประเทศในแถบยุโรปตะวันออกเฉียงใต้ ประสบปัญหาอย่างหนักจากภาวะสมองไหลของหลายวิชาชีพ ทำให้ประมาณ 2 ใน 3 ของบุคลากรทางการศึกษาและวิจัยออกจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่ตนเองปฏิบัติหน้าที่อยู่ บริษัท Hewlett-Packard ร่วมกับ UNESCO จึงได้ริเริ่มโครงการลดภาวะสมองไหลขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาเป็นเครื่องมือในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างนักวิจัยเพื่อให้ นักวิจัยสามารถปฏิบัติงานอยู่ที่เดิมได้ โดยไม่ต้องย้ายถิ่นฐาน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการสร้างทรัพยากรมนุษย์และความมั่นคงของภูมิภาคได้

โครงการ Bridging the Digital Devine ร่วมมือกับบริษัท Microsoft

บริษัท Microsoft ลงนามความร่วมมือกับ UNESCO เป็นระยะเวลา 5 ปีตั้งแต่ปี 2004 ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อยกระดับการพัฒนาการศึกษา สังคมและเศรษฐกิจใน 8 ขอบเขต ได้แก่ การศึกษาและการเรียนรู้ การเข้าถึงข้อมูลและการพัฒนาของชุมชน การปกป้องความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภาษา การสร้างขีดความสามารถและการเข้าถึงเทคโนโลยี การแลกเปลี่ยนและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนา พัฒนารฐานข้อมูลชุมชนออนไลน์ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเศรษฐศาสตร์และความเชี่ยวชาญ

โครงการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในห้องเรียน (ICT in Classrooms) ร่วมมือกับบริษัท Intel Corporation

บริษัท Intel และ UNESCO ได้มีการลงนามความร่วมมือร่วมกัน ในการผลิตหลักสูตรความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเพิ่มศักยภาพครูและการนำ ICT ไปใช้ในห้องเรียน เพื่อเตรียมตัวนักเรียนให้พร้อมต่อความต้องการในอนาคต

นอกจากบริษัทผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ยังมีหน่วยงานอื่นๆ อีกมากที่เห็นความสำคัญของการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้การศึกษาเป็นอาวุธสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชน คนกลุ่มเสี่ยงหรือผู้ด้อยโอกาส ได้มีความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นได้ ซึ่งหน่วยงานต่างๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่มาในรูปแบบของมูลนิธิผู้ไม่หวังกำไรและบริษัทที่ลงทุนร่วมกันกับบริษัทอื่นๆ และ UNESCO (Multi-stakeholders)

โครงการความร่วมมือระหว่างโรตารีอินเตอร์เนชันแนล บริษัท โคคา-โคล่า และหอการค้า French-Malagasy

โครงการความร่วมมือแบบ multi-stakeholders ระหว่างโรตารีอินเตอร์เนชันแนล บริษัทโคคา-โคล่าและหอการค้า French-Malagasy เป็นโครงการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กในประเทศมาดากัสการ์ มีเป้าหมายเพื่อให้การศึกษาแบบเร่งด่วนและเข้มข้นเป็นเวลา 10 เดือน โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือเด็กที่ออกจากโรงเรียนก่อนเวลา (drop-out) เพื่อให้พวกเขาได้รับโอกาสที่จะได้รับการศึกษาอีกครั้ง (second chance) โดยเทคนิคการเรียนการสอนของโครงการดังกล่าวจะใช้เทคนิควิธีการเรียนรู้ผ่านการเล่าเรื่อง (Story-based Learning) เป็นหลัก

ผลการดำเนินงานของโครงการเป็นไปอย่างน่าพอใจ หลังจากดำเนินการไป 48 วัน ร้อยละ 75 ของเด็กที่เข้าร่วมในโครงการเริ่มมีการคุ้นเคยกับการอ่าน เขียนและคำนวณเพิ่มมากขึ้น และเด็กเล็กสามารถเข้าเรียนในระบบได้ก่อนครบเวลาโครงการ ตลอดโครงการมีเด็กทั้งหมด 44,500 คนที่ได้รับประโยชน์จากโครงการความร่วมมือนี้

โครงการความร่วมมืออัสสัมชัญเฮลท์ไทม์ในประเทศไทย ร่วมมือกับหอการค้าแห่งสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยและมูลนิธิ Hoglund

ด้วยการสนับสนุนทางการเงินของหอการค้าแห่งสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยและมูลนิธิ Hoglund ในปี 2004 UNESCO ได้จัดตั้งสองโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนที่เด็กได้รับผลกระทบจากโรค HIV/AIDS ในประเทศไทย คือ 1) การจัดการศึกษาและการสนับสนุนด้านจิตใจให้แก่เด็กกำพร้าและเด็กที่ได้รับผลกระทบจาก HIV/AIDS ใน 2 ชุมชนชนบท และ 2) พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน ตั้งแต่การวางแผน การฝึกอบรมผู้ปกครองและครู การอนามัย การช่วยเหลือด้านงบประมาณการศึกษา ตลอดจนการรณรงค์ต่อสู้การแบ่งแยกผู้ป่วยโรคเอดส์ออกจากสังคม (against AIDS-related stigma and discrimination)

โครงการโรงเรียนมิตรภาพ (Friendly Schools) ในประเทศอียิปต์ ร่วมมือกับมูลนิธิ Hans Christian Andersen abc

จากฐานความคิดที่ว่า “เด็กยากจนคือเด็กกลุ่มแรกที่ต้องออกจากโรงเรียนและยังเป็นกลุ่มแรกที่ต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานต่างๆ ที่อายุยังไม่ถึงเกณฑ์และอาจกลายเป็นเด็กข้างถนนหรือเหยื่อของการค้ามนุษย์ในที่สุด” จากสถิติพบว่า ประเทศอียิปต์มีเด็กอายุระหว่าง 8 – 15 ปี ถึง 1.6 ล้านคนที่ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน จากความร่วมมือลงทุนหลักของมูลนิธิ Hans

Christian Andersen abc และการสนับสนุนโครงการจากกระทรวงศึกษาธิการของประเทศอียิปต์และ The World Food Programme (WFP) ณ กรุงไคโร เด็กในกลุ่มเป้าหมายนี้จะได้รับการศึกษาที่ออกแบบมาพิเศษที่ตอบสนองต่อความต้องการ เช่น การเรียนแบบคละชั้นเรียน เนื่องจากเด็กเหล่านี้จะมีอายุและเคยได้รับความรู้ในระดับชั้นที่ต่างกัน การคละชั้นเรียนจะช่วยให้เกิดการกระตุ้นในการเรียนรู้ได้ดีและเด็กจะรู้จักรับผิดชอบ เอื้อเฟื้อและดูแลซึ่งกันและกัน ปัจจัยกระตุ้นการเข้าเรียนของเด็กกลุ่มนี้คือ เด็กทุกคนที่เข้าชั้นเรียนจะได้รับประทานอาหารกลางวันและเสื้อผ้าสะอาดฟรี ในปี 2005 มีการจัดตั้งโรงเรียนมิตรภาพนี้ไปแล้วถึง 22 แห่งในอียิปต์และโรงเรียน 10 ใน 22 แห่งนั้นได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิ และกิจกรรมที่คล้ายกันนี้กำลังขยายไปสู่อีกหลายประเทศในแอฟริกา เช่น จอร์แดน ซูดาน

จากความหมายของหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชนข้างต้นที่ว่าหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน (Public-Private Partnerships) หมายถึง การที่ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการจัดสรร ปรับปรุงและพัฒนา บริหารจัดการ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานและบริการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ให้แก่ประชาชนภายใต้กรอบความเสี่ยงและระยะเวลาที่กำหนด และประกอบกับรายละเอียดของมิติด้านการศึกษา จึงอาจสรุปได้ว่า หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน มีความหมายคือการที่ภาคเอกชนเข้ามาร่วมลงทุนกับภาครัฐในมิติด้านการศึกษา เพื่อการจัดสรร ปรับปรุงและพัฒนา บริหารจัดการการศึกษา ภายใต้กรอบความเสี่ยงและระยะเวลาที่กำหนด

รูปแบบของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในต่างประเทศ

โครงการหุ้นส่วนการศึกษาระหว่าง UNESCO กับบริษัทเอกชน และมูลนิธิต่างๆ ข้างต้นนั้น ทำให้เห็นว่าความเป็นหุ้นส่วนการศึกษานั้น สามารถมีได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายของผู้เป็นหุ้นส่วน หรือความหลากหลายของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการร่วมเป็นหุ้นส่วน องค์การระหว่างประเทศ อาทิ ธนาคารโลก (World Bank), บรรษัทการเงินระหว่างประเทศ (International Finance Corporation: IFC) และ เงินลงทุนเพื่อการศึกษาซีเอฟบีที (CfBT Education Trust) ได้มีการศึกษารวบรวมและจำแนกรูปแบบของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน ได้ดังนี้

EdInvest: The Information Portal for Global Developments in Private Education ได้เสนอขอบเขตความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐ, ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่มีความเป็นไปได้ 4 รูปแบบ (Latham, 2009) ได้แก่

1) การลงทุนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ทั้งในการออกแบบและสร้างสาธารณูปโภค เช่น อาคารเรียน สถาปัตยกรรม สนามเด็กเล่นและระบบโครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศภายในโรงเรียน เป็นต้น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน

2) การร่วมลงทุนด้านนวัตกรรมการศึกษา ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ ตลอดจนการนำเทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ๆ มาพัฒนาการเรียนการสอนและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้

3) การร่วมลงทุนด้านการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการทางเศรษฐกิจ ในส่วนนี้ภาคเอกชนและภาคสังคมมีศักยภาพที่แข็งแกร่ง โดยเฉพาะภาคเอกชนที่จะเป็นผู้กำหนดได้ว่าการศึกษาและการอบรมทักษะการทำงานนั้นควรเป็นไปในทิศทางใดเพื่อจะสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ อีกทั้งเครือข่ายทางธุรกิจและสังคมของทั้งสองภาคส่วนยังช่วยเติมเต็มให้กับภาครัฐได้อย่างดี

4) การร่วมลงทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส หลายครั้งที่ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม สุขภาพ และภูมิศาสตร์ เป็นอุปสรรคต่อโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ภาครัฐที่รับผิดชอบด้านการศึกษาฝ่ายเดียวไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาและลดความเหลื่อมล้ำของอุปสรรคเหล่านี้ได้ ความร่วมมือของทุกภาคส่วนจึงสำคัญมากที่จะส่งเสริมให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ตัวอย่างเช่น หมู่บ้านสามขา หมู่บ้านที่อยู่ไกลปืนเที่ยงในหุบเขาในจังหวัดลำปาง ได้รับความช่วยเหลือจากศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) และภาคเอกชนร่วมมือกันนำเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารตลอดจนถ่ายทอดความรู้ในการบริหารจัดการ การใช้งานพื้นฐานและการใช้งานโปรแกรมทางการศึกษาและการซ่อมบำรุง เพื่อให้ชุมชนได้ใช้เทคโนโลยีและความรู้เหล่านี้ในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง แก้ปัญหาชุมชน และส่งเสริมการเรียนรู้

บริษัทการเงินระหว่างประเทศ (International Finance Corporation: IFC) จัดรูปแบบหุ้นส่วนการศึกษาแบบพันธะสัญญา ออกเป็น 4 รูปแบบ บนฐานของการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและเน้นที่มีการถ่ายทอดความรู้ การบริหารจัดการ และการจัดหาเงินทุน ดังนี้

1) การที่ภาคเอกชนดำเนินการโรงเรียนรัฐบาล (Private operation of Public schools) ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ โรงเรียนพันธะสัญญา (Charter schools) ในสหรัฐอเมริกา

2) ภาคเอกชนให้การสนับสนุนด้านปัจจัยนำเข้าของกระบวนการการศึกษา (Private sector supply of inputs into education process) ปัจจัยนำเข้า หมายความว่ารวมถึงปัจจัยทั้งหมด ทั้งเงินทุน กำลังคน กำลังสมอง อุปกรณ์ต่างๆ

3) คุปองการศึกษาและทุนการศึกษา (Education vouchers and scholarships)

4) การให้เอกชนเป็นผู้จัดการศึกษา: โรงเรียนเอกชน (Delivery of education by private providers)

LaRocque (2008) ได้จำแนกรูปแบบของหุ้นส่วนการศึกษา ระหว่างภาครัฐกับเอกชนไว้ 7 รูปแบบ ดังนี้

ตารางที่ 2 การจำแนกรูปแบบของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนโดย LaRocque

รูปแบบ	ความหมาย	ตัวอย่าง
1) Private Sector Philanthropic Initiative	องค์กรการกุศลเอกชนให้ความช่วยเหลือภาคการศึกษาทั้งในรูปแบบของตัวเงินและความช่วยเหลือด้านอื่นๆ (In-cash and In-kind)	<ul style="list-style-type: none"> - Academies Programme (UK) - Philanthropic Venture Fund (USA)
2) Private Management of Public Schools	ภาคเอกชนทำสัญญาจ้างกับโรงเรียนของรัฐเพื่อดำเนินงานแล้วแต่ตกลง โดยความเป็นเจ้าของและงบประมาณที่ใช้สำหรับการดำเนินงานของโรงเรียนยังเป็นของภาครัฐ	<ul style="list-style-type: none"> - Charter Schools (USA) - Contract Schools (USA)
3) Government Purchase of Educational Services from Private Schools	รัฐบาลสนับสนุนการเงินให้นักเรียนสามารถเข้ารับการศึกษาที่โรงเรียนเอกชนได้	<ul style="list-style-type: none"> - Fe y Alegria (South America/ Spain) - Foundation-Assisted Schools Programme (Punjab, Pakistan)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รูปแบบ	ความหมาย	ตัวอย่าง
4) Adopt-a-School Programmes	ภาคเอกชนจะเข้ามารับภาระปัญหาต่างๆ ของโรงเรียนรัฐบาล เช่น ด้านคุณภาพ การเข้าถึง โครงสร้างพื้นฐาน และการมีส่วนร่วมของชุมชน ไปดูแล โดยจะได้ผลประโยชน์ด้านภาษี เป็นการแลกเปลี่ยน	- Sindh Education Foundation
5) Vouchers and Voucher-like Programmes	นักเรียนสามารถเลือกเข้าเรียนที่โรงเรียนใดก็ได้ทั้งโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน โดยใช้คูปองที่ได้รับจากรัฐบาลมาจ่ายค่าเรียน ในบางโปรแกรมอาจมีการเก็บเงินพิเศษเพิ่มจากนักเรียนได้แล้วแต่ข้อตกลง	- Milwaukee Parental Choice Programme (USA) - Education Voucher Scheme (Punjab, Pakistan)
6) Capacity Building Initiatives	โครงการสร้างขีดความสามารถนี้จะรวมถึงการสนับสนุนด้านหลักสูตรและระเบียบวิธีการสอน การจัดการและบริหาร การอบรม สื่อการเรียน การสอน และเครือข่ายพันธมิตรในวิชาชีพ	- Continuous Professional Development Programme (Punjab, Pakistan) - Teaching in Clusters by Subject Specialists (Punjab, Pakistan)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รูปแบบ	ความหมาย	ตัวอย่าง
7) School Infrastructure Partnerships	การจับมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการก่อสร้างโครงการระยะยาว เช่น โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นต้น โดยเอกชนจะเป็นผู้รับความเสี่ยงและผลประโยชน์ตามแต่ตกลงกันแต่สุดท้ายแล้วสิ่งก่อสร้างนั้นๆ จะเป็นของภาครัฐ	<ul style="list-style-type: none"> - Private Finance Initiative (UK) - P3 New Schools Project (Alberta, Canada) - New School's Private Finance Project (Australia)

Patrinos (2009) จำแนกรูปแบบหุ้นส่วนการศึกษาเป็น 7 รูปแบบ ดังนี้

1) **การบริการจัดการ** การจัดการโรงเรียนที่ไม่เข้มแข็งเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาการดำเนินการของโรงเรียนรัฐบาล ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐบาลได้นำองค์กรเอกชนมาให้บริการโรงเรียนรัฐบาล การจัดการโดยเอกชนอาจดำเนินการในลักษณะโรงเรียนเดี่ยวหรือโรงเรียนทั้งหมดในท้องถิ่น โดยมีความรับผิดชอบแตกต่างกันออกไปใน 4 ลักษณะ ได้แก่ การจัดการด้านการเงิน การจัดการบุคลากร การวางแผนระยะยาว และการสร้างผู้นำ

2) การบริหารสนับสนุน กิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน เช่น การบูรณะซ่อมแซมพาหนะนักเรียน และอาหารสำหรับนักเรียนมีราคาแพง ในโรงเรียนของรัฐ ผู้กำหนดนโยบายในประเทศต่างๆ ได้ว่าจ้างเอกชนให้เข้ามาดำเนินการในการให้บริการดังกล่าว เพื่อให้บุคลากรมีเวลาในการเรียนการสอนมากขึ้น

3) การให้บริการด้านอาชีพ การว่าจ้างให้บริการ เช่น การอบรมครู การจัดหาตำราเรียน การจัดหลักสูตร และการให้การรับรองคุณภาพโรงเรียน ข้อดีของการดำเนินการดังกล่าว เป็นการดึงให้ผู้ชำนาญการของภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีคณะกรรมการว่าจ้างที่เข้มแข็ง เนื่องจากมักมีผู้สนใจเข้ารับการว่าจ้างเป็นจำนวนมาก

4) การให้บริการการศึกษา นอกเหนือจากการให้โอกาสบริษัทเอกชนเข้าจัดการในโรงเรียนของรัฐ บางรัฐบาลได้ชำระค่าใช้จ่ายให้แก่ นักเรียนได้ลงทะเบียนเรียนในโรงเรียนเอกชน ให้รัฐสามารถขยายผลการศึกษาได้โดยไม่ต้องใช้จ่ายเงินในการสร้างอาคารหรือจัดหาโรงเรียนแห่งใหม่ การดำเนินการลักษณะนี้ ได้แก่ การสนับสนุนคูปองการศึกษา การให้ทุน หรือ การสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้แก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับประโยชน์ดังกล่าว

5) การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก รัฐบาลพยายามที่จะขับเคลื่อนการลงทุนภาคเอกชนในการลงทุนภาคต่างๆ รวมทั้งการจัดการศึกษา การดำเนินการดังกล่าวหมายรวมถึงการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่โรงเรียน การก่อสร้างอาคาร ซึ่งทำให้รัฐบาลสามารถจ่ายงบลงทุนเป็นงวด ตามลักษณะการว่าจ้างเงื่อนไขสัญญาแทนการใช้จ่ายแต่เพียงครั้งเดียว

6) การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการการศึกษา บางรัฐบาลว่าจ้างบริษัทเอกชนไม่เฉพาะเพียงสิ่งก่อสร้างแต่หากหมายรวมถึง การให้บริการจัดการศึกษาและบริการที่เกี่ยวข้อง

7) การให้บริการด้านการดำเนินงาน ในบางประเทศ หน่วยงานของเอกชนจะเซ็นสัญญากับหน่วยงานของรัฐเพื่อเข้ามาทำงานในโรงเรียนรัฐบาล ทำให้โรงเรียนรัฐบาลทำงานเป็นเอกเทศและตอบสนองความสนใจของผู้ปกครองนักเรียนได้อย่างเต็มที่

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์รูปแบบหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน

	EdInvest	IFC	LaRocque	Patrinos
1. โครงสร้างพื้นฐาน	√√	√	√√	√√
2. เอกชนเป็นผู้ดำเนินการโรงเรียนของรัฐ	-	√	√	√√√
3. การเพิ่มขีดสมรรถนะ	√√	√	√	√
4. คุปองและเงินอุดหนุน	-	√	√√√	√

โดยสรุป หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนสามารถจำแนกได้เป็น 4 รูปแบบหลัก ดังนี้

1) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) รูปแบบของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานที่พบได้บ่อยในสวนการศึกษาคือ สร้าง-ดำเนินการ-โอน (Build-Operate-Transfer: BOT) เอกชนจะได้รับสัมปทานในด้านเงินลงทุน ก่อสร้างและ

ดำเนินการและภาครัฐจะเป็นผู้เช่าสิ่งก่อสร้างนั้นตามระยะเวลาที่กำหนด เมื่อครบกำหนดเวลาสิ่งก่อสร้างนั้นๆ จะโอนมาเป็นของรัฐบาล

2) เอกชนเป็นผู้ดำเนินการโรงเรียนของรัฐ (Private operation of public schools) เอกชนจะเข้ามาเป็นผู้บริหารจัดการโรงเรียนของรัฐ พัฒนาเชิงวิชาชีพ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์นักเรียน การประเมินโรงเรียน ตลอดจนการสนับสนุนหนังสือเรียนหรืออุปกรณ์สำหรับการเรียนรู้อื่นๆ ตามระยะเวลาและเป้าประสงค์ของสัญญาที่กำหนด โดยได้รับค่าจ้าง (management fee) หรือผลประโยชน์ด้านภาษีเป็นการตอบแทน รูปแบบหุ้นส่วนการศึกษาแบบนี้โรงเรียนยังคงเป็นของรัฐและได้รับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ

3) การเพิ่มขีดสมรรถนะ (Capacity Building) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความสำคัญมากต่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก การจะพัฒนาการศึกษา พัฒนาการจัดการและบริหารโรงเรียน กระบวนการเรียนการสอน หลักสูตร และการประเมิน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดคุณภาพอย่างที่ต้องการนั้น บุคลากรเป็นหัวใจสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มสมรรถนะของคุณภาพระบบการศึกษาได้ ดังนั้นเอกชนผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ สามารถเข้ามาร่วมลงทุนในการพัฒนาประเด็นต่างๆ ที่กล่าวมาได้ ดังตัวอย่างของประเทศปากีสถานที่จะกล่าวต่อไป

4) คุปองและเงินอุดหนุน (Vouchers and subsidies) รัฐบาลจัดสรรคุปองให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสในการเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน หรือ การที่รัฐบาลจัดสรรเงินอุดหนุนให้กับโรงเรียนเอกชน

ตัวอย่างหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในต่างประเทศ

หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนนั้นสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ หลากหลายโครงการขึ้นอยู่กับความต้องการ ปัญหา และความเหมาะสมของแต่ละประเทศ ในส่วนนี้จะนำเสนอบางตัวอย่างของโครงการหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนของแต่ละประเทศ (สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และปากีสถาน) ในรายละเอียด

สหรัฐอเมริกา

ในปี 2006 สหรัฐอเมริกามีองค์กรการกุศลเอกชนและชุมชนกว่า 70,000 แห่งซึ่งได้ทำการบริจาคเงิน 41 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐเพื่อใช้ในการพัฒนาทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ การศึกษา (ร้อยละ 22.5) การสาธารณสุข (ร้อยละ 23) การบริการ (ร้อยละ 13.8) และศิลปะและวัฒนธรรม (ร้อยละ 12.2) โครงการสนับสนุนโรงเรียนด้านการเงิน (New Schools Venture Fund: NVF) เป็นบริษัทการกุศลที่ตั้งขึ้นในปี 1998 เพื่อสนับสนุนการศึกษาของผู้ประกอบการและสร้างเครือข่ายการทำงานของระบบที่กว้างขึ้น ในการลงทุน 2 ครั้งแรก NVF ลงทุนมากกว่า 70 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐใน 30 การร่วมทุนทางการศึกษากับสถานประกอบการ และในการลงทุนครั้งที่ 3 จะเน้นเป็นพลังในการสนับสนุนการเติบโตและคุณภาพของ Charter schools โดยเงินทุนสำหรับการสนับสนุน NVF นั้นมาจากเงินบริจาคของมูลนิธิ Bill and Melinda Gates และมูลนิธิ Broad Education

นอกจากความร่วมมือจากองค์กรการกุศลแล้ว ยังมีรูปแบบ Private management of public schools ที่ภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการ

จัดการโรงเรียนของภาครัฐ โดยที่ความเป็นเจ้าของและเงินลงทุนเป็นของภาครัฐ ซึ่งรูปแบบนี้สามารถแบ่งออกเป็น Contract schools และ Charter Schools ในปี 2005/06 สหรัฐอเมริกามีโรงเรียนรัฐบาล 521 โรงเรียนที่จัดการโดยบริษัทเอกชนใน 29 รัฐ คิดเป็นร้อยละ 84 ที่มีเอกชนเข้ามาจัดการ Charter schools และนอกจากนี้ในรัฐฟิลาเดเฟีย ภาครัฐได้ทำการรับช่วงในจัดการโรงเรียนของเมือง (City's schools) ที่มีคุณภาพต่ำกว่า 70 โรงเรียนโดยเปลี่ยนระบบการจัดการโดยให้เอกชนเข้ามาจัดการแทน (Contract Schools) อีกทั้งในปี 2007/08 มีโรงเรียน charter schools มากกว่า 4,100 โรงเรียน ให้การศึกษาแก่นักเรียนกว่า 1.2 ล้านคนในสหรัฐอเมริกา

คูปองการศึกษา (Voucher system) เป็นอีกรูปแบบของความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนด้านการศึกษา ที่เมืองมิลวอคกี (Milwaukee) สหรัฐอเมริกา มีโครงการ Milwaukee Parental Choice Programme (MCPC) ที่สนับสนุนให้ผู้ปกครองสามารถส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนเอกชนได้ผ่านระบบคูปองการศึกษา ในปี 2005/06 มีโรงเรียนเอกชนเข้าร่วมโครงการถึง 121 โรงเรียน และมีการใช้คูปองการศึกษา 15,000 คูปอง และเพิ่มขึ้นเป็น 22,500 คูปองในปี 2006/2007

สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรมีโครงการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนด้านการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบขององค์กรการกุศลเอกชน (Private Sector Philanthropic Initiative) และการร่วมลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน (School Infrastructure Partnerships) ในรูปแบบองค์กรการกุศลนั้น บริษัทในประเทศอังกฤษมีส่วนร่วมสำคัญใน

โครงการอคาเดมี่ (UK's Academies) โดยอคาเดมี่หรือสถานศึกษาจะได้รับ การสนับสนุนจากภาคธุรกิจเอกชน หรือกลุ่มอาสาสมัครผ่านการเป็น หุ้นส่วนกับรัฐบาลกลางและหุ้นส่วนด้านการศึกษาของท้องถิ่นในรูปแบบของ เงินสนับสนุนและความช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน (in-cash and in-kind) เพื่อจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสูงให้กับนักเรียนทุกคนโดย ไม่เสียค่าใช้จ่าย อคาเดมี่แรกเปิดในปี 2002 และปัจจุบันขยายเพิ่มขึ้นเป็น 47 อคาเดมี่

การร่วมลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานของสหราชอาณาจักรมี โครงการ Private Finance Initiatives (PFIs) ซึ่งจะครอบคลุมถึงการ ลงทุนในการก่อสร้างเกือบทุกด้านที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ที่อยู่อาศัย ซึ่งภาคเอกชนจะเป็นผู้รับภาระแล้วแต่ ตกลง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นในรูปแบบออกแบบ-ก่อสร้าง-งบประมาณ- ดำเนินการ (Design-Build-Finance-Operate: DBFO) ภายใต้สัญญา 30 ปี เพื่อครบกำหนดสถานที่นั้นๆ ก็จะกลับมาเป็นของรัฐ ในปี 2007 กระทรวงเพื่อเด็ก โรงเรียนและครอบครัว (Department for Children, Schools and Family (DCSF) ทำสัญญาร่วมกับ PFI ถึง 115 โครงการ เป็นเงินประมาณ 4.8 พันล้านปอนด์

ปากีสถาน

รัฐปีนจาบร่วมกับธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ร่วมกันพัฒนาและดำเนินการผ่านมูลนิธิ Punjab Education Foundation (PEF) เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาผ่านความร่วมมือภาครัฐ และเอกชน การสร้างแรงจูงใจและการสนับสนุนความพยายามของภาค เอกชนผ่านการให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านเทคนิคและการเงิน สร้างสรรค

และพัฒนาเครื่องมือใหม่ๆ เพื่อจะขยายโอกาสทางการศึกษาในราคาไม่แพงให้กับคนยากจน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 โครงการหลัก คือ Foundation-Assisted School Programme (FAS), Continuous Professional Development Programme (CPDP), Education Voucher Scheme (EVS) และ Leasing of Public School Building to Private Operator

Foundation-Assisted Schools Programme (FAS) โครงการตามรูปแบบ Government Purchase of Educational Services from Private Schools เป็นการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนให้แก่โรงเรียนเอกชน โรงเรียนเอกชนจะต้องเป็นโรงเรียนยากจนที่มีจำนวนนักเรียนหญิงอย่างน้อยร้อยละ 50 และจะต้องมีความพร้อมด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ซึ่งหากเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจำเป็นที่จะต้องมีห้องสมุดและห้องทดลองวิทยาศาสตร์ การดำเนินการอย่างต่อเนื่องทำให้ผลงานของโรงเรียนในโครงการดีขึ้นและผ่านการรับประกันคุณภาพ (Quality Assurance Test: QAT) ความร่วมมือนี้ไม่เพียงทำให้ผลการเรียนของนักเรียนดีขึ้น หากแต่จะลดอัตราการออกจากโรงเรียนกลางคันลงเป็นศูนย์ และเพิ่มระดับการทดสอบ QAT ด้วย

Continuous Professional Development Programme (CPDP) โครงการความร่วมมือตามรูปแบบ Capacity Building Initiatives เป็นการยกระดับมาตรฐานการศึกษาโดยผ่านการพัฒนาคุณภาพครู ทั้งด้านทักษะการสอนและความรู้ด้านวิชาการ ผ่านการอบรมแบบ Cluster-based training (CBT) การอบรมจะเป็นหลักสูตรเร่งรัด 6 วันโดย PEF จะเป็นผู้จัดสอบก่อนและหลังเรียนเพื่อเป็นการรับรองคุณภาพของการอบรม

Education Voucher Scheme (EVS) มีเป้าหมายในการส่งเสริมอิสระในการเลือก (Freedom of choice) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ความเท่าเทียม (Equity) และการทำงานร่วมทางสังคม (Social cohesion) โดย PEF จะให้คูปองการศึกษาให้แก่ครอบครัวที่มีเด็กอายุ 5-13 ปี ซึ่งคูปองนี้จะสามารถนำไปจ่ายค่าเทอมของโรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการได้

Leasing of Public School Buildings to Private Operators เป็นการให้เอกชนเช่าพื้นที่ของโรงเรียนเพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจการศึกษาหลังเวลาปกติที่โรงเรียนทำการ โดยสิ่งแลกเปลี่ยนคือภาคเอกชนจะต้องปรับปรุงตึกเรียน รับผิดชอบค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภคของทั้ง 2 โรงเรียน จ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของทั้ง 2 โรงเรียนและแบ่งกำไรจากการดำเนินการร้อยละ 10 ให้แก่คณะกรรมการโรงเรียนเอกชน (Public school council)

- 3 -

มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education)

การประเมินผลเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All: EFA) และเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) ทำให้ในการประชุม World Education Forum 2015 ณ เมืองอินซอน ประเทศเกาหลี เมื่อเดือนเมษายน 2558 ได้มีการหารือร่วมกันเพื่อเสนอเป้าหมายการศึกษาหลังปี 2558 (Post-2015) และจะมีการรับรองข้อเสนอร่วมกันอีกครั้งในการประชุม The UN High-Level Summit ในเดือนกันยายน 2558 นี้ โดยเป้าหมายที่จะเสนอเพื่อเป็นวาระการศึกษาสำหรับปี 2015 - 2030 คือ “Ensure equitable and inclusive quality education and lifelong learning for all by 2030” จะเห็นได้ว่า วาระการศึกษายังคงอยู่กับเรื่องของโอกาสและคุณภาพ หากแต่สิ่งที่พัฒนามากขึ้นคือการคำนึงถึง “รายบุคคล” (Individual) เพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ โอกาสการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพนั้นต้องเป็นไปด้วย “ความเท่าเทียม” ไม่ใช่เพียง “ทั่วถึง” เท่านั้น เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีระดับความต้องการและระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน การศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดให้ตอบสนองต่อความ

ต้องการของแต่ละบุคคล นอกจากนี้วาระการศึกษาดังกล่าวยังเน้นที่ **การเรียนรู้ตลอดชีวิต** ที่ต้องการทักษะที่หลากหลาย เพื่อการดำรงชีวิตต่อไป ในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการสภาพแวดล้อมและ เครื่องมือที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในขณะที่ประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างการปฏิรูปประเทศโดยการนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ประเด็นด้าน การศึกษาเป็นหนึ่งในความสำคัญของวาระแห่งการปฏิรูปประเทศไทย รายงาน ของคณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สภาปฏิรูปแห่งชาติ เรื่อง ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาและพัฒนามนุษย์ ของประเทศไทย กรอบการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนามนุษย์ ฉบับปรับปรุง ได้นำเสนอกระบวนการทัศน์ใหม่ทางการศึกษาไว้ว่า

“การปฏิรูปการศึกษาและพัฒนามนุษย์ของประเทศ เป็น การจัดระบบการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้ “มีคุณภาพ เท่าเทียม และทั่วถึง (Inclusive Education)” ”

เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยได้กำหนดไว้ ค่อนข้างชัดเจนและไปในทิศทางเดียวกับแนวโน้มการศึกษาโลก อย่างไรก็ตาม ก่อนการวางแผนปฏิรูปเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่าง แท้จริงและยั่งยืนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาวิจัยเพื่อพิจารณา สภาวะการณ์ปัจจุบันของการศึกษาไทยเสียก่อน

“การศึกษาไร้คุณภาพ”
“ขาดทิศทางและความต่อเนื่อง”
“ครูไร้คุณภาพ เด็กขาดทักษะ”
“เป็นที่โหล่ของอาเซียน”

วลีข้างต้นคือส่วนหนึ่งของคำตอบเมื่อถามป้อนคำค้นหา “การศึกษา” “ไทย” “คุณภาพ” ใน Google การค้นหาดังกล่าวเป็น snapshot ความคิดเห็นโดยทั่วไปว่า มุมมองต่อการศึกษาไทยของคนในสังคมเป็นอย่างไร จากโครงการวิจัยยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างความรับผิดชอบ โดย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ชื่อว่า “ปัญหาของระบบการศึกษาไทยไม่ได้เกิดจากการขาดทรัพยากรอีกต่อไป แต่เป็นปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ใช้ทรัพยากรมากแต่ผลสัมฤทธิ์ต่ำ” (อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์, 2556) ซึ่งหากพิจารณาสถิติการศึกษาของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2550 – 2558 โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ., 2558ข) พบว่า ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาจะอยู่ประมาณร้อยละ 20 ต่องบประมาณของประเทศคิดเป็นประมาณร้อยละ 4 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ซึ่งหากเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียนในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันนานาชาติของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาการจัดการ (International Institute for Management Development: IMD) ในปี 2558 (2015) ประเทศไทยจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษา มากเป็นอันดับที่ 2 ของกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นรองเพียงแค่มาเลเซีย

เท่านั้น แต่ผลด้านประสิทธิภาพการศึกษา ประเทศไทยกลับรั้งท้ายในทุกตัวชี้วัด (IMD, 2015)

แล้วเราจะสามารถแก้ปัญหการศึกษาไทยให้ “มีคุณภาพ ทัวถึง และเท่าเทียม” ได้อย่างไร

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าการทุ่มเงินงบประมาณการศึกษาจากภาครัฐเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้การศึกษาไทย “มีคุณภาพ ทัวถึง และเท่าเทียม” ได้ รายงานของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สภาปฏิรูปแห่งชาติ ได้สรุปไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

“ระบบการศึกษาไทยเป็นระบบการศึกษาที่ใช้ทรัพยากรมาก แต่ผลลัพธ์ต่ำ การใช้งบประมาณไม่มีประสิทธิภาพรวมถึงการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ผลลัพธ์คือ เด็กและเยาวชนที่จบการศึกษาแล้วไม่มีทักษะการทำงาน ทักษะชีวิต และความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอื่น รวมถึงมีอีกจำนวนมากที่หลุดออกไประหว่างทางจากระบบการศึกษา ทำให้ขาดโอกาสในการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพและเข้าสู่วงจรอาชญากรรมในที่สุด”

ในขณะที่ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษามาโดยตลอด ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาได้กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า

สิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้**อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ**โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” (พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545) นั่นคือ การเพิ่มทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ แม้ว่าการจัดการศึกษาจะเป็นหน้าที่ของภาครัฐ แต่ด้วยสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย คือ 1) การเปลี่ยนแปลงประชากร (Demographic shifts) เช่น การเพิ่มขึ้นของประชากร (Population growth) ความเป็นเมือง (Urbanisation) และโลกาภิวัตน์ (Globalisation) 2) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี (The advent of the ‘smart’ era) และ 3) การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจ (changes to the established economic structure) (Bhongsatiern, J., 2014) ทำให้การจัดการศึกษาให้**ทั่วถึงและมีคุณภาพ**นั้นจำเป็นต้องอาศัยความตั้งใจและแรงสนับสนุนจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงจะสามารถจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาได้อย่างรวดเร็วและทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ปกครอง ภาคธุรกิจ ชุมชนและประเทศชาติ เช่นเดียวกับที่ธนาคารโลกให้หลักการของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนไว้ว่า เพื่อประโยชน์ของการขยายโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษา นั้น ในประเทศที่มีรายได้น้อย การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของทุกภาคส่วนและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ภาครัฐเพียงหน่วยงานเดียวไม่สามารถที่จะจัดการได้อย่างรวดเร็วได้ทันต่อสังคมพลวัตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างมีคุณภาพได้ ดังนั้นภาคเอกชนจึงเป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐเพื่อเปิดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา

อย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านสิ่งปลูกสร้าง เครื่องมือและสื่อการเรียนรู้ หรือแม้กระทั่งการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะให้ตรงกับความต้องการของทุกภาคส่วน สำหรับประเทศที่มีรายได้สูง ความต้องการด้านการศึกษามีความแตกต่างกันไป มีความหลากหลายของรูปแบบการศึกษามากขึ้น การร่วมลงทุนจากภาคเอกชนที่มีศักยภาพจะเป็นตัวการสำคัญในการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ได้ตามความต้องการ (World Bank, 2014)

เมื่อมองย้อนไปประมาณ 15 ปีที่แล้วและพิจารณาเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (MDGs) ขององค์การสหประชาชาติ จะเห็นได้ว่า องค์การสหประชาชาติได้กำหนดการส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในประชาคมโลก (Goal 8: Develop a Global Partnership for Development) เป็น 1 ใน 8 เป้าหมายที่ประเทศสมาชิกตกลงร่วมกันที่จะพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายให้ได้ภายในปี 2558 แม้ผลการประเมินเป้าหมายดังกล่าวจะยังไม่บรรลุผลโดยสมบูรณ์ แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า แนวความคิด “หุ้นส่วน” เป็นวาระสำคัญระดับโลกในการร่วมกันพัฒนาไปสู่ความเจริญ ประเทศผู้พัฒนาแล้ว หรือมีข้อได้เปรียบ หรือมีความเชี่ยวชาญสูงกว่าจะเป็นแรงและกำลังสำคัญในการช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนาให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การศึกษาก็เช่นกัน “เด็กและเยาวชนคืออนาคตของชาติ” เด็กและเยาวชนก็อาจจะบอกเราว่า อย่ามาโยนความรับผิดชอบทั้งหมดให้กับพวกเขา ต้องร่วมกัน เพราะเด็กและเยาวชนจะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับว่าผู้ใหญ่มีการเตรียมความพร้อมให้กับพวกเขาดีขนาดไหน **หน้าที่ความรับผิดชอบต่ออนาคตของประเทศจึงไม่ได้อยู่ที่เด็กและเยาวชนเท่านั้น สมาชิก**

ทุกคนในประเทศจึงต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพ ทั้งถึงและเท่าเทียม เพื่อเตรียมความพร้อมและเป็นอาวุธที่สำคัญให้กับเด็กและเยาวชนของเราสามารถใช้ความรู้ ทักษะและความสามารถของพวกเขาพัฒนาตนเองและประเทศชาติให้เจริญต่อไปในอนาคตได้

*“One child, one teacher, one pen and one book
can change the world.”*

– Malala Yousafzai

ดังที่กล่าวไปแล้วว่า **หุ้นส่วน** (Partnership) เป็นหนึ่งกลไกที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาให้มีกระบวนการทัศน์ “มีคุณภาพ ทั้งถึง และเท่าเทียม” ทุกภาคส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำความเชี่ยวชาญและกำลังของตนเองมาร่วมพัฒนาการศึกษาได้ในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น ระบบบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ เงินทุน ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ความเชี่ยวชาญทางด้านการสอน และความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี เป็นต้น ในกรณีนี้ จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่า ความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาของไทยมีในรูปแบบใดบ้าง จะมีกลไกส่งเสริมให้เพิ่มมากขึ้น หรือให้ยั่งยืนต่อไปได้อย่างไร โดยงานวิจัยชิ้นนี้จะเน้นที่หุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชนเป็นหลัก เนื่องจากภาคเอกชนเป็นภาคส่วนสำคัญของสังคมที่มีกำลังขับเคลื่อนมาก ทั้งในด้านเงินทุน ความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สมรรถนะในการบริหารงาน ซึ่งในส่วนต่อไปจะกล่าวถึงหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย ตั้งแต่ประสบการณ์ รูปแบบและตัวอย่างโครงการ

ประสบการณ์หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย

ภายหลังจากการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง ผู้มีหน้าที่ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐกับเอกชน ได้ทำการยกร่างพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556 ขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวได้มีผลบังคับใช้แล้วเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2556 (กฤต สมบัติศิริ, 2558) และมีกฎหมายลำดับรองตามมาอีก 14 ฉบับ (ณ วันที่ 26 พฤษภาคม 2558) โดยมีสาระสำคัญคือการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐนั้นจำเป็นต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ต้องเป็นการลงทุนในกิจการของรัฐ 2) เป็นการร่วมลงทุน และ 3) โครงการมีมูลค่าตั้งแต่หนึ่งพันล้านบาทขึ้นไป

ปัจจุบัน (22 มิถุนายน 2558) แผนยุทธศาสตร์การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2558-2562 นั้น (กรอบระยะเวลา 5 ปี มูลค่าการลงทุนประมาณ 1.41 ล้านบาท) มีเป้าหมายหลักเพื่อดำเนินโครงการในกิจการกลุ่มที่ 1 กิจการที่สมควรให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุน (Opt-out) จำนวน 6 กิจการ และส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนกิจการในกลุ่มที่ 2 กิจการที่รัฐส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุน (Opt-in) จำนวน 14 กิจการ ซึ่งกิจการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอยู่ในกลุ่มนี้ คือ กิจการพัฒนาสถานศึกษาของรัฐ ประกอบด้วย 8 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการอุทยานการศึกษาและการบริการวิชาการ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ 2) โครงการอุทยานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มหาวิทยาลัย

นเรศวร 3) โครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ออนไลน์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 4) โครงการก่อสร้างศูนย์ศึกษาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทะเลสาบสงขลา ระยะที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 5) โครงการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมอาชีวศึกษานานาชาติ ระยะที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 6) โครงการ Modern Town มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย 7) โครงการสวนนวัตกรรมเพื่อการผลิตบัณฑิตด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (บัณฑิตนักปฏิบัติ Hands on) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา และ 8) โครงการจัดตั้งคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี ซึ่งโครงการทั้ง 8 ภายใต้กิจการพัฒนาสถานศึกษาของรัฐนี้ ยังอยู่ในสถานะเตรียมศึกษาความเป็นไปได้และกำลังศึกษาความเป็นไปได้

เมื่อการลงทุนจำเป็นต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าในการลงทุน การจะพัฒนาโครงการจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงของขอบเขตงานและระยะเวลาในการพัฒนาและดำเนินโครงการกิจการต่างๆ ในแผนยุทธศาสตร์ฯ ด้วย เพื่อไม่ให้เกิดการลงทุนซ้ำซ้อนและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงได้มีการกำหนดระดับความเชื่อมโยงของกิจการเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ความเชื่อมโยงภายในกิจการเดียวกัน เช่น โครงการรถไฟฟ้าครบวงจรการแนวทางการวางแผนและพัฒนาโครงการรถไฟฟ้าทุกเส้นทางเข้าด้วยกัน 2) ความเชื่อมโยงระหว่างกิจการภายในสาขา เช่น การเชื่อมต่อระหว่างระบบขนส่งทั้งหมด เพื่อลดการลงทุนที่ซ้ำซ้อนระหว่างกิจการ และ 3) ความเชื่อมโยงระหว่างกิจการกับกิจการในสาขาอื่น เช่น การพัฒนากิจการพัฒนาสถานศึกษาของรัฐในปัจจุบันควรพิจารณาถึงกิจการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในสาขาการสื่อสารด้วย (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ, 2558) จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติดังกล่าวอนุญาตให้

กิจการ/โครงการหนึ่งอาจมีหลายระดับ และหลายเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้านเข้ามาร่วมลงทุนได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาออกเหนือจากโครงการในแผน ยุทธศาสตร์ฯ การจัดการศึกษาของประเทศไทยได้รับการสนับสนุนจาก ภาคเอกชนอยู่บ้างไม่มากนักน้อย หากแต่เมื่อเทียบกับพระราชบัญญัติการให้ เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556 และกฎหมายรองที่เกี่ยวข้อง แล้ว โครงการและกิจกรรมด้านการศึกษาส่วนใหญ่เป็นการร่วมลงทุนใน กิจการของรัฐจริงแต่ขาดคุณสมบัติด้านมูลค่าตั้งแต่ 1,000 ล้านบาทขึ้นไป ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจได้ให้ช้อยกเว้นไว้ว่า หากมูลค่าโครงการต่ำกว่า 1,000 ล้านบาทให้กระทรวงเจ้าสังกัดใช้ระเบียบ จัดซื้อจัดจ้างของแต่ละกระทรวงได้เลย โดยไม่ต้องปฏิบัติตามพ.ร.บ.ฯ

รูปแบบของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนใน ประเทศไทย

การจัดการศึกษาของประเทศไทยได้รับการสนับสนุนจากภาค เอกชนอยู่บ้างไม่มากนักน้อย แม้โครงการส่วนใหญ่จะเป็นการร่วมลงทุนโดย ไม่ได้อยู่ภายใต้พ.ร.บ.การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556 และคุณสมบัติอาจไม่ครบถ้วนตามข้อกำหนดการเป็นหุ้นส่วนการศึกษา ระหว่างภาครัฐกับเอกชนก็ตาม เช่น คุณสมบัติในด้านระยะเวลาของ การลงทุน อาจไม่ได้เป็นระยะเวลายาวถึง 25-30 ปี เป็นต้น ในมิติด้าน การศึกษา การร่วมลงทุนของภาคเอกชนเป็นการร่วมลงทุนในกิจการของ รัฐ และเสรีความเสี่ยงของภาครัฐในการลงทุน/จัดการการศึกษา จาก การศึกษาเอกสารงานวิจัยและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มีบริษัทเอกชน

มากมายที่เข้ามาให้การสนับสนุนการศึกษาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ไม่มีการจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลการสนับสนุนของภาคเอกชนไว้ และส่วนใหญ่เป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนรัฐบาลกับภาคเอกชนในพื้นที่เอง จากข้อจำกัดด้านฐานข้อมูลทำให้ข้อมูลการร่วมลงทุนที่ได้มาประกอบในงานวิจัย จึงเป็นเพียงข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารจากกระทรวงศึกษาธิการ เว็บไซต์ของบริษัทชั้นนำของประเทศไทย และการสัมภาษณ์พร้อมทั้งขยายกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยใช้เทคนิค Snowballing เท่านั้น ในการนี้ ภาคเอกชนที่เป็นหุ้นส่วนการศึกษากับภาครัฐได้แก่ บมจ. ธนาคารกรุงไทย บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มูลนิธิไทยรัฐ องค์กรธุรกิจเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย การไฟฟ้านครหลวง มูลนิธิมิชชั่น วีระไวทยะ บริษัท เชลล์ ประเทศไทย (Shell Thailand) จำกัด บริษัท มิตรผล จำกัด (มหาชน) บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) บริษัท โฮม โปรดักส์ เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน) สถาบันปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย และบริษัท เอสวีโอเอ จำกัด เป็นต้น ซึ่งสามารถจำแนกรูปแบบของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทยได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

โครงสร้างพื้นฐานหมายถึงโครงสร้างทุกอย่างที่เป็นการลงทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษา อาทิ การก่อสร้างและซ่อมแซมอาคารเรียน การปรับปรุงภูมิทัศน์ของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การวางโครงข่ายอินเทอร์เน็ต และการสนับสนุนเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งเป็นการลงทุนของภาคเอกชนให้กับโรงเรียนของรัฐและสุดท้ายโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวตกเป็นทรัพย์สินของภาครัฐ หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนด้าน

โครงสร้างพื้นฐานในประเทศไทย สามารถจัดจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานด้านการก่อสร้าง อาคาร

โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ได้รับการสนับสนุนจากหุ้นส่วน ภาคเอกชน 4 บริษัทหลักที่ตกลงทำความร่วมมือกับภาครัฐ คือ บมจ. ธนาคารกรุงไทย บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) บริษัท ทูรคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท เอสวีไอเอ จำกัด (มหาชน) โดยรายละเอียดการร่วมลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีของบริษัทดังกล่าวมีดังนี้

โครงการกรุงไทยสานฝัน โรงเรียนดีใกล้บ้าน เป็นโครงการที่เกิดจากการเห็นความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการศึกษาที่มีคุณภาพ โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนโรงเรียนในฝันด้วยการให้ความช่วยเหลือการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้าน “การสนับสนุนเทคโนโลยี” โดยธนาคารกรุงไทยสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนการสอน พร้อมทั้งปรับปรุงห้องปฏิบัติการและสื่อการเรียนการสอน ICT และพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ นอกจากการสนับสนุนด้านอุปกรณ์เทคโนโลยี ยังมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการศึกษาและส่งเสริมการร่วมพัฒนาของโรงเรียนพี่โรงเรียนน้องอีกด้วย

โครงการโดยบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ในฐานะที่บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) เป็นผู้เชี่ยวชาญและให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยมาเป็นระยะเวลากว่า 61 ปี และด้วยความเชื่อที่จะ **สานฝันเด็กไทย ก้าวไกลสู่ยุคไอที “อยู่ที่ไหน เด็กไทยก็เรียนได้”** จึงได้ริเริ่ม

โครงการสนับสนุนการศึกษา 2 โครงการ คือ โครงการ TOT IT SCHOOL และ โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

โครงการ TOT IT SCHOOL เป็นโครงการช่วยเหลือการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้าน “การสนับสนุนเทคโนโลยี” เพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงความรู้และพัฒนาความสามารถด้าน IT ของเยาวชนไทยในพื้นที่ห่างไกล โดยบริษัท ทีไอที จำกัด (มหาชน) ได้มอบห้องเรียน IT ซึ่งประกอบด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ server อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ซอฟต์แวร์ลิขสิทธิ์ พร้อมทั้งจัดอบรมวิธีการใช้งานและการดูแลรักษาให้กับโรงเรียนที่เข้าโครงการ ซึ่งปัจจุบันมีโรงเรียนต้นแบบ IT แล้วทั่วประเทศ ภาคละ 7 โรงเรียน รวมแล้ว 35 โรงเรียน

โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นโครงการช่วยเหลือการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้าน 1) การสนับสนุนเทคโนโลยี และ 2) การสนับสนุนการพัฒนาครูผู้สอน โดยโครงการดังกล่าวได้นำโครงข่ายสื่อสารโทรคมนาคมหลักและโครงข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นเครือข่ายส่งสัญญาณการออกอากาศโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนวังไกลกังวล อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ไปยังโรงเรียนเครือข่ายทั่วประเทศกว่า 11,000 โรงเรียน เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนบุคลากรครูในพื้นที่ชนบทห่างไกล และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน อีกทั้งยังมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยโอเรกอน ประเทศสหรัฐอเมริกา จัดการอบรมทางไกลให้กับครูในสังกัดสพฐ.และโรงเรียนเอกชนเพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ ทักษะในคุณภาพการสอนอีกด้วย

โครงการทรูปลูกปัญญา (โดย บริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)) จากแนวคิด ปลูกความรู้ ปลูกความดี ปลูกใจรักสิ่งแวดล้อม ในปี 2550 บริษัททรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้ริเริ่มโครงการทรูปลูก

ปัญญาขึ้นเพื่อขยายโอกาสการเรียนรู้ไปยังโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลได้เข้าถึงแหล่งสาระความรู้ โดยนำศักยภาพทางเทคโนโลยี การสื่อสารและนวัตกรรมทุกรูปแบบขององค์กรมาสนับสนุนกิจกรรมด้านการศึกษา สำหรับการดำเนินการโครงการนั้น บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้คัดเลือกโรงเรียนที่ขาดแคลนสื่อทั่วประเทศ โดยตั้งเป้าหมายไว้ที่ 10,000 โรงเรียน และส่งมอบพร้อมติดตั้ง “ชุดอุปกรณ์และสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้” ซึ่งจะประกอบด้วย

1. ชุดอุปกรณ์รับสัญญาณทรูวิชั่นส์ เครื่องรับโทรทัศน์สี LCD 32 นิ้ว พร้อมตู้เก็บอุปกรณ์
2. ช่องรายการคุณภาพที่มีเนื้อหาสาระความรู้ เพื่อการเรียนรู้จากทรูวิชั่นส์กว่า 50 ช่อง
3. สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์แบบบูรณาการ “ทรูคลิกไลฟ์” ประกอบด้วย CD การเรียนสำหรับ อนุบาล 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 พร้อมคู่มือการสอนสำหรับครู แบบเรียน เพลง เกมส์ และบทเรียนอนิเมชั่น
4. แอร์การ์ด ทรูมูฟเอช 3G อุปกรณ์เชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต ไร้สายความเร็วสูง ภายในบรรจุ Net SIM พร้อมแพ็คเกจใช้งาน (Air Time) และโปรแกรม White Net เพื่อกรองเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม
5. สื่อเสริมการเรียนรู้คุณธรรมที่ทันสมัย

กิจกรรมมอบอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสื่อการศึกษา (โดย บริษัท เอสวีโอเอ จำกัด (มหาชน)) บริษัท เอสวีโอเอ จำกัด (มหาชน) ในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจไอทีครบวงจร ที่มีการบริหารจัดการบนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า “การมีเทคโนโลยีที่ดี และประชาชนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้โดยง่ายนั้น จะเป็นผลให้ประเทศไทยเกิดการพัฒนาใน

ทุกๆ ด้าน” เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-based Society) เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทยทุกคน ดังนั้น บริษัท เอสวีโอเอ จำกัด (มหาชน) โดยมูลนิธิสร้างเสริมไทย (The Better Thailand Foundation) ได้จัดกิจกรรมมอบอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสื่อการศึกษาแก่โรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โดยเฉพาะศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 8 แห่งที่มูลนิธิสร้างไว้ทั่วประเทศไทย

โครงสร้างพื้นฐานด้านสิ่งก่อสร้าง การลงทุนด้านสิ่งก่อสร้างจากภาคเอกชน เป็นการลงทุนที่เห็นชัดเจนที่สุด หลายครั้งที่บริษัทเอกชนมีโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร (Corporate Social Responsibility: CSR) เป็นการบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนการก่อสร้างอาคารต่างๆ ของโรงเรียน เช่น อาคารเรียน อาคารหอประชุม อาคารกีฬาและสนามกีฬา และโรงอาหารของโรงเรียน เป็นต้น การลงทุนด้านสิ่งก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นการร่วมลงทุนผ่านทางเครือข่ายของโรงเรียนกับภาคเอกชนโดยตรง แต่สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ จะไม่เน้นโครงการ CSR มากนัก เนื่องจากว่า โครงการ CSR ส่วนใหญ่เป็นโครงการระยะสั้น ไม่ได้มีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และโครงการและกิจกรรม CSR ของบริษัทจะเปลี่ยนแปลงไปตามเป้าหมายของบริษัทในแต่ละปี ดังนั้น หน่วยงานการศึกษาด้านสิ่งก่อสร้างของงานวิจัยนี้ จะพิจารณาโครงการที่มีร่วมลงทุนในระยะยาว ทั้งภาครัฐและเอกชนมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสร้างความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นนี้ร่วมกัน

โครงการที่เห็นได้ชัดคือ **โรงเรียนไทยรัฐวิทยา** จัดตั้งขึ้นตามเจตนารมณ์ของนายกำพล วัชรพล ผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์ไทยรัฐคนแรก โดยเห็นว่า ในชนบทยังขาดแคลนสถานศึกษาโดยเฉพาะระดับประถมศึกษา

ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ จึงดำริให้มีกิจกรรมระดมทุนขึ้นครั้งแรกเพื่อสมทบกับภาครัฐในการก่อสร้างโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 1 (บ้านหัวช้าง) จังหวัดลพบุรี และต่อมาจึงได้ขยายการดำเนินการดังกล่าวเป็น “โครงการไทยรัฐวิทยาเพื่อชุมชนในชนบท” โดยงบประมาณเริ่มแรกนั้นมาจากบริษัท วัชรพล จำกัด และต่อมาจึงได้ส่งต่อให้มูลนิธิไทยรัฐเป็นผู้ดูแลและดำเนินการ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการขยายโอกาสด้านการศึกษาแก่เด็กในชนบทโดยการจัดสรรทุนในการก่อสร้างและปรับปรุงอาคารเรียน และส่งมอบให้เป็นทรัพย์สินของภาครัฐ

จากโรงเรียนแรกในปี 2512 มาถึงวันนี้เป็นระยะเวลากว่า 46 ปี มูลนิธิไทยรัฐยังร่วมลงทุนและสนับสนุนการศึกษาโดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปัจจุบันมีโรงเรียนในการอุปถัมภ์ของมูลนิธิไทยรัฐแล้วทั้งสิ้น 101 แห่ง โดยใช้ทุนการดำเนินงานเป็นจำนวนทั้งสิ้น 158,694,493 บาท การเป็นโรงเรียนในการอุปถัมภ์ของมูลนิธิไทยรัฐนั้น มูลนิธิเป็นผู้ดูแลและร่วมบริหารงานโรงเรียนร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างของโรงเรียน ตลอดจนโครงการอื่นๆ เพื่อพัฒนาการศึกษา เช่น โครงการพัฒนาครู และโครงการโรงเรียนไทยรัฐดีเด่นด้วย เพื่อพัฒนาคุณภาพและสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนไทยรัฐวิทยา

“ตั้งแต่ปี 2483 โรงเรียนเดิมก่อนที่จะเป็นโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 1 คือ โรงเรียนวัดหัวช้าง ทางโรงเรียนได้รับการสนับสนุนการศึกษาจากภาคเอกชนแห่งแรก คือ บริษัทข้าวไทยสงเคราะห์ที่ 5 เป็นบริษัทเอกชนในท้องถิ่น จนมาถึงปี พ.ศ. 2512 บริษัท

ไทยรัฐได้จัดฟุตบอลการกุศลขึ้นที่จังหวัดลพบุรีและนายบุญลือ มีพร้อมและนายอุทธรณ์ พลกุล นักข่าวไทยรัฐได้เสนอให้นำเงินบริจาคไปสมทบการสร้างอาคารเรียนในจังหวัดลพบุรีโดยภายหลังเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็นโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 1 หลังจากนั้นบริษัทไทยรัฐได้สนับสนุนช่วยเหลือทางโรงเรียนอย่างต่อเนื่องผ่านการต่อเติมอาคาร ป.008 ทำให้ยาวจาก 4 ห้องเป็น 9 ห้อง และในปี 2535 มูลนิธิไทยรัฐได้บริจาคเงิน 2 ล้านบาทเพื่อก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติมเป็นอาคาร 2 ชั้นขนาด 8 ห้องเรียน”

(วิทยา ประชากุล)

นอกจากการลงทุนจากมูลนิธิไทยรัฐแล้ว โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 1 (บ้านหัวช้าง) ยังได้รับการสนับสนุนการศึกษาจากมูลนิธิ Big C บริจาคอาคารเรียนสปช.105/29 ขนาด 4 ห้องเรียน และห้องน้ำ 4 ห้อง รวมมูลค่า 2,400,000 บาท อีกด้วย ซึ่งกระบวนการการเข้ามาให้ความช่วยเหลือของ Big C นั้นจะแตกต่างจากมูลนิธิไทยรัฐคือ เป็น CSR ระยะสั้นตามนโยบายบริษัท โดยมูลนิธิ Big C จะแจ้งโครงการมายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เน้นเขตพื้นที่ที่ขาดแคลน ซึ่งนอกจากโครงการที่โรงเรียนไทยรัฐวิทยาได้รับการช่วยเหลือนี้แล้ว ยังมีโรงเรียนอีก 3 โรงเรียนในจังหวัดเพชรบุรี สระแก้ว และชลบุรีที่ได้รับการร่วมลงทุนจากมูลนิธิ Big C ด้วยเช่นกัน

โครงการจัดสร้างอาคารศูนย์การเรียนรู้ โดยมูลนิธิสร้างเสริมไทย (The Better Thailand Foundation) ของคุณมินทร์ อิงค์ธเนศ ผู้ก่อตั้งและกรรมการผู้จัดการใหญ่บริษัท เอสวีโอเอ จำกัด (มหาชน) ตั้งแต่ปี

2007-2013 มุทนิธิดำเนินการจัดสร้างอาคารศูนย์การเรียนรู้ไปแล้ว 8 แห่ง
ครอบคลุมทั้งประเทศไทย

- 1) โรงเรียนวัดบางหอย ต.ศรีจุฬา อ.เมือง จ.นครนายก
- 2) โรงเรียนบ้านบัว (สระพังพิทยา) ต.สว่าง อ.พรหมานิคม

จ.สกลนคร

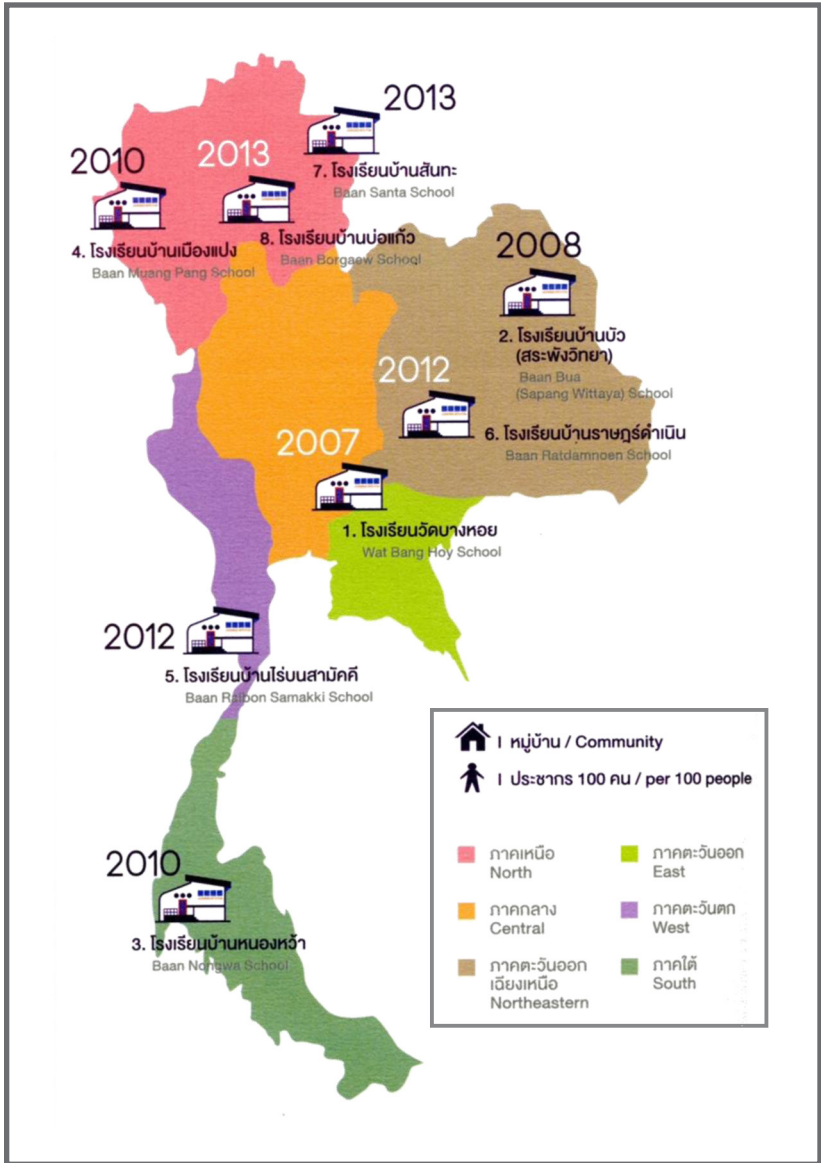
- 3) โรงเรียนบ้านหนองหัว ต.ทุ่งยาว อ.ปะเหลียน จ.ตรัง
- 4) โรงเรียนบ้านเมืองแปง อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน
- 5) โรงเรียนบ้านไร่บนสามัคคี ต.ช้างแรก อ.บางสะพานน้อย

จ.ประจวบคีรีขันธ์

- 6) โรงเรียนบ้านราษฎร์ดำเนิน ต.หนองบัวแดง อ.หนองบัวแดง

จ.ชัยภูมิ

- 7) โรงเรียนบ้านสันตะ อ.น่าน้อย จ.น่าน
- 8) โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว อ.เด่นชัย จ.แพร่

แผนภาพที่ 3 โครงการจัดสร้างอาคารศูนย์การเรียนรู้ โดยมูลนิธิสร้างเสริมไทย

หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย

การดำเนินการดังกล่าวดำเนินการภายใต้งบประมาณปีละ 10 ล้านบาท เพื่อก่อสร้างศูนย์การเรียนรู้พร้อมอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนครบครัน พร้อมทั้งร่วมดำเนินการและบำรุงรักษาศูนย์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โรงเรียนและชุมชนสำหรับใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้และใช้ประโยชน์ร่วมกัน ศูนย์การเรียนรู้โดยมูลนิธิสร้างเสริมไทยนั้น ยังได้รับการสนับสนุนจากหลายบริษัทชั้นนำในประเทศไทย เช่น บริษัท โตชิบา ไทยแลนด์ จำกัด บริษัท ไทยซัมซุง อิเลคโทรนิคส์ จำกัด บริษัท ทิปโก้เบฟเวอเรจ จำกัด และบริษัท กลุ่มแอดวานซ์ รีเสิร์ช จำกัด เป็นต้น

2. รูปแบบเอกชนดำเนินการโรงเรียนของรัฐ (Private Operation of Public Schools)

ในต่างประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา มีการจัดการการศึกษาในรูปแบบของสถานศึกษานิติบุคคลในกำกับ หรือ โรงเรียนพันธะสัญญา (Charter Schools หรือ Contract Schools) โดยมีการกำหนดกฎหมายรองรับของเฉพาะแต่ละมลรัฐ การจัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนพันธะสัญญานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนมีอิสระในเรื่องการจัดการด้านวิชาการ การเงิน และบุคลากร โดยจะต้องรับผิดชอบผลการดำเนินการให้เป็นไปตามพันธะสัญญาที่ได้กำหนดและตกลงไว้

สำหรับประเทศไทย ความตั้งใจต่อการลดบทบาทของกระทรวงศึกษาธิการและกระจายอำนาจการศึกษาได้พัฒนามาเป็นเวลานานพอสมควร แต่กลับมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก และหลายครั้งที่ผลของการเปลี่ยนแปลงกลับทำให้กระทรวงศึกษาธิการใหญ่เทอะทะมากขึ้น แม้กระทั่งแนวคิดเรื่องสถานศึกษานิติบุคคล ปัจจุบันประเทศไทยมีโรงเรียน

นิติบุคคลในกำกับเพียงหนึ่งโรงเรียนคือ **โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ (องค์การมหาชน)** ที่ตั้งขึ้นตามเจตนารมณ์ที่จะผลิตนักเรียนที่มีศักยภาพทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ประเทศได้มีจำนวนนักวิทยาศาสตร์และนักวิจัยเพิ่มขึ้น โดยการบริหารจัดการโรงเรียนเป็นไปอย่างอิสระ และได้รับงบประมาณภาครัฐสูงกว่าโรงเรียนรัฐทั่วไป

โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์อาจถือได้ว่าเป็นโรงเรียนด้านวิทยาศาสตร์ที่ดีโรงเรียนหนึ่งของประเทศไทย คุณภาพการเรียนการสอน คุณภาพของนักเรียน อนาคตของนักเรียนและประเทศชาติด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์จะดีกว่าโรงเรียนอื่นๆ หรือไม่คงต้องดูกันไปอีกซีกพัก เพราะ “การพัฒนาด้านการศึกษาต้องเห็นทศวรรษเป็นเป้าหมายและศตวรรษเปลี่ยนแปลงคน การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาไม่สามารถเปลี่ยนได้เพียงข้ามคืน ต้องใจเย็นและต้องเข้าใจว่าใช้เวลา ไม่ใช่พอมีการริเริ่มที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงแต่ไม่เห็นผลทันทีก็ปรับเปลี่ยนใหม่อีกแล้ว สุดท้ายประเทศเราก็จะย่ำอยู่ที่เดิมหรือถอยหลัง” คุณมินทร์ อิงค์ธเนศกล่าวไว้ แต่สิ่งที่ต้องพิจารณาตอนนี้คือ หากการเป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ที่ดีโรงเรียนหนึ่งไม่ได้โดดเด่นกว่าโรงเรียนทั่วไปนัก แต่ใช้งบประมาณภาครัฐมหาศาลกว่า 300 ล้านบาทต่อปี (ธรรมนิติ, 2556) หมายความว่ามีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพจริงหรือไม่ นั่นคือสิ่งที่ภาครัฐควรจะต้องไปศึกษาวิจัยต่อไปว่า รูปแบบการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์และระบบของภาครัฐเองนั้นดีและมีประสิทธิภาพแล้วหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ความพยายามในการปรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนนิติบุคคลในกำกับ การส่งเสริมให้โรงเรียนรัฐที่พร้อมจะเป็นนิติบุคคลให้เพิ่มมากขึ้น หรือการเพิ่มขึ้นของโรงเรียนเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทางวิทยาศาสตร์ เช่น โรงเรียนกำเนิดวิทย์

ของมูลนิธิปดท.นั้น อาจจะทำให้เกิดกลไกการตลาดที่มีผลให้เกิดการแข่งขันของโรงเรียนมากขึ้น ซึ่งจะทำให้คุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนดีขึ้น ซึ่งเมื่อปี 2555 เลขธิการสพฐ. เคยให้ข่าวว่า ในปี 2558 โรงเรียนรัฐ 58 โรง ระดับประถมศึกษา 28 โรงเรียนและมัธยมศึกษา 30 โรงเรียนเป็นโรงเรียนนำร่องการยกฐานะเป็นนิติบุคคล ปัจจุบัน แม้โครงการดังกล่าวจะเงียบไป แต่ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ยังคงดำเนินงานศึกษาวิจัยเพิ่มเติม บทเรียนจากต่างประเทศ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมสถานศึกษานิติบุคคลในกำกับ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและนำไปใช้ประโยชน์ด้านการสนับสนุนการกำหนดนโยบายดังกล่าว

“ถ้าหากการร่วมลงทุนทำให้เกิดขึ้นได้ยาก อาจจะมีเริ่มด้วยการ outsourcing ไปก่อนคือ กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาจ้างเอกชนให้มาบริหารโรงเรียนและให้ได้คุณภาพออกมาตามที่ทำสัญญากันไว้ คล้ายๆ ของต่างประเทศพวก charter school/ contract school ดังนั้นเพื่อให้ได้คุณภาพ การจ้างครู วิธีการเรียนการสอน การบริหารจัดการ ครูก็เป็นครู ผู้บริหารก็เป็นผู้บริหาร ไม่ใช่ครูเป็นทุกอย่างในโรงเรียน การทำงานต้องเป็น specialist ในเรื่องนั้นๆ งานถึงจะออกมาดีมีคุณภาพ ถ้าทำไม่ได้แบบนี้โรงเรียนก็จะมีคุณภาพด้วย แทนที่จะไปหาครูที่ไหนมารู้มาเพราะครูขาด การ maintain จำนวนโรงเรียนแต่ขาดคุณภาพจะทำไปทำไม โรงเรียนไหนไม่มีคุณภาพก็ปิดตัวไป ถ้ากลัวว่าจะ

กลายเป็นโรงเรียนโดยปิดหมดเพราะไม่มีคุณภาพกันเลย
กระทรวงศึกษาธิการผู้เป็น regulator มีหน้าที่สำคัญตรงนี้
ต้องหามาตรการกลไกมารองรับให้ได้”

(ชิงชัย หาญเจนลักษณ์)

นอกจากสถานศึกษานิติบุคคลในกำกับที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ
ยกร่างกฎหมายและศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมการยกฐานะให้
สถานศึกษาของรัฐเป็นสถานศึกษานิติบุคคลในกำกับให้เกิดความชัดเจน
และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปนั้น

ในระดับอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้
พัฒนาและดำเนินงานโครงการการศึกษาทวิภาคี หรือที่รู้จักกันในชื่อ
“โรงเรียนในโรงงาน” มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วและมีแนวโน้มที่ภาค
ธุรกิจจะเข้ามาร่วมลงทุนในการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น
โครงการการศึกษาทวิภาคี ไม่เพียงแคร์ับนักเรียนเข้ามาฝึกงานเก็บชั่วโมง
เท่านั้น นักเรียนจะได้รับการฝึกทักษะเชิงเทคนิคในงานและทักษะ
การทำงานด้วย เช่น การเรียนรู้วัฒนธรรมองค์กร การฝึกทักษะการทำงาน
เป็นทีม ความรับผิดชอบในงานระดับเดียวกับพนักงานประจำ โดยจุด
เริ่มต้นของความร่วมมือนี้น่าสนใจมากคือ เริ่มต้นจากความต้องการของ
ภาคเอกชน เนื่องจากบริษัทประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานที่ทำงานได้
เพราะการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในขณะนั้น ไม่สามารถผลิตบุคลากรได้
พอเพียงพอต่อความต้องการของตลาด สำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา (สอศ.) จึงได้พัฒนาและนำร่องนวัตกรรมการเรียนการสอน
แบบทวิภาคีมาเรื่อยๆ จนประสบความสำเร็จดังเช่นปัจจุบัน ตัวอย่าง
โครงการ ได้แก่

1) โครงการทุนการศึกษาทวิภาคีระหว่างบริษัท โฮม โปรดักส์ เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน) หรือ โฮมโปร กับ สอศ. ในการศึกษาาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

2) โครงการความร่วมมือพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา Mold & Die Super Model ระหว่างวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงครามกับบริษัท เวส เทอร์โมลด์ จำกัด

3) โครงการจัดการศึกษาทวิภาคีระหว่างเครือเบทาโกรกับสถานศึกษาสังกัด สอศ. 13 แห่ง ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยมีทั้งหมด 4 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรทวิภาคีปศุสัตว์เบทาโกร, หลักสูตรทวิภาคีเบทาโกร, หลักสูตรทวิภาคีธุรกิจค้าปลีกเบทาโกร และหลักสูตรทวิภาคีอาหารและโภชนาการเบทาโกร ซึ่งปัจจุบันโครงการดำเนินมาถึงรุ่นที่ 3 แล้ว

4) บริษัทกลุ่มมิตรผลร่วมมือกับหอการค้าไทย - เยอรมัน มุ่งผลิตกำลังคนด้านอุตสาหกรรมน้ำตาลและชีวพลังงาน โดยดำเนินการใน 6 จังหวัด ที่เป็นที่ตั้งของโรงงานของกลุ่มมิตรผล โดยนำร่องจัดการศึกษาทวิภาคีระดับ ปวส. 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาไฟฟ้า 40 คน สาขาวิชาเทคนิคเครื่องกล 40 คน สาขาวิชาช่างกลเกษตร 40 คน และ ฟิสิกส์ 40 คน รวมทั้งสิ้น 160 คนในภาคเรียนที่ 1 ปี 2558 เป็นศึกษารุ่นแรก

5) โครงการผลิตช่างปีโตรเคมีพันธุ์ใหม่ (Vocational Chemical Engineering Practice College: V-ChEPC) เกิดจากความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยเทคนิคมาตาปุต สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (สอศ.) และมูลนิธิศึกษาพัฒนา กลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สถาบันปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี ปัจจุบันดำเนินการเข้าสู่ระยะที่ 3 (2557-2559) แล้ว โดยทั้ง 2 ระยะที่ผ่านมาได้ผลิตนักศึกษามาแล้ว 4 รุ่น จำนวน 128 คนและทั้งหมด 100% ได้เข้าทำงานในสถานประกอบการปิโตรเลียมและปิโตรเคมี และมีเงินเดือนขั้นต่ำ 25,000 บาท

ในขณะที่แนวคิดสถานศึกษานิติบุคคลในกำกับยังอยู่ในระหว่างการวางแผนการเริ่มต้นโครงการนำร่อง และโครงการการศึกษาทวิภาคีมุ่งเน้นเฉพาะด้านการอาชีวศึกษา สำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในปัจจุบันยังคงเป็นการบริหารจัดการและความรับผิดชอบของภาคีรัฐโดยตรง ซึ่งการร่วมลงทุนจากภาคเอกชนในรูปแบบเอกชนดำเนินการโรงเรียนของรัฐนั้นยังไม่มีโครงการใดที่ภาคเอกชนมาร่วมเป็นหุ้นส่วนอย่างเต็มตัว มีเพียงภาคเอกชนร่วมเป็นผู้อุปถัมภ์ให้กับโรงเรียนรัฐ เช่น โรงเรียนไทยรัฐวิทยา

โรงเรียนไทยรัฐวิทยา

ดังที่กล่าวไปแล้วเกี่ยวกับโรงเรียนไทยรัฐวิทยา การเป็นผู้อุปถัมภ์ของมูลนิธิไทยรัฐเริ่มต้นขึ้นจากการนำเงินที่ได้จากการจัดงานแข่งฟุตบอลการกุศลไปสร้างอาคารเรียนให้แก่โรงเรียนวัดหัวช้างเดิม ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 1 (บ้านหัวช้าง) จากนั้นโครงการจึงได้ขยายไปจนปัจจุบันมูลนิธิไทยรัฐอุปถัมภ์โรงเรียนทั้งหมด 101 โรงเรียน โดยให้ใช้ชื่อไทยรัฐเป็นชื่อโรงเรียน

ผู้อำนวยการโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 1 (บ้านหัวช้าง) เล่าให้ฟังว่า

“นอกจากการบริจาคเงินก่อสร้างอาคารเรียนแล้วนั้น การใช้ชื่อ “ไทยรัฐ” เป็นชื่อโรงเรียน จึงทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ (Accountability) สูงขึ้น ที่จะทำให้โรงเรียนในอุปถัมภ์ของมูลนิธิไทยรัฐมีคุณภาพและนักเรียนมีอัตลักษณ์ที่ดี ไม่เสื่อมเสียชื่อเสียงของบริษัทและมูลนิธิไทยรัฐซึ่งจะแตกต่างจากการบริจาคเพื่อการก่อสร้างอาคารเรียนอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ มูลนิธิไทยรัฐจึงจัดตั้งคณะกรรมการดูแลโรงเรียนไทยรัฐวิทยาโดยเฉพาะ และมีการจัดโครงการสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่างๆ เช่น โครงการหนังสือห้องสมุด โครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนไทยรัฐวิทยา เป็นต้น”

(วิทยา ประชากุล)

มูลนิธิไทยรัฐสนับสนุนโรงเรียนไทยรัฐวิทยาทั้ง 101 แห่งในรูปแบบของโครงการ และมีการสนับสนุนในรูปแบบของเครือข่ายโรงเรียน โดยทางโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 1 นั้นจะเป็นเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนกับโรงเรียนไทยรัฐวิทยาอื่นๆ อีก 6 โรงเรียน รวมทั้งเครือข่ายคือ 7 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 6 จังหวัดอ่างทอง 2) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 56 จังหวัดสิงห์บุรี 3) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 57 จังหวัดชัยนาท 4) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 58 จังหวัดอุทัยธานี 5) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 68 จังหวัดสระบุรี 6) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 100 จังหวัดลพบุรี (พัฒนานิคม) และ 7) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 1 (บ้านหัวช้าง) จังหวัดลพบุรี และในขณะเดียวกันในฐานะที่เป็นโรงเรียนในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โรงเรียนไทยรัฐวิทยาจะมีเครือข่ายกับโรงเรียนของ สพฐ. อื่นๆ ด้วย

3. รูปแบบการเพิ่มขีดสมรรถนะ (Capacity Building)

“คน” คือ หัวใจของการพัฒนา การเพิ่มขีดสมรรถนะของบุคลากรและนักเรียนจึงได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาคเอกชนเป็นลำดับต้นๆ เนื่องจากภาคเอกชนเข้าใจดีถึงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ ดังที่คุณประเวศวุฒิ ไรวา ผู้บริหารระดับสูง บริษัท เอส แอนด์ พี ซินดิเคท จำกัด (มหาชน) ได้กล่าวไว้ในรายงานประจำปี 2555 ว่า “คนในบริษัท ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม จะถือว่าเป็นสมบัติ (Asset) ที่สำคัญของบริษัทที่ต้องได้รับการพัฒนาให้ได้ประโยชน์สูงสุด” ดังนั้น จะเห็นได้ว่า เกือบทุกโครงการที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยชิ้นนี้ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมลงทุนด้านใดก็ตาม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน หรือเทคโนโลยี ล้วนแล้วแต่มีโครงการด้านการเพิ่มขีดสมรรถนะร่วมด้วยเสมอ การเพิ่มขีดสมรรถนะมีโครงการ/กิจกรรมที่กำลังดำเนินการหลากหลาย ทั้งของบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหาร และครู รวมถึงการเสริมสร้างขีดความสามารถของนักเรียน ดังนี้

1) คุปองวิชาการเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

แนวคิดเรื่องคุปองวิชาการเพื่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษานี้มีมากกว่า 17 ปีแล้ว โดยสำนักงานโครงการพิเศษเพื่อการปฏิรูปครู พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา (สปค.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ได้ร่างโครงการคุปองวิชาการ พ.ศ. 2541 ขึ้น โดยมีหลักการสำคัญ คือ เป็นการให้โอกาสแก่ครูทุกคนได้มีอิสระในการเลือกพัฒนาตนเองในสิ่งที่ต้องการอย่างสอดคล้องกับความรู้ความสามารถ ภาระงานและการนำไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ตามเจตนารมณ์ของมาตรา 52 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่บัญญัติให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริม

ระบบพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานงานกับสถาบันที่ทำหน้าที่พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐพึงจัดสรรงบประมาณให้อย่างเพียงพอ

จากแนวคิดข้างต้น ยุทธศาสตร์การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา (พ.ศ. 2547 - 2556) ของกระทรวงศึกษาธิการ และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.) จึงได้เกิดขึ้น แผนยุทธศาสตร์ของสคบศ.แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน (ปี 2549) สนับสนุนให้มีการใช้คู่มือวิชาการและสร้างระบบบริหารจัดการคู่มือวิชาการ และระยะขยายผล (ปี 2550 - 2551) ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนจะได้รับคู่มือวิชาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะของตนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง จากแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว สคบศ. จึงได้ให้คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำทีมโดยรองศาสตราจารย์ ดร. จรุงยศรี มาติลลโกวิท ดำเนินโครงการวิจัย การพัฒนาระบบการดำเนินการคู่มือวิชาการเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระบบการดำเนินการคู่มือวิชาการ จัดทำคู่มือ และทดลองดำเนินการ ผลการวิจัยพบข้อดีและปัญหาของคู่มือวิชาการ ดังนี้

ตารางที่ 4 ข้อดี-ข้อเสียของคู่มือวิชาการ

ข้อดีของคู่มือวิชาการ	ปัญหาของคู่มือวิชาการ
<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูไม่ต้องทบทวนซ้ำ ไม่ต้องยืมรองจ่าย จากหน่วยงาน 2. เพิ่มโอกาสให้ครูได้พัฒนาตนเอง โดยมีอิสระในการเลือกหลักสูตรอบรมได้เอง 3. ลดภาระค่าใช้จ่ายของครูและโรงเรียน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เข้าใจระบบ 2. หลักสูตรไม่เพียงพอ ไม่ตรงกับความต้องการและบางหลักสูตรไม่ได้รับการรับรองจากคุรุสภา 3. ระบบการตรวจสอบข้อมูลคู่มือและการประเมินผลการอบรมยังไม่สมบูรณ์ 4. ปัญหาการเบิกจ่ายเงินล่าช้าเนื่องจากดิตรระเบียบการเงินของหน่วยพัฒนาครู และมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม เช่น การเสียค่าธรรมเนียมโอนเงินข้ามเขต คู่มือนั้นไม่รวมค่าใช้จ่ายเรื่องที่พักและการเดินทางไปอบรม

จากงานวิจัยดังกล่าว สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ทำการพัฒนาระบบของคู่มือวิชาการขึ้นมาอีกครั้ง โดยทำการแก้ปัญหาในเรื่องความเพียงพอของหลักสูตรและหลักสูตรตรงความต้องการของผู้เรียนด้วยการทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยผู้ผลิตครูชั้นนำของประเทศทั้ง 51 แห่งมาพัฒนาหลักสูตรและให้บริการการฝึกอบรม อีกทั้งการบริการฝึกอบรมนี้จะเป็นในหลายรูปแบบ เช่น ฝึกอบรมตัวต่อตัว การฝึกอบรมออนไลน์ การฝึกอบรมผ่านสื่อประสมอื่นๆ เป็นต้นขึ้นกับระดับความต้องการของตัวผู้เรียนเอง ซึ่งยังประโยชน์ถึงการแก้ปัญหาด้านค่าใช้จ่าย

เพิ่มเติมที่เกิดขึ้นจากการเดินทางไปฝึกอบรมได้ไม่มากนักน้อย โครงการนำร่องนี้ได้รับความร่วมมือจากเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนสังกัดการบริหารพิเศษรวม 165 เขต ซึ่งเขตพื้นที่เหล่านี้จะเป็นผู้คัดเลือกครูฝึกอบรมจากแผนการพัฒนาดตนเองของครู (ID Plan) อย่างไรก็ตาม สถานะปัจจุบันของโครงการคู่มือวิชาการยังอยู่ในขั้นของการลงนามความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสพฐ.และ 51 มหาวิทยาลัย ซึ่งหากผลการดำเนินการโครงการนำร่องประสบผลสำเร็จ ในอนาคตอาจมีการขยายผลสู่ความร่วมมือของภาคเอกชนก็เป็นได้

2) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา

ในปี 2557 มูลนิธิไทยรัฐได้จัดให้มีโครงการเพื่อพัฒนาขีดสมรรถนะของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนของโรงเรียนไทยรัฐทั้ง 101 แห่ง ทั้งหมด 4 โครงการ ได้แก่ (รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยรัฐวิทยา ตามแผนยุทธศาสตร์โรงเรียนไทยรัฐวิทยา (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2555-2558) ปีการศึกษา 2557)

(1) โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีการสร้างแบบทดสอบที่ได้มาตรฐานสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปี ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการดำเนินงาน ทำให้โรงเรียนร้อยละ 100 มีการจัดสอนซ่อมเสริมทั้งในและนอกเวลาเรียน มีการติวเข้ม การบูรณาการกับโครงการรักการอ่าน และโครงการหลักสูตรสื่อมวลชนศึกษา โรงเรียนร้อยละ 80 มีการร่วมพัฒนายกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร่วมกับโรงเรียนในเครือข่ายอื่นๆ ในคณะครู ร้อยละ 95 ใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือในการแก้ไขข้อบกพร่องด้านการเรียนของนักเรียน ร้อยละ 100 มีการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ระดับกลุ่ม ระดับภาค ส่งผลให้นักเรียนและครูได้รับรางวัลในงาน ศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 64 ระดับประเทศ จำนวน 17 เหรียญทอง 5 เหรียญเงิน และ 3 เหรียญทองแดง

(2) โครงการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ทุกกลุ่มโรงเรียนจัดทำหลักสูตรพัฒนาทักษะกระบวนการคิด 1 เล่ม มีแผนการจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะกระบวนการคิด 10 เล่ม ผลของการดำเนินงาน ทำให้นักเรียนโรงเรียนไทยรัฐวิทยาร้อยละ 100 มีหลักสูตรการคิดเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ และนักเรียนโรงเรียนไทยรัฐวิทยาร้อยละ 100 ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทักษะกระบวนการคิด โดยยึดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรสื่อมวลชนศึกษา นักเรียนร้อยละ 90 ได้เรียนรู้ด้วยโครงการ และร้อยละ 100 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การคิดด้วยการใช้ ICT

(3) โครงการพัฒนาบุคลากรเชิงปฏิบัติการ แต่ละกลุ่มได้จัดอบรมพัฒนาครูผู้สอนในเรื่องต่างๆ ตามความต้องการของครู เช่น การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด การพัฒนาบุคลิกภาพ เอกลักษณะไทย เป็นต้น ผลการดำเนินการทำให้ครูที่ผ่านการอบรม ร้อยละ 100 มีความเข้าใจในการเขียนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะกระบวนการคิดทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ร้อยละ 100 ผ่านการอบรมการใช้วิจัยในการจัดการเรียนการสอนสู่ห้องเรียน ร้อยละ 100 มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ยังมีการอบรมเรื่องการสร้างภาพลักษณ์องค์กรในแต่ละภาคด้วย ส่งผลให้ครูและผู้บริหารได้รับรางวัลทั้งในระดับ

เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับ
อำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

(4) โครงการประกวดโรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน โรงเรียน
ไทยรัฐวิทยา โรงเรียนไทยรัฐวิทยาในแต่ละกลุ่มดำเนินงานโครงการ
ประกวดโรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ตาม
วัตถุประสงค์กลยุทธ์ แต่งตั้งคณะกรรมการในระดับกลุ่ม จัดทำแบบ
ประเมินวางแผนการนิเทศ ติดตาม และประเมินตามแบบประเมินจาก
ส่วนกลาง มอบรางวัลและประกาศเกียรติคุณ ผลของการดำเนินงาน ทำให้
โรงเรียน ผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน มีความตระหนัก กระตือรือร้นใน
การพัฒนาการจัดการศึกษา สร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติปฏิบัติชอบ
เป็นเกียรติประวัติแก่ตนเองและครอบครัว และมูลนิธิได้ข้อมูลเพื่อนำมา
พัฒนาในปีการศึกษาต่อไป

3) โครงการกรุงไทยยุววานิช เป็นโครงการช่วยเหลือการศึกษา
ขั้นพื้นฐานในด้าน “การสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ” โดยมีกลุ่ม
เป้าหมายคือเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจใน
หลักการดำเนินธุรกิจที่เหมาะสม ผ่านการอบรมเพื่อสามารถพัฒนาจุดแข็ง
ของตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตาม
วัตถุประสงค์ โดยเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องจดทะเบียนบริษัท
จำลองกับบมจ.ธนาคารกรุงไทย และมีการผลิตสินค้า/บริการจริง โดยมี
ธนาคารกรุงไทยเป็นผู้ให้การสนับสนุนทั้งเงินทุนและการให้คำปรึกษา

4) โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ดังที่กล่าวไปแล้ว
ว่าโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมนั้นเป็นโครงการช่วยเหลือ

การศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านการสนับสนุนเทคโนโลยีแล้ว โครงการนี้ยังสนับสนุนการพัฒนาครูผู้สอนอีกด้วย เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนบุคลากรครูในพื้นที่ชนบทห่างไกล และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน อีกทั้งยังได้ทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยโอเรกอน ประเทศสหรัฐอเมริกา จัดการอบรมทางไกลให้กับครูในสังกัด สพฐ. และโรงเรียนเอกชนเพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ ทักษะในคุณภาพการสอนอีกด้วย

5) โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง (School-Based Integrated Rural Development Project: School-BIRD)

โครงการ School-BIRD ริเริ่มจากแนวความคิดที่จะให้โรงเรียน ซึ่งมีทรัพยากรพร้อมในทุกด้านเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชนและสังคม ซึ่งจะสามารถมีประโยชน์ได้มากกว่าการเป็นเพียงสถานที่สอนหนังสือเด็กนักเรียนเท่านั้น วัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อบูรณาการการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ากับการฝึกทักษะอาชีพและการทำธุรกิจ รวมทั้งเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และคนในชุมชน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

จากการดำเนินการโดยมูลนิธิมิชชั่น วีระไวทยะและโรงเรียนมีชัยพัฒนา โครงการต้นแบบได้เริ่มขึ้น ณ โรงเรียนรวมมิตรวิทยาและชุมชนบ้านโคกกลาง อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์และขยายการดำเนินงานไปสู่ชุมชนอื่นๆ ด้วยความร่วมมือจากภาคธุรกิจเอกชนต่างๆ อาทิ บริษัท สยาม ลวดเหล็กอุตสาหกรรม บริษัท สยาม ไวนอรี่ จำกัดบริษัท ธนาสิริกรูปร

จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย บริษัท เซลล์ ประเทศไทย (Shell Thailand) จำกัด เป็นต้น

6) โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์

โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ (ม.พ.) ได้ดำเนินโครงการความร่วมมือจากหลายภาคส่วนของสังคม เพื่อพัฒนาโรงเรียน ครูและบุคลากร การจัดการเรียนการสอน และนักเรียน ตลอดจนความร่วมมือกับชุมชนในพื้นที่ และขยายผลถึงโรงเรียนน้องในความดูแลอีกด้วย โครงการที่โรงเรียนให้ความสำคัญ ณ ขณะนี้ เช่น โครงการด้านพลังงาน โครงการธนาคารโรงเรียน โครงการรักการอ่าน เป็นต้น

7) โครงการก้ารดนึ้เพื่อน้อง

โครงการก้ารดนึ้เพื่อน้องได้ดำเนินการมาแล้ว 10 ครั้งแล้ว โดยมูลนิธิสร้างเสริมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีสำหรับเด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการได้แสดงความสามารถด้านศิลปะ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเอง พร้อมทั้งทำให้สังคมได้รับรู้ความสามารถของเด็กกลุ่มนี้ โดยในการแข่งขันแต่ละครั้งทางมูลนิธิฯ จะเป็นผู้กำหนดหัวข้อ เช่น แตกต่างได้แต่ต้องเป็นหนึ่ง หนูรักในหลวง ความฝันของเด็กไทยหัวใจพอเพียง และกระปุกวัฒนธรรม โดยทางมูลนิธิฯ จะจัดการแข่งขันวาดภาพให้กับเด็กอายุไม่เกิน 13 ปี จำนวน 150-200 คนภายใต้การดูแลของมูลนิธิหรือสถานสงเคราะห์ต่างๆ ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และภาพที่ได้รับรางวัลทางมูลนิธิฯ จะเป็นผู้ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นการจัดอวยพรจำหน่ายให้กับหน่วยงานต่างๆ และบุคคลทั่วไป สำหรับรายได้จากการจำหน่ายบัตรอวยพร ทางมูลนิธิฯ จะนำไปใช้ในกิจกรรมสาธารณะกุศลด้านการศึกษาของมูลนิธิฯ ต่อไป

4. รูปแบบคูปองการศึกษาและทุนการศึกษา (Vouchers and subsidies)

แนวคิดเรื่องคูปองการศึกษาเริ่มต้นจากนายมิลตัน ฟรีดแมน นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล โดยมีหลักการคือเป็นวิธีจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่ 1) เพิ่มทางเลือกในการรับการศึกษา และ 2) กระตุ้นกลไกการตลาดที่จะสามารถสร้างความเสมอภาคและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต่างๆ จากแนวคิดเรื่องคูปองการศึกษาของนายฟรีดแมนทำให้หลายประเทศทั่วโลกเช่น สหรัฐอเมริกา ซิลี และยุโรป ดำเนินการคูปองการศึกษาและได้มีการประเมินจุดเด่นและจุดด้อย พร้อมทั้งปรับระบบให้เข้ากับบริบทของประเทศ

ประเทศไทยได้รับแนวคิดในเรื่องคูปองการศึกษามาเช่นกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้ทำการศึกษาวิจัยและวางแผนยุทธศาสตร์สำหรับการนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้สำหรับการจัดสรรงบอุดหนุนการศึกษาของประเทศไทย แต่กว่า 20 ปีของแนวความคิดดังกล่าว ประเทศไทยก็ยังไม่สามารถนำแนวความคิดเรื่องคูปองการศึกษามาใช้ได้ ในการนี้ นายชาญ ตันติธรรมถาวร ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากล่าวถึงคูปองการศึกษาว่า คูปองการศึกษานั้นตามแนวความคิดน่าจะเป็นการจัดสรรเงินอุดหนุนแบบอุปสงค์ (Demand) คือตามความต้องการของผู้เรียนโดยผู้เรียนสามารถเลือกได้ว่าจะเรียนที่โรงเรียนใดก็ได้ ในสหรัฐอเมริกาการจัดการทั้งหมดให้อำนาจกับ district เป็นระบบ area-based ดังนั้น การใช้จ่ายเงินภาษี (property tax) การลงทุน การจัดการศึกษา และการจัดการอื่นๆ จะเฉพาะพื้นที่นั้นๆ เท่านั้น ทำให้มีกรอบในการพัฒนาและลงทุน กระตุ้น

ให้เกิดการแข่งขันระหว่างรัฐกับเอกชน แต่ในบริบทของประเทศไทยคุณูปการศึกษายังคงเป็นการจัดสรรเงินอุดหนุนในเชิงอุปสงค์ (Demand) ในรูปของอุปทาน (Supply) เนื่องจากเงินงบประมาณทั้งหมดยังมาจากภาครัฐเท่านั้น เป็นการให้ตามจำนวนนักเรียนแล้วเฉลี่ยเงินงบประมาณ โดยไม่ได้มีการคำนวณต้นทุนประสิทธิภาพต่อหน่วยที่สะท้อนต้นทุนจริงของโรงเรียน ซึ่งไม่ได้แตกต่างจากการอุดหนุนรายหัวที่ปฏิบัติกันอยู่ ณ ปัจจุบัน จะต่างกันก็เพียงตัวเงินจะไปพร้อมผู้เรียนไม่ได้ไปสู่โรงเรียนโดยตรงเท่านั้น

ดังนั้น การจัดสรรเงินต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สามารถจัดและดำเนินการให้บรรลุเป้าประสงค์ที่แท้จริงของแนวความคิดของการจัดสรรเงินผ่านด้านอุปสงค์ Demand side ได้อย่างแท้จริง ซึ่งปัจจุบันสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ทำการวิจัยพร้อมทั้งนำเสนอกระบวนการเปลี่ยนผ่านการจัดสรรเงินจากด้านอุปทานไปสู่ด้านอุปสงค์อย่างสมบูรณ์ เรียกว่า Demand-side Financing โดยผู้จัดการและให้บริการการศึกษาสามารถเรียกเก็บค่าเล่าเรียนตามต้นทุนของการผลิตของแต่ละสถานศึกษา และผู้รับบริการต้องเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่าย ซึ่งรัฐจะให้ช่วยเหลือต่อผู้เรียนที่มีความสามารถในการเรียนแต่ขาดศักยภาพ การจัดสรรเงินในลักษณะดังกล่าวนั้นภาครัฐจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้จัดการ และให้บริการการศึกษาเป็นผู้กำกับการศึกษา ปรับการบริหารของโรงเรียนให้มีสถานะเป็นโรงเรียนนิติบุคคลในกำกับ/พันธะสัญญา (Charter school) เพื่อให้โรงเรียนสามารถดูแลตัวเองได้และลดภาระค่าใช้จ่าย การดูแลโรงเรียนจากภาครัฐ และส่งเสริมให้กลไกการตลาดสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการการศึกษา ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

นอกจากการปฏิรูปการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาให้เป็นการจัดสรรเงินผ่านด้านอุปสงค์ (Demand-side Financing) การให้ทุนการศึกษาถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นหุ้นส่วนการศึกษาได้ โดยเฉพาะกับภาคเอกชนที่อาจจะยังไม่คุ้นเคยและไม่แน่ใจว่าจะเข้ามาร่วมลงทุนการศึกษากับภาครัฐได้อย่างไร และหากการจัดการโครงการ/กิจกรรมการให้ทุนการศึกษามีการจัดการอย่างต่อเนื่องระยะยาวและอาจมีการกำหนดผลหรือวัตถุประสงค์ของการให้ทุนการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน การให้ทุนการศึกษาก็อาจจะสามารถนับว่าเป็นหนึ่งรูปแบบของหุ้นส่วนการศึกษาได้ แต่จากข้อมูลพบว่า การให้ทุนการศึกษาโดยส่วนใหญ่จะเป็นการให้ชั่วคราวระยะเวลานึงเท่านั้น และอาจขึ้นอยู่กับนโยบาย CSR ของบริษัทในขณะนั้น ซึ่งยังไม่สามารถแชร์ความเสี่ยงของภาครัฐไปได้นัก

การให้ทุนการศึกษาอาจเป็นเรื่องเฉพาะกิจเกินกว่าที่จะสามารถแชร์ความเสี่ยงจนกลายเป็นหุ้นส่วนระหว่างกันของภาครัฐและเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงได้มีความพยายามที่จะระดมทุนจากภาคเอกชนและผลักดันให้เกิดสถานศึกษาคุณภาพตามโครงการ “หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน” ขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

จากแนวคิดและความเชื่อที่ว่า “การศึกษาสามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถลดช่องว่างของบุคคลในสังคมลงได้” ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนชาวไทยสามารถหลุดพ้นจากวงจรความยากจน นับเป็นกระบวนการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนในฝันของคนในสังคมที่ต้องการให้เด็กและเยาวชนได้เข้าเรียนในโรงเรียนดีมีคุณภาพและในขณะเดียวกัน

โครงการนี้จะช่วยทำให้ความฝันของคนในสังคมเป็นจริงได้” (อรทัย มูลคำ, 2552 หน้า 4) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดโครงการ “หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน” หรือ Lab School Project ขึ้น โดยพัฒนาโรงเรียนในฝันขึ้นภายใต้งบประมาณดำเนินการทั้งสิ้น 2,558.32 ล้านบาท ซึ่งตามแผนกลยุทธ์ของโครงการกำหนดให้โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกนั้นทำหน้าที่เป็นแหล่งทดลองด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้กับกระทรวงศึกษาธิการ อาทิ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นต้น โครงการดังกล่าว ได้ดำเนินการมาแล้วทั้งหมด 3 รุ่น โดยชื่อของแต่ละรุ่นจะต่างกันออกไปตามนโยบายของรัฐบาลและสพฐ. รุ่นที่ 1 คือ โรงเรียนในฝัน จำนวน 920 โรงเรียน และรุ่นที่ 2 คือ โรงเรียนดีใกล้บ้าน จำนวน 865 โรงเรียน และรุ่นที่ 3 คือ โรงเรียนดีประจำอำเภอ จำนวน 841 โรงเรียน ต่อมาเมื่อโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลรวม 259 โรงเรียน ทำให้ปัจจุบันมีโรงเรียนในโครงการโรงเรียนในฝันทั้งสิ้น 2,367 โรงเรียน จากงานวิจัยของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า 1 ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียนในฝันให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนคือ **ภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ให้การสนับสนุน** ทั้งด้านกำลัง ปัญญา และทรัพยากรตามความต้องการจำเป็นของแต่ละโรงเรียน เป็นที่น่าสังเกตว่า ไม่ใช่เพียงผู้ให้การสนับสนุนแต่เป็น**ผู้อุปถัมภ์**เพราะไม่เพียงแต่ “ให้” เท่านั้นแต่ต้อง “ให้อย่างต่อเนื่อง” และร่วม “รับผิดชอบ” (Accountability) ต่อผลที่เกิดขึ้นด้วย

การเป็นผู้อุปถัมภ์โรงเรียนทำได้หลายรูปแบบ (สพฐ., 2549: หน้า 16) จากคู่มือ “ภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ โรงเรียนในฝัน โรงเรียนดีใกล้บ้าน” (สพฐ., 2549) เช่น การพัฒนาระบบที่ส่งเสริมการบริหารและการจัดการเรียนรู้ การสนับสนุนห้องปฏิบัติการต่างๆ การพัฒนาบุคลากร และการอุปถัมภ์เฉพาะเรื่องตามความถนัดและความชำนาญเฉพาะของผู้อุปถัมภ์ โดยผู้อุปถัมภ์จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร (สพฐ., 2549: หน้า 17) ดังนี้

ตารางที่ 5 สิทธิประโยชน์ของผู้อุปถัมภ์

ผู้บริจาค	สิทธิบริจาค	สิทธิประโยชน์
บุคคลธรรมดา	บริจาคเป็นเงินได้อย่างเดียว	หักลดหย่อนได้ 2 เท่าของเงินที่จ่ายไป แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้ทั้งหมดที่ได้รับหลังจากหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนอื่นตามกฎหมายแล้ว
	โอนทรัพย์สินหรือสินค้าที่มีไว้ขาย มอบให้เพื่อสนับสนุนการศึกษาตามโครงการ	ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์
บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล	บริจาคเป็นเงินหรือทรัพย์สิน	หักรายจ่ายได้ 2 เท่าของรายจ่ายที่จ่ายไป แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิก่อนหักรายจ่ายเพื่อการกุศล สาธารณะหรือเพื่อการสาธารณประโยชน์และเพื่อการศึกษาหรือการกีฬา

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ผู้บริจาค	สิทธิบริจาค	สิทธิประโยชน์
	โอนทรัพย์สินหรือสินค้าที่มีไว้ขาย มอบให้เพื่อสนับสนุนการศึกษาตามโครงการ	ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์
	บริจาคเงินหรือทรัพย์สินเพื่อสนับสนุนด้านสันตนาการในการจัดสร้างและบำรุงรักษา สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ สนามกีฬา ของทางราชการหรือของเอกชนที่เปิดให้บริการทั่วไป โดยไม่เก็บค่าบริการใดๆ	หักรายจ่ายได้ 2 เท่าของรายจ่ายที่จ่ายไป

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันโครงการโรงเรียนในฝันไม่ได้มีนโยบายในการเพิ่มจำนวนโรงเรียนแล้ว แต่สิ่งที่สพฐ. กำลังดำเนินการคือ **การคงสภาพสร้างความเข้มแข็ง และต่อยอด** ดร.สิริมา หมอนไหม สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเล่าว่า

“ตลอด 12 ปีของโครงการโรงเรียนในฝันมีระยะการดำเนินการและการปรับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับการเติบโตของโครงการและนโยบายรัฐบาลและเอกชน ในช่วงแรกโครงการในโรงเรียนฝันเป็นโครงการกลยุทธ์ของภาครัฐ จึงมีการระดมทุนจากหลายภาคส่วนของสังคมอย่างเข้มแข็ง ภาครัฐได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

อย่างดี ทุกภาคส่วนกระตือรือร้นในการเดินหน้าโครงการ อีกทั้ง
ในขณะนั้นบริษัทภาคธุรกิจมีการจัด CSR กันมาก เพราะเป็นตัวชี้วัด
หนึ่งที่ดีโดยสำนักงานนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง ภาค
เอกชนจึงมีการตื่นตัวในเรื่องดังกล่าวมาก”

เช่นเดียวกันกับนางนิรมล บัวเนียม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเจ้ามูล
โรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝันที่เล่าในทำนองเดียวกันว่า ในยุคแรกของ
โครงการมีการทุ่มจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาคเอกชนเป็น
อย่างมาก แต่ปัจจุบันหลายๆ การสนับสนุนเริ่มผ่อนเบาลง

ดร.สิริมา หมอนไหมยังกล่าวอีกว่า เนื่องจากการเปลี่ยนแปลง
นโยบายทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน การเคลื่อนย้ายของผู้บริหาร ครู
การเปลี่ยนถ่ายผู้รับผิดชอบโครงการ ทำให้การดำเนินงานขาดตอนและ
ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องไม่ค่อยได้ปรึกษาหารือซึ่งกันและกันเหมือนในระยะ
แรก ดังนั้นส่วนกลางจึงต้องคอยกระตุ้นและรื้อฟื้นความสัมพันธ์ขึ้น เพื่อ
การคงสภาพของโครงการ

“เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย รายละเอียดการดำเนินงาน
ของโครงการอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้ตอบสนองความ
ต้องการและเป้าหมายในแต่ละช่วง แต่ก็ไม่กระทบเป้าหมายหลัก
คือ การขยายโอกาสการศึกษาไปยังพื้นที่ห่างไกล และพัฒนาเด็ก
ไทยด้วยการศึกษาที่มีคุณภาพ”

จากรูปแบบของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทยข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาคธุรกิจเห็นความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างมากและพยายามเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนด้านการศึกษาร่วมกับภาครัฐอย่างต่อเนื่อง แล้วแต่ความสนใจและความเชี่ยวชาญของแต่ละบริษัท แม้ว่าจะไม่ได้รับการอำนวยความสะดวกหรือสิทธิประโยชน์จากการร่วมลงทุนนี้เท่าไรนัก อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชนพบว่า หลายครั้งที่ภาคเอกชนอยากจะเข้ามาร่วมลงทุนด้านการศึกษา แต่ปัญหาคือ 1) ภาคเอกชนไม่ทราบความต้องการของภาครัฐ และ 2) ภาคเอกชนไม่ทราบช่องทางในการเข้ามาสนับสนุนหรือร่วมลงทุนการศึกษา ซึ่งปัญหาดังกล่าวควรจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยโดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในบทต่อไปจึงเป็นการสังเคราะห์ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน

แนวทางการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วน การศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน

“การศึกษา” เป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาของสังคมโลก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาการเสียชีวิตของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี การประเมินผลเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษปี 2015 แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ความสำเร็จของการขยายโอกาสทางการศึกษา ทำให้ร้อยละของเด็กที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาสูงขึ้นจากร้อยละ 82 ในปี 1999 เป็นร้อยละ 90 ในปี 2012 (UNESCO, 2015; UN, 2015) และมีผลสืบเนื่องไปสู่การแก้ปัญหาทางสังคมอื่นๆ ต่อไป ดังเช่นงานวิจัยของ UNESCO (2012) ชี้ชัดว่า ประชากรโลกกว่าร้อยละ 12 สามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้หากได้รับการศึกษาและมีทักษะการอ่าน นอกจากนี้ ข้อมูลปี 2011 ยังระบุไว้ว่าเด็กในประเทศที่มีรายได้ต่ำ 6.1 ล้านคน เสียชีวิตก่อนอายุ 5 ปี การป้องกันการเสียชีวิตของเด็กสามารถทำได้โดย 1) การให้ผู้หญิงได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาจะสามารถลดอัตราการเสียชีวิตของเด็กลงได้ร้อยละ 15 ซึ่งหมายถึงประมาณ 0.9 ล้านชีวิต และ 2) หากผู้หญิงได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อัตราการเสียชีวิตจะลดลงถึงร้อยละ 49 ซึ่งจะช่วยชีวิตได้ถึง 3 ล้านคน ในเมื่อมีหลักฐานชี้ชัด

แล้วว่า การศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ปัญหาและการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมโลก ทุกภาคส่วนของสังคมควรมีส่วนรับผิดชอบต่อการศึกษาไม่เพียงเฉพาะภาครัฐเท่านั้น โดยเฉพาะภาคเอกชนที่ถือว่าเป็น ภาคส่วนที่มีศักยภาพสูงของสังคมในการขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นของทุกคน แน่แน่นอนว่าการศึกษาเป็น สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ควรได้รับดังปฏิญญาสากลมนุษยชนได้บัญญัติไว้ เมื่อทุกคนต้องการได้รับการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ การจัดการศึกษา ความรับผิดชอบต่อผลของการจัดการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพก็ควรที่จะ เป็นหน้าที่ของทุกคนด้วยเช่นกัน แต่จะทำได้อย่างไร

“การศึกษาเป็นหน้าที่ของใครถ้าไม่ใช่ของเราทุกคน เราใช้ ชีวิตอยู่ในโรงเรียนจนจบมหาวิทยาลัยก็แค่ 20 กว่าปีแต่อีกกว่า 40-50 ปีละ ตั้งแต่เกิดพ่อแม่ต้องดูแลและให้การศึกษาลูก ตอน ทำงานคุณก็ต้องเรียนรู้ต่อไปอีกไม่ใช่จบเพียงแค่มหาวิทยาลัย ดังนั้น factors สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจึงมี 3 ตัวหลักๆ คือ 1) กระทรวงศึกษา 2) พ่อแม่ และ 3) ตลาด World of work ซึ่ง World of work นี้แหละ ที่ใช้เวลาของชีวิตมากที่สุด ดังนั้น บริษัทอยากได้คนดี คนเก่งแล้วมุ่งไปแต่ที่กระทรวงศึกษาอย่าง เดียวถูกหรือไม่ กระทรวงศึกษามีหน้าที่ปรับหลักสูตรให้ตอบสนอง ปัจจุบันแต่ private sector จะรออย่างเดียวหรือ private sector นิ่งเฉยไม่ได้”

(มินทร์ อิงค์ธเนศ)

อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยของ UNESCO (2012) ประเทศยากจนต้องการเงินสำหรับการพัฒนาการศึกษาสูงถึง 26 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี แต่มีเพียง 3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐเท่านั้นที่ได้ถูกจัดสรรไปสู่ประเทศดังกล่าวและในปี 2012 มีภาคเอกชนสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาเพียงร้อยละ 5 (683 ล้าน) ซึ่งร้อยละ 70 ของเงินสนับสนุนมาจาก 5 บริษัทใหญ่เท่านั้น จะเห็นได้ว่าภาคเอกชนมีศักยภาพสูงมากโดยเฉพาะทรัพยากรด้านการเงินที่สามารถทำประโยชน์ต่อภารกิจด้านการศึกษาได้มาก จึงทำให้ความต้องการการสนับสนุนจากภาคเอกชนมีมากขึ้นด้วย

“เราต้องยอมรับว่าภาคเอกชนมีศักยภาพสูงกว่าภาครัฐมาก ทั้งเงิน ทักษะความรู้ และกำลังคน จึงจำเป็นมากที่จะต้องดึงภาคเอกชนเข้ามาช่วยในภารกิจด้านการศึกษา”

(มีชัย วีระไวทยะ)

“ทางโรงเรียนพร้อมให้ภาคเอกชนเข้ามาให้การช่วยเหลือ เพราะหากให้รอเพียงงบประมาณที่มาช้าและไม่พอ การจะทำโครงการต่างๆ ให้สำเร็จได้นั้นเป็นไปได้ยาก”

(นิรมล บัวเนียม)

“เหตุผลที่ภาคเอกชนจะเป็นคานงัดสำคัญ เป็นหัวหอกสำคัญ ที่อาจจะสร้างการเปลี่ยนแปลง เป็น tipping point เป็นจุดที่มันจะเปลี่ยนหลายๆ เรื่องได้ก็เพราะว่า โจทย์ปฏิรูปคราวนี้มองตรงกันหมดทั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ทั้งสนช. (สภานิติบัญญัติ

แห่งชาติ) ทั้งทางกระทรวงเอง ทั้งคณะรัฐบาล ก็คือว่า มันไม่ใช่ การศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ หรือการศึกษาเพื่อการเรียนต่อ เพียงอย่างเดียวอีกต่อไปแล้ว มันเป็นการศึกษาเพื่อผลของงาน เพื่อชีวิตจริง ที่แปรไปตามบริบทของเศรษฐกิจและสังคมของ แต่ละพื้นที่ ต้องเน้นการกระจายผู้เล่น กระจายบทบาท รวมไปถึง เรื่องการมีงานทำ ภาคเอกชนจะมีบทบาทสำคัญมากถ้าเรา สร้างแรงจูงใจ ถ้าเราสร้าง Platform ในการพูดคุยที่ตีร่วมกันได้ เอกชนจะสร้างจุดเปลี่ยนเลยนะภาคเอกชนล้วนๆ เลย ที่นำเอา ความทันสมัยที่วิคิด วิธีการทำงาน วิธีการสอน วิธีเรียนเข้ามาสู่ สถาบันการศึกษา ทำให้ครู อาจารย์ทั้งอาชีพและอุดมเนียบเข้าใจ โลกของงานแบบ up-to-date แบบทันสมัยล่าสุด หรือเครื่องมือ ล่าสุดที่เค้าใช้ทำอะไรกัน เทคโนโลยีล่าสุดของเค้าคืออะไร ดีทั้ง กับการเรียนการสอน ดีทั้งกับการวิจัย ดีทั้งกับการสร้างพื้นที่ เรียนรู้ให้กับเด็กที่จบปีทำงานได้จริงเลย”

(อมรวิชัย นาคทรพรพ)

เมื่อตัวแทนของทั้งภาคเอกชน โรงเรียนรัฐบาล และสภาปฏิรูป แห่งชาติ เล็งเห็นถึงความสำคัญของการร่วมลงทุนด้านการศึกษาาร่วมกัน แล้ว แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ประเทศไทยไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการ สนับสนุนของภาคเอกชนอย่างเป็นทางการว่า มีบริษัทภาคอุตสาหกรรมใด บ้างให้การสนับสนุนการศึกษา สนับสนุนในรูปแบบใดบ้าง จากการศึกษา วิจัยเบื้องต้นพบว่า การสนับสนุนการศึกษาของภาคเอกชนมีหลากหลาย โครงการ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นโครงการระยะสั้น ปลายเหตุ และไม่ยั่งยืน เช่น การให้ทุนการศึกษา การให้เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

“การให้ทุนการศึกษาแบบสังคมสงเคราะห์แบบเดิมมีได้ แต่ไม่ยั่งยืนต้องหาต้นเหตุให้เจอ ทำไมต้องให้ทุน เพราะยากจนทำไมถึงยากจน เพราะไม่มีความรู้เรื่องธุรกิจและไม่มีทุนไม่มีโอกาสสู้ แล้วจะต้องทำอะไรให้หายจน ให้มีความรู้และมีโอกาสสู้ การศึกษาคือเครื่องมือสำคัญ ดังนั้นทรัพยากรของภาคธุรกิจนอกจากเงินแล้ว ทรัพยากรคนและทักษะความรู้ เป็นสิ่งที่ภาคเอกชนสามารถให้ได้ ไม่มีอะไรต้องหวง เพราะหากคนหายจนคนมีการศึกษาสูง ประเทศมั่นคงและมั่งคั่ง และมีความเจริญทางเศรษฐกิจ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นประโยชน์ต่อภาคธุรกิจในระยะยาวแน่นอน”

(มีชัย วีระไวทยะ)

เมื่อการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาคน พัฒนาสังคมและพัฒนาประเทศชาติไปสู่ความมั่งคั่ง มั่นคงและยั่งยืน ที่ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญและพร้อมที่จะเข้ามาสนับสนุนและร่วมลงทุนในการศึกษาแล้วเหตุใดการร่วมลงทุนที่ผ่านมายังไม่สามารถผลักดันให้การศึกษาของไทยบรรลุไปสู่การศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง ในการนี้ประสบการณ์ที่ผ่านมาของความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาของประเทศไทยสามารถแสดงให้เห็นภาพพอสมควรว่า สถานการณ์ปัจจุบันเป็นอย่างไร และภาคธุรกิจมีมุมมองต่อการจัดการหุ้นส่วนการศึกษาของภาครัฐอย่างไร

การร่วมลงทุนด้านการศึกษาในปัจจุบัน ยังไม่สามารถส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นได้ การขาดทิศทางและเป้าหมายการศึกษา การกำหนดบทบาทหน้าที่ (Defining roles) ที่ไม่ชัดเจนของภาครัฐและภาคเอกชน อีกทั้งการจัดกิจกรรมสนับสนุนต่างๆ แบบไร้

ทิศทาง 'ไม่สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาแล้ว ยังทำให้กิจกรรมที่ควรเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษากลายเป็น "ภาระ" ให้กับทั้งโรงเรียน ครู นักเรียนและแม่แต่ภาคเอกชนเองด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การเป็นหุ้นส่วนการศึกษาแบบโรงเรียนไทยรัฐวิทยา มูลนิธิไทยรัฐจะไม่ได้สนใจเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะถือว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของภาครัฐ แต่จะเน้นที่การสนับสนุนความต้องการของโรงเรียน ส่งเสริมการพัฒนานักเรียนและบุคลากรของโรงเรียนตามแผนการพัฒนาของมูลนิธิ

“เราเป็นเพียงผู้อุปถัมภ์คือบริจาคแบบมีเป้าหมายตามที่ Roadmap การพัฒนาที่กำหนดไว้ แต่เรื่องการบริหารจัดการ ผู้บริหาร ครูและบุคลากร และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นั้นอยู่นอกเหนืออำนาจของเรา และมูลนิธิจะไม่ไปแทรกแซง การให้การศึกษาควรเป็นหน้าที่ของรัฐ มูลนิธิแค่ support เท่านั้น ดังนั้นเมื่อรัฐไม่สามารถจัดสรรครูได้อย่างเพียงพอ ปัจจุบันทาง มูลนิธิจึงช่วยจ้างครูเพิ่มเติมปีละ 4 ล้านบาท”

(วิเชน โพนชุกุล)

การสนับสนุนตามความต้องการและส่งเสริมการพัฒนาตามแผนของมูลนิธิไทยรัฐ ทำให้พิจารณาได้ว่าโรงเรียนไทยรัฐวิทยาได้รับงบประมาณสูงกว่าโรงเรียนในสังกัดสพฐ. ทั่วไป แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนกลับไม่ได้สัมพันธ์กับงบประมาณนัก อีกทั้งการที่โรงเรียนมีโครงการส่งเสริมการพัฒนามาก อาจเป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ดึงเวลาเด็กและครูไป ทำให้เด็กไม่ได้เรียนหนังสืออย่างเต็มที่

“ถ้ากล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเรา ปีที่ผ่านมา ผลการสอบ NT ของนักเรียนมีคะแนนสูงกว่า NT อยู่ 2 วิชาคือ ศิลปะกับคณิตศาสตร์ แต่เมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมาผมได้ไป สัมมนาเรื่องค่าใช้จ่ายการศึกษาทำให้รู้ว่างบประมาณการศึกษา ที่ใช้ต่อเด็ก 1 คนจะอยู่ประมาณ 46,000 บาท พิจารณาแล้ว งบประมาณของเด็กนักเรียนไทยรัฐวิทยาต้องสูงกว่านั้นอยู่แล้ว แต่ทำไมผลสัมฤทธิ์ยังไม่น่าพอใจ ส่วนตัวแล้วคิดว่า โครงการ ต่างๆ ที่เข้ามาในโรงเรียนที่มากเกินไปก็จะกระทบต่อการเรียน การสอนมากขึ้น จำเป็นมากที่จะต้องให้ครูอยู่กับเด็ก ในความเป็นจริงกิจกรรมนอกหลักสูตรไม่ควรเกิน 10% ต่อการเรียนแต่ สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ไม่ว่าจะ เป็นโครงการของใครก็จะมาที่โรงเรียนซึ่ง ก็จะมีกิจกรรมที่ดึงครูไปจากนักเรียนตลอด”

(วิทยา ประชากุล)

นอกจากนี้ ภาคธุรกิจเอกชนยังได้สะท้อนถึงโครงการปัจจุบันของ อาชีวศึกษาอย่างสหกิจศึกษาว่า การดำเนินการที่ผ่านมา นั้น ยังไม่สามารถ ทำให้เกิดประโยชน์และบรรลุเป้าประสงค์ที่แท้จริงของสหกิจศึกษาได้และ ยังเป็นภาระสำหรับภาคเอกชนอีกด้วย

“ตอนนี้ที่รัฐกำลังทำอย่างสหกิจศึกษา ความเห็นผมคือ มัน ผิดวัตถุประสงค์ ระยะเวลาสั้นไป เด็กมาฝึกงาน 3-4 เดือนยัง ไม่ได้อะไร ยังไม่ทันได้เรียนรู้อะไรเลย กว่าจะคุ้นชินกับระบบงาน ก็เป็นเดือนแล้ว หลังจากนั้นก็ทำอะไรไม่ได้มาก สุดท้ายคืออะไร ก็กลายเป็นว่า private sector ก็ให้เด็กเรียนรู้แค่งานซีร็อกซ์

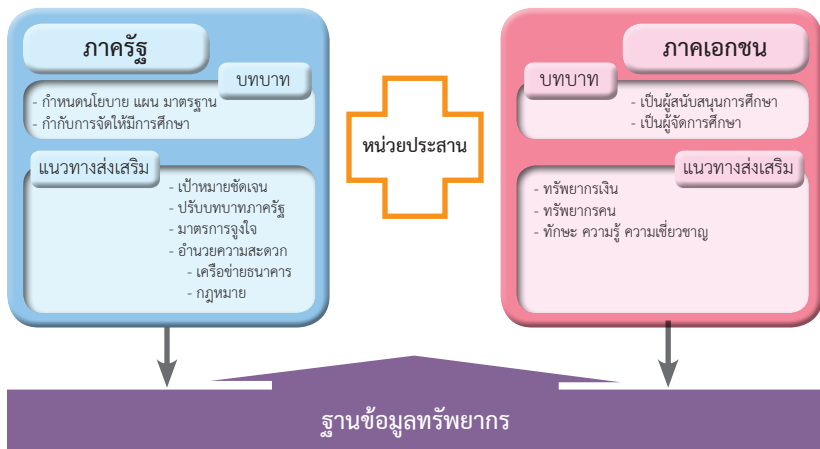
เราต้องรู้ benchmark รู้ว่า private sector อยากรได้อะไร match the gap ระหว่างเรียนและทำงาน ให้คนมีคุณภาพ แข่งขันได้ดีขึ้น การทำงานเป็นการพัฒนาทักษะชีวิต ผีคนทำงานให้เป็น ตรงนี้โรงเรียนไม่ได้สอน เช่น time management, problem solving, discipline ความคิดผมคือ ปัจจุบันเป็น ภาระต่อภาคเอกชน เพราะส่วนใหญ่เป็นงานฉาบฉวย รัฐต้องเอาจริง ต้องทำให้ PPP เป็นวาระแห่งชาติ ทำให้ต่อเนื่องและมี กลไกที่ชัดเจน แต่ก้อย่าตั้งเงื่อนไขจนภาคเอกชนขยับตัวไม่ได้ ทำให้ไม่เกิดความคล่องตัว”

(มินทร์ อิงค์ธเนศ)

โดยสรุป เมื่อการพัฒนาการศึกษาเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนใน สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเอกชนผู้มีความสามารถสูงที่จะสามารถทำงาน ร่วมกันกับภาครัฐเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นและบรรลุเป้าหมาย การศึกษาของประเทศได้ แต่การเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับ เอกชนในประเทศไทยที่ผ่านมา ยังเป็นการจัดและดำเนินการอย่างไร้ ทิศทางและเป้าหมาย ต่างฝ่ายต่างทำเพื่อประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้ง ผลักภาระให้กับภาครัฐฝ่ายเดียว ขาดความรับผิดชอบร่วมกัน ไม่มีการ ประสานความร่วมมือและความต้องการ ตลอดจนขาดความต่อเนื่องของ ความเป็นหุ้นส่วนการศึกษา การจะทำให้ PPP (หุ้นส่วนการศึกษาระหว่าง ภาครัฐกับเอกชน) เป็นวาระแห่งชาติ หุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน ภายใต้ระบบโปร่งใส ตลอดจนการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังเพื่อลูกหลาน ของเราทุกคนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก

แนวทางการส่งเสริมหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย

หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่ เพียงแต่ที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่มีระบบที่รองรับและส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเท่าที่ควร โดยปล่อยให้ผู้เล่นในระบบทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการกันเองในรูปแบบของตนเองอย่างไร้ทิศทาง และที่สำคัญคือขาดการประสานงานที่ดี ทำให้ในท้ายที่สุดแล้วโครงการดีๆ กลับกลายเป็นภาระ ดังนั้นหากจะส่งเสริมหุ้นส่วนการศึกษา ก็สามารถเริ่มต้นจากการแก้ปัญหาระบบการดำเนินการที่มีอยู่เดิม การจะส่งเสริมหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนให้มีขึ้น เพิ่มขึ้น และยั่งยืนนั้น สามารถทำได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 4 การส่งเสริมหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย

1) **สิ่งสำคัญประการแรกคือ ประสานผู้เล่น** ผู้เล่นสำคัญของ หุ่นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนก็คือ “ภาครัฐ” และ “เอกชน” ซึ่งต่างมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันในการขับเคลื่อนหุ่นส่วนการศึกษา และขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม ในความแตกต่างนี้ทำให้ในหลายครั้ง ทั้งสองภาคส่วนทำงานไม่สอดคล้องกัน โดยเฉพาะเรื่องการศึกษา ทั้งภาครัฐ และเอกชนต่างเข้าใจและให้ความสำคัญต่อการศึกษา แต่หากพิจารณาจาก อุปสรรคของหุ่นส่วนการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันพบว่า ทั้งสอง ภาคส่วนต่างจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน แต่ขาดการ ประสานงานที่ดี ต่างคนต่างทำ ซึ่งหากสามารถปิดช่องว่างและประสาน ผู้เล่นทั้งสองให้ทำงานสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันได้ ก็น่าจะ สามารถ ส่งเสริมหุ่นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทยได้ไม่ยาก ผู้ทรงคุณวุฒิจึงเห็นพ้องกันว่าจะต้องมีคณะทำงานที่เป็นหน่วยประสาน ระหว่างภาครัฐกับเอกชน

หน่วยประสาน (Delivery Unit) นี้ควรประกอบขึ้นจากกลุ่มคน จากหลายภาคส่วนของสังคม มีบทบาทสำคัญในการประสานการดำเนินงาน สร้างความเข้าใจ และประสานความต้องการระหว่างภาครัฐ-ภาครัฐ ภาครัฐ-เอกชน และเอกชน-เอกชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจถึง ความสำคัญ คุณค่าของการเป็นหุ่นส่วนการศึกษา และศักยภาพของภาค เอกชนที่ภาครัฐต้องการ และร่วมกันพัฒนาไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมาย การศึกษา

2) เมื่อผู้เล่นหลักคือ **ภาครัฐ (Public sector)** ผู้มีบทบาท หน้าที่สำคัญในการวางนโยบาย กำกับการจัดให้มีการศึกษา และวางระบบ ต่างๆ ให้เกิดการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกต่อการเป็นหุ่นส่วน

การศึกษา **ภาครัฐต้องยกเครื่องครั้งใหญ่** ตั้งแต่ความชัดเจนของเป้าหมาย การศึกษา การกำหนดบทบาทของภาครัฐและเอกชนที่ชัดเจน ตลอดจน ปฏิรูประบบสำคัญต่างๆ เพื่อที่จะสอดรับและอำนวยความสะดวกให้เกิด ความเชื่อมั่น น่าเชื่อถือ โดยเฉพาะการปฏิรูประบบคลังการศึกษา เพื่อ ส่งเสริมให้เกิดกลไกการตลาด กระตุ้นให้ภาคเอกชนร่วมลงทุนในการ จัดการศึกษา

2.1) ทุกภาคส่วนต้องเข้าใจร่วมกันถึง**เป้าหมายของ การศึกษาไทย** การศึกษาคือการออกแบบว่าต้องการให้ประเทศเดินทางไป ในทิศทางใด คนในประเทศที่ต้องการเป็นอย่างไร ปัจจุบันแม้ประเทศไทย จะมีแผนการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเป็นทิศทางของ การพัฒนาการศึกษาอยู่แล้ว แต่เหมือนทุกอย่างจะสะดุดและไม่เป็นไป ตามแผน สาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจาก ตลอดระยะเวลา 14 ปีที่ใช้แผน การศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559) ประเทศไทยมีรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการมาแล้วถึง 14 ท่าน เฉลี่ยแล้วคืออยู่ในวาระคนละ 1 ปี ความไม่มั่นคงทางการเมืองนี้มีผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาไทยเป็น อย่างมาก ดังนั้น หากจะแก้ปัญหานี้ สิ่งสำคัญคือควรให้แผนการศึกษา แห่งชาติอยู่เหนือเกมการเมือง นักการเมืองไม่ควรนำการศึกษามาใช้ ประโยชน์ในการหาเสียงแต่ควรยึดและปฏิบัติภารกิจด้านการศึกษาตาม แผนการศึกษาแห่งชาติ เพราะการศึกษาใช้เวลาเป็นทศวรรษกว่าจะเห็น ผลการเปลี่ยนแปลง จึงควรทำให้เกิดความต่อเนื่องของนโยบายและความ ชัดเจนของการดำเนินการด้านการศึกษา

“Roadmap แผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นตัวกำหนดทิศทางการพัฒนา แสดงความต้องการของภาคการศึกษา ทิศทางการสนับสนุนของภาคเอกชน”

(วิเชน โปชนกุล)

“ประเทศไทยจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมาย Goal ของประเทศให้ชัดเจน แล้วก็ต้องดูว่าเรามี resources (ทรัพยากร) อะไร อยู่ตรงไหนบ้าง จากนั้นก็เป็น factors คือ พ่อแม่ กระทรวงศึกษาธิการ และตลาด World of work เหล่านี้คือ actor ที่จะมี contribution ให้แก่การศึกษา เราต้องเน้น training และสำคัญคือ process การหาคนให้ตรงกับงาน private sector ต้องคิดว่าเรามีอะไร”

(มินทร์ อิงค์เนต)

นอกจากนี้ ภาครัฐเองต้องมีความชัดเจนถึงความต้องการเพื่อให้ภาคธุรกิจสามารถประเมินความสามารถของตนในการเข้าร่วมลงทุน/ เป็นหุ้นส่วนการศึกษาได้ชัดเจน เหมาะสมและตอบสนองความต้องการของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งถือได้ว่าได้ประโยชน์ร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย (win-win) ดังนั้น การเป็นหุ้นส่วนการศึกษาทั้งรัฐและเอกชนก็จะต้องมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน ให้สามารถบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์สูงสุดจากการเป็นหุ้นส่วนระหว่างกัน

“ในเรื่องความต้องการ ปัญหาสำคัญของอาชีวศึกษาทั่วโลก ณ ปัจจุบันนี้ คือ ปัญหาสัดส่วนระหว่างการศึกษาสายสามัญ: สายอาชีพ แม้กระทั่งในประเทศที่เป็นต้นแบบของระบบการศึกษาแบบ Dual system ที่เน้นการฝึกปฏิบัติ นั้น อัตราส่วนนักเรียนที่เลือกเรียนสายอาชีพกลับมีแนวโน้มลดลง หลักสำคัญตรงนี้คือเราก็ต้องปฏิรูประบบ career counselling (การให้คำแนะนำเรื่องอาชีพ) ซึ่งสภาหอการค้าไทยเคยทำโครงการแล้วคือไปแนะแนวอาชีพและปลูกฝังเด็กในการทำงาน พบว่ามีผลกระทบมากกว่าการที่เด็กไม่รู้เรื่องอาชีพเลย”

(ศิริพรรณ ชุมนุช)

2.2) ภาครัฐจะต้องปรับบทบาทให้เหมาะสมกับบริบทและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รายงานของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สภาปฏิรูปแห่งชาติ เรื่อง ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาและพัฒนามนุษย์ของประเทศไทย กรอบการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนามนุษย์ ฉบับปรับปรุงได้นำเสนอการปฏิรูปการศึกษา 3 ระดับ คือ การปฏิรูประบบการจัดการศึกษา การปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษา (ด้านอุปสงค์) และการปฏิรูประบบการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกันกับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเฉพาะประเด็นการปฏิรูประบบการจัดการศึกษา ในการปรับบทบาทของภาครัฐจากที่เป็นผู้จัดการการศึกษา (Education service providers) มาเป็นผู้จัดให้มีการศึกษา (Education service deliverers) และสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ให้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการจัดการศึกษาและตรวจสอบถ่วงดุลกับภาครัฐ

“การปฏิรูประบบการบริหารการจัดการศึกษา โดยลดขนาดของการจัดการศึกษาทุกระดับจากภาครัฐ และเปลี่ยนบทบาทการจัดการศึกษาจาก “ผู้จัดการศึกษา” (Education service providers) ไปเป็น “ผู้จัดให้มีการศึกษา” (Education service deliverers) ควบคู่กับการเพิ่มความสามารถและขยายพื้นที่การจัดการศึกษาของภาคประชาชนและชุมชน เสริมพลังบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ ฝ่ายกำหนดนโยบาย (Regulator) และ ฝ่ายปฏิบัติ (Operator) ออกจากกันให้ชัดเจน โดยฝ่ายกำหนดนโยบายต้องมีความอิสระ กำหนดนโยบายจากฐานวิชาการสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศและการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและตรวจสอบถ่วงดุลกับภาครัฐ เพื่อสร้างระบบธรรมาภิบาล นอกจากนี้การจัดการศึกษาในอนาคตรัฐไม่สามารถรับผิดชอบต่อดำเนินการได้เองทั้งหมด ต้องสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ให้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการจัดการศึกษา”

(สถาปณารูปแห่งชาติ, 2558 หน้า 12)

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับระบบการศึกษาว่า ภาครัฐควบคุมและยึดอำนาจอยู่ที่ส่วนกลางมากเกินไป อีกทั้งขาดกระบวนการวิจัยเพื่อหาจุดอ่อนของระบบการศึกษาไทย แม้แต่การต้องการความร่วมมือก็ไม่เคยมีงานวิจัยสนับสนุนถึงความจำเป็นและความต้องการ สิ่งเหล่านี้จำเป็นมากที่ภาครัฐจะต้องปรับระบบของกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำกับ เป็นผู้จัดให้มีการศึกษาไม่ใช่เป็นผู้จัดการศึกษา ผู้กำกับการศึกษาทำหน้าที่

สำคัญคือการต้องจัดระบบที่มีความชัดเจน โปร่งใส สอดรับกับเป้าหมาย การศึกษาและความต้องการของทั้งภาครัฐและเอกชน อำนวยความสะดวก และส่งเสริมกลไกของระบบอื่นที่เกี่ยวข้องและกระตุ้นความเป็นหุ้นส่วน การศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทยเพื่อประโยชน์ของ การศึกษาไทยที่มุ่งหวัง

2.3) **มาตรการจูงใจ เช่น การลดหย่อนภาษี** เป็นอีกกลไก หนึ่งที่ภาครัฐสามารถทำได้ในการดึงดูดและกระตุ้นภาคเอกชนให้เข้ามา ร่วมลงทุนในกิจการของภาครัฐ แม้ภาคเอกชนจะเข้ามาร่วมลงทุนด้วยจิต อาสา ใจบริการ หรือด้วยนโยบาย CSR ของบริษัท แต่ภาคเอกชนที่ไม่ใช่ มูลนิธิหรือ NGO ที่จะเป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ผลประโยชน์ของ บริษัทเป็นสิ่งที่ภาคเอกชนคำนึงถึงเป็นอันดับแรก ดังนั้น เหตุผลของการ ร่วมลงทุนด้านการศึกษาของภาคเอกชนจึงมักไปในทิศทางเดียวกันกับ เป้าหมายและผลประโยชน์ของบริษัท

“Incentive (แรงจูงใจ) ต้องมีการกำหนดแรงจูงใจให้ ชัดเจนว่าทำไปเพื่ออะไร และจะได้อะไร เช่น ประโยชน์ในการลด หย่อนภาษี การประเมินวิทยฐานะ เป็นต้น”

(ศิริพรรณ ชุมนุ่ม)

2.4) อีกปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งที่ทั้งภาครัฐและเอกชนจะ ต้องทำให้มีขึ้นอย่างมีคุณภาพ คือ **ระบบฐานข้อมูลทรัพยากร** ทรัพยากรมี ความสำคัญที่จะทำให้รัฐสภาพปัจจุบันและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการ วางแผน แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาต่อไปได้ “หุ้นส่วนการศึกษาไม่ได้เป็น

เรื่องใหม่ และไม่จำเป็นต้องสร้างอะไรใหม่ เพียงแต่ต้องรู้ว่าสิ่งที่มีอยู่แล้ว นั้นมีอะไรบ้าง และจะใช้ประโยชน์สูงสุดได้อย่างไร หรือต้องปรับปรุงหรือ แก้ไขตรงจุดใดคือสิ่งที่สำคัญและจำเป็นกว่าการริเริ่มสร้างใหม่” (มีชัย วีระไวทยะ) การพบกันของความต้องการของภาครัฐกับเอกชนจึงมีความสำคัญยิ่งต่อความยั่งยืนของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน

“Information (ข้อมูล) ฐานข้อมูลนั้นมีความจำเป็นและสำคัญมากสำหรับการพัฒนา ทั้งด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และความสามารถในการสนับสนุน”

(ศิริพรรณ ชุมนนุม)

ในการนี้ ดร.สิริมา หมอนใหม่ได้เล่าถึงแนวคิดที่จะพัฒนาโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันว่า การจะทำให้โครงการดังกล่าวตอบสนองนโยบายปัจจุบันคือการคงสภาพโครงการ คือ ส่วนกลาง (สพฐ.) และเขตพื้นที่ต้องทำงานร่วมกัน ในการทำแผนที่ผู้อุปถัมภ์ เพื่อให้รู้ว่าสภาพของแต่ละพื้นที่ ทั้งจำนวนผู้อุปถัมภ์ ประเภทของอุตสาหกรรม และความทั่วถึงของการอุปถัมภ์ และทีมเคลื่อนที่เร็วหรือ Roving Team ของแต่ละพื้นที่เป็นผู้ประสาน และเร่งพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและบุคลากรเพื่อให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและยกระดับคุณภาพโรงเรียน

“สิ่งที่คิดตอนนี้คือ เราจะต้องทำ mapping พื้นที่ให้การช่วยเหลือ คือต้องรู้ว่าในแต่ละพื้นที่มีโรงเรียนไหนที่ยังไม่มีผู้อุปถัมภ์ เขตพื้นที่ที่จะช่วยเราได้ และเมื่อทราบแล้วว่าโรงเรียนที่ขาดอยู่ที่ใด ก็ศึกษาต่อไปว่าสาเหตุที่ยังไม่มีผู้อุปถัมภ์นั้นเพราะอะไร ตรงจุดนี้ roving team จะเป็นทีมที่ช่วยเราในการเป็นตัวเชื่อมและพัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร ครูและบุคลากรได้ และนี่จะทำให้นโยบายหลักของเราในปัจจุบัน การคงสภาพการยกระดับโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล และให้โรงเรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ประสบผลสำเร็จ”

(สิริมา หมอนไหม)

การที่เรารู้ว่ามึทรัพยากรอะไรอยู่แล้ว ทำให้สามารถใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งดีกว่าการที่เพิ่มเข้าไปโดยไม่สนใจสิ่งที่มีอยู่ จนหลายครั้งกลายเป็นการเพิ่มภาระให้กับโรงเรียนมากกว่าประโยชน์ และสุดท้ายสิ่งที่หวังหรือที่อยากให้เกิดขึ้น เช่น เรื่องคุณภาพการศึกษาก็เกิดได้ยาก อย่างไรก็ตาม การทำแผนที่ผู้อุปถัมภ์ เป็นการดูแลพื้นที่การให้ความช่วยเหลือของสพฐ. ที่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะของแต่ละพื้นที่และทิศทางการพัฒนาของประเทศด้วย ประเทศต้องมีความชัดเจนว่าจะพัฒนาไปในทิศทางใด บางพื้นที่มีการส่งเสริมการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษหรือเขตอุตสาหกรรมเฉพาะพื้นที่ การจัดการศึกษาก็จำเป็นที่จะต้องลื้อไปกับนโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศด้วย และแน่นอนว่ากลุ่มอุตสาหกรรมหรือบริษัทที่จะเป็นผู้อุปถัมภ์นั้นก็เฉพาะแต่ละพื้นที่ด้วย

“ตอนนี้โดยวิธีคิดเชิงยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปเนี่ย ครู
เสนอรัฐบาลให้ดึงภาคเอกชนโดยอาจจะผ่านกรอ. เข้ามาวางแผน
ร่วมกันเลยในการปฏิรูป ซึ่งก็อาจดำเนินงานก่อนเป็นพื้นที่ ซึ่ง
แต่ละพื้นที่ก็จะมีโจทย์เฉพาะของเค้า ตอนนี้ที่เล็งไว้มี 4 จังหวัด
คือ เชียงใหม่ ชลบุรี อำนาจเจริญ และกัญเก็ด ซึ่งแต่ละจังหวัด
โจทย์เรื่อง การมีงานทำ เรื่องเศรษฐกิจก็ไม่เหมือนกัน ภูเก็ตนี่
ด้านการท่องเที่ยวชัดเจน เชียงใหม่จะเป็น trading เป็น trade
centre ที่ในระยะยาวจะ connect จีนกับลุ่มสุวรรณภูมิเนี่ย
อำนาจเจริญนี่ โจทย์มันเป็นเรื่องการศึกษาของเด็กซึ่งออกไปสู่
โลกของงานเร็ว จบ ม.3 บ้าง ไม่ถึงม.3 บ้าง เด็กไม่มีความพร้อม
ไปเป็น unskilled worker อย่างนี้ ชลบุรีนี่เป็นโจทย์เรื่องอาชีพะ
เต็มๆ เลย เพราะเค้ามีนิคมอุตสาหกรรมฟรี 4 จังหวัดไม่เหมือน
กันเลยนะ แต่ว่าตัวร่วมคือเอกชน ภูเก็ตนี่ต้องดึงเอาสมาคม
ท่องเที่ยวภูเก็ตเข้ามาอย่างนี้ เชียงใหม่นี่ทั้งหอการค้า ทั้ง
สภาอุตสาหกรรมเข้ามาเลย ชลบุรีเอาชมรม HR เอาชมรมพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ ฟังดูเล็กๆ แต่จริงๆ ไม่ใช่เลย ช่างในมีบริษัท
ผู้ประกอบการของชลบุรี 6 พันแห่งอยู่ในนั้นนะ เค้าเป็นคน
identify need ของตลาดแรงงานให้ แล้วก็มีการรวมตัวกันทั้ง
พื้นฐาน อาชีพะ อุดม น่าจะตอบโจทย์ภาคเอกชนผ่านการตั้งโจทย์
ของชมรม HR ของชลบุรียังไง อำนาจเจริญนี่มาอีกแบบ เป็นภาค
เอกชนที่เข้ามา sponsor โรงเรียน ช่วยลงทุนให้ ถือว่าถ้า
คุณภาพของเด็กอำนาจเจริญดี ภาคเอกชนก็ได้ไปด้วย เพราะ
ฉะนั้นเค้าก็เต็ม มา sponsor โครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก
โครงการพัฒนาการศึกษา คือ ตัวร่วมเป็นเอกชนหมดเลย เข้ามา

ช่วยตั้งโจทย์ เข้ามาช่วยผลักดัน เข้ามาช่วยขับเคลื่อน ลงทุน
สนับสนุน”

(อมรวิชัย นาคทรพรพ)

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นพ้องไปทางเดียวกันในเรื่องทรัพยากรและยัง
ได้นำเสนอความเป็นไปได้ในการใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อ
การศึกษาต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาบุคลากร หรือการพัฒนาระบบ
หุ้นส่วนการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนวความคิดจากโครงการที่กำลังอยู่
ในระหว่างดำเนินการว่า

“resources ของเราที่มีอยู่แล้ว จำเป็นต้องนำมา
เชื่อมโยงกัน อย่างเรื่องครูต้องเป็น teachers pool ไม่ใช่ต่างคน
ต่างทำงาน ขาดการเชื่อมโยง นักศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย
มีการเรียนร่วมกันหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็น
Twinning schools คล้ายกับที่สมศ. ทำ 1 ช่วย 9 ตอนนี้นำ
ร่วมกับท่านมีชัย วีระไวทยะ ก็เรื่องความร่วมมือด้านการศึกษา
ระหว่างโรงเรียนนานาชาติกับโรงเรียนไทยในพื้นที่ใกล้เคียง
โรงเรียนนานาชาติ 1 โรงเรียนต่อโรงเรียนไทย 5 โรงเรียน ให้
นักเรียนนานาชาติไปสอนภาษาอังกฤษก็ได้ และนักเรียนไทยก็
สอนภาษาไทย ความเป็นไทย เป็นการเรียนรู้ร่วมกันและ
เชื่อมโยงกัน โรงเรียนนานาชาติจะได้อะไร คำก็จะได้สร้างเด็ก
ของตัวเอง และเด็กไทยเองก็เป็น expertise in their own
country เด็กไทยตอนนี้ก็อาจจะไม่รู้วัฒนธรรมไทยจริงๆ แล้ว

ก็ได้ ก็เรียนรู้ร่วมกันไปเลย เราภาษาไทยแข็งแรงกว่าก็เรียนรู้ได้มากกว่าและสอนนักเรียนนานาชาติได้ การร่วมมือนี้อาจเป็นการแลกเปลี่ยนการบริหารและเชื่อมโยงใน 3 เรื่องหลักๆ คือ หลักสูตร การแลกเปลี่ยนวิชาการ และการสร้างผลิตรูที่ดี อันนี้สำคัญเลย ตัวเลขออกมาแล้วว่าครูไม่ได้ขาดแคลนแต่ครูที่ดีนี่แหละที่ขาดแคลน”

(ชิงชัย หาญเจนลักษณ์)

จากพื้นฐานความคิดที่ว่าการศึกษาเป็นของทุกคน ทุกคนต้องร่วมเป็นผู้รับผิดชอบต่อการศึกษาของประเทศ จึงได้แนวคิดของการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน โดยให้ภาคเอกชนที่มีคุณภาพและเห็นด้วยกับแนวคิดเรื่องหุ้นส่วนการศึกษาดูแลการจัดการและบริหารการศึกษาของโรงเรียน โดย 1 บริษัท: 1 โรงเรียน เป็นการปลูกฝังทักษะความรู้และความเชี่ยวชาญของธุรกิจนั้น นอกจากผู้เรียนจะได้ความรู้และทักษะด้านธุรกิจแล้ว บริษัทที่ดูแลก็จะได้เมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับองค์กรด้วย

“ปัจจุบันเป็นภาระต่อภาคเอกชน เพราะส่วนใหญ่เป็นงานฉาบฉวย รัฐต้องเอาจริง ต้องทำให้ PPP เป็นวาระแห่งชาติ ทำให้ต่อเนื่องและมีกลไกที่ชัดเจน แต่ก็อย่าตั้งเงื่อนไขจนภาคเอกชนขยับตัวไม่ได้ ทำให้ไม่เกิดความคล่องตัว มาตรการที่จะส่งเสริมให้ PPP เกิดขึ้น ง่ายๆ ก็คือการลดหย่อนภาษี และถ้าจะทำให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน อย่างที่ผมบอก รัฐต้องรู้ว่า

ประเทศมี resources อะไรบ้าง เท่าที่ผมรู้บริษัทในประเทศไทย มีเยอะมาก แต่ที่ใช้ได้ๆ มีอยู่ประมาณ 4 หมื่นบริษัท แล้ว จำนวนโรงเรียนของเรามีอยู่ประมาณ 3 หมื่นกว่าโรง สามารถ จับคู่กันได้เลย 1 บริษัทต่อ 1 โรงเรียน บริษัทให้การดูแล ให้การช่วยเหลือแบบไม่มีเงื่อนไขในเรื่อง cooperation ไม่ใช่ การเงินอย่างเดียวแต่ต้องมีการจัดการ know-how ด้วย สำคัญมากคือเราต้องปรับความคิดและทัศนคติของคนไทยให้รู้ว่าจะ พัฒนาทักษะอาชีพและชีวิตนี้แน่นอนจนถึงอาชีพะหรืออุดมศึกษา ก็ไม่ทันแล้ว”

(มินทร์ อิงค์ธเนศ)

นอกจากนี้ เครือข่ายธนาคารเป็นอีกกลไกที่นำทรัพยากรที่มี อยู่เดิมมาปรับระบบและบริหารจัดการให้เอื้อต่อการร่วมลงทุนในกิจการ ของรัฐของภาคเอกชน

“ภาครัฐและเครือข่ายธนาคาร เช่น ธนาคารกรุงไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และ ธนาคารออมสิน มีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นอยู่แล้ว และ ธนาคารเอง อย่างธนาคารกรุงไทยก็มีโครงการสนับสนุนการศึกษา อยู่เป็นทุนอยู่แล้ว ดังนั้นก็น่าจะหารือกันได้ว่า ธนาคารสามารถ จัดระบบในการรับเงินสนับสนุนและออกไปเสริมลดหย่อนภาษีให้ กับบริษัทได้เลยหรือไม่ ให้ผู้ให้รู้ว่าเงินไปไหน เอื้อให้เข้ามาให้ ความร่วมมือและตรวจสอบได้ ทำเป็น One-stop service”

(มิชชัย วีระไวทยะ)

2.5) ปฏิรูประบบการคลังการศึกษา แน่แน่นอนว่าระบบการจัดสรรงบประมาณของภาครัฐจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกลไกและแนวทางในการสนับสนุนการร่วมลงทุนของภาคเอกชน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการใช้จ่ายในการศึกษา และยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น

“งบประมาณต้องไปกับตัวเด็ก ไม่ใช่ให้ไปกับโรงเรียน แบบตอนนี้ การให้เรียนฟรี จ่ายค่าใช้จ่ายรายหัวลงไปให้โรงเรียนโดยตรง ทำให้โรงเรียนไม่ active ไม่กระตือรือร้นในการพัฒนาตัวเอง ผู้บริหารก็ทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เพิ่มวิทยฐานะให้กับตนเอง สร้าง career path ของตัวเองโดยบางครั้งลืมไปว่าหน้าที่จริงๆ ของตัวเองคืออะไร และสิ่งที่ทำนั้นเป็นประโยชน์ต่อเด็กนักเรียนอย่างไร ครูก็ไร้คุณภาพ เราจะให้การศึกษาฟรีแบบฟินแลนด์ ยังไม่ได้ เพราะอะไร เพราะเราไม่มี accountability (ความรับผิดชอบ) ฟินแลนด์เค้าทำได้เพราะ corruption เป็นศูนย์เป็นอันดับ 1 แต่ของเราอันดับ 40 กว่า การให้งบประมาณจึงต้องเป็นการให้ไปกับตัวเด็ก (Demand-side financing) ให้เด็กเป็นคนเลือก จะทำให้เกิดความเสมอภาค และเพิ่มการแข่งขัน เป็นกระบวนการทางการตลาด โรงเรียนไหนเด็กเลือกเยอะเงินก็ไปถึงโรงเรียนเยอะ”

(ชิงชัย หาญเจนลักษณ์)

3) ภาคเอกชน (Private sector) เป็นหัวหอกสำคัญของ หุ่นส่วนการศึกษาเพราะเป็นภาคส่วนที่มีศักยภาพสูงในการขับเคลื่อน การศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ ทรัพยากรมนุษย์ และทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ อีกทั้งยังมีระบบการบริหารงานที่คล่องตัวและมี ประสิทธิภาพสูง บทบาทของภาคเอกชนจึงเป็นผู้สนับสนุนการทำงานของ ภาครัฐ รวมถึงการเป็นผู้ปฏิบัติและให้บริการการศึกษา (Education service providers) อย่างไรก็ตาม หนึ่งปัญหาสำคัญจากประสบการณ์ หุ่นส่วนการศึกษาที่ผ่านมาคือ ภาคเอกชนไม่รู้จักความต้องการของภาครัฐ และช่องทางในการร่วมลงทุน แนวความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับระบบ one-stop service เครือข่ายธนาคาร และหน่วยประสานเพื่อประสาน ความเข้าใจและความต้องการของภาครัฐกับเอกชน ภาคเอกชนเห็นว่าไม่ ควรรอรระบบหรือการเปลี่ยนแปลงจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว แต่สามารถ ริเริ่มและดำเนินการตามศักยภาพไปก่อนได้ เนื่องจากหลายโครงการของ ภาครัฐก็เกิดจากการริเริ่มและดำเนินการของภาคเอกชนและเมื่อเห็นว่า ประสบผลสำเร็จ ภาครัฐจึงนำไปขยายผล ดังนั้น สิ่งที่ภาคเอกชนพึงกระทำ คือ วิเคราะห์ปัญหาการศึกษาของไทย อาจจะโดยผ่านเครือข่ายที่มีกับทาง ภาครัฐ วิเคราะห์จากประสบการณ์และปัญหา หรือทีมทรัพยากรบุคคล (HR) ผู้กำหนด CSR ของบริษัทเป็นผู้วิเคราะห์ แต่สิ่งสำคัญที่ควรตระหนัก ให้ดีคือต้องประเมินศักยภาพของบริษัทถึงความเชี่ยวชาญและความพร้อม ในการร่วมลงทุนด้านการศึกษา ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอตัวอย่างรูปแบบ ที่ภาคเอกชนสามารถเข้ามาร่วมลงทุนทางการศึกษาได้ ดังนี้ (มิชชัย วีระไวทยะ)

(1) บริจาคทุนทรัพย์ผ่านเครือข่ายธนาคารซึ่งสามารถจัดการได้เสร็จสรรพภายในขั้นตอนเดียว (one – stop service) ตั้งแต่บริจาคออกไปเสร็จ และลดหย่อนภาษี ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิถือว่าเป็นแค่จุดเริ่มต้นที่ดีเท่านั้น

(2) ส่งเสริมให้พนักงานออกไปช่วยสอน ทั้งวิชาการและทักษะชีวิตอื่นๆ เช่น สอนดนตรี สอนเย็บปักถักร้อย เป็นต้น พนักงานเหล่านี้สามารถเป็นครูกิตติมศักดิ์ไปช่วยให้ความรู้และพัฒนาทักษะ ทั้งทักษะอาชีพ การทำงานและทักษะชีวิต สิ่งสำคัญมากคือภาคเอกชนต้องเชิญคุณครูมาบริษัทเพื่อเรียนรู้ด้วย จึงจะสามารถยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งนักเรียนและครูที่ชัดเจน

(3) การฝึกอบรมครูเป็นโครงการใหญ่ที่ภาคเอกชนสามารถเข้ามาสนับสนุนได้หลายทาง ทั้งงบประมาณการฝึกอบรมครู ซึ่งสามารถบริจาคผ่านเครือข่ายธนาคาร และการให้ครูไปเรียนรู้กับบริษัทภาคเอกชน เป็นการสร้างแรงบันดาลใจของครู ให้ครูได้เห็นของจริง การทำงานจริง เทคโนโลยีทันสมัยที่ในภาคทฤษฎีอาจเก่าหรือล้าสมัยไปแล้ว ครูก็จะมีโอกาสเพิ่มพูนความทักษะ ความรู้ ความสามารถ และนำมาสอนเด็กให้เข้าใจและปฏิบัติได้จริง การฝึกอบรมครูนี้ บริษัทสามารถคิดเป็นค่าฝึกอบรมและนำมาหักลดหย่อนภาษีได้ นอกจากจะได้ประโยชน์ด้านภาษีแล้ว ยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับบริษัทและช่วยพัฒนาการศึกษาอีกด้วย

(4) โรงเรียนพี่-โรงเรียนน้อง โครงการแบบนี้มีการดำเนินการอยู่บ้างแล้ว เพียงแต่ควรจะทำให้ยั่งยืน ขยายผล และขยายเครือข่ายให้มากขึ้น โดยอย่าให้สังกัดของโรงเรียนมาเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการศึกษา และโอกาสของการเรียนรู้ของเด็ก โดยสามารถให้ภาคเอกชนเป็นผู้สนับสนุน

ได้ ตัวอย่างเช่นโรงเรียนนานาชาติเป็นที่เลี้ยงให้กับโรงเรียนรัฐบาล ผลัดกันสอน หรือมีโครงการแลกเปลี่ยนสั้นๆ ก็น่าจะทำได้ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ริเริ่มและดำเนินการในเบื้องต้นกับโรงเรียนนานาชาติหลายแห่งและได้ผลออกมาในเชิงบวก เพราะทั้งสองฝ่ายต่างเห็นตรงกันว่า ผู้ที่ได้ประโยชน์โดยตรงจากการร่วมมือนี้คือ นักเรียน

(5) การช่วยจัดตั้ง Social Enterprise (ธุรกิจเพื่อสังคม) ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน โดยให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และภาคเอกชนนำประสบการณ์และความรู้ทางด้านธุรกิจมาเตรียมความพร้อมให้แก่ครูและนักเรียนให้สามารถทำธุรกิจเป็น ซึ่งกระบวนการนี้จะสามารถแก้ปัญหาความยากจนได้อย่างยั่งยืน ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า การที่ชุมชนไม่สามารถประกอบธุรกิจเพื่อหาเลี้ยงชีพของตนเองได้นั้น เป็นปัญหาใหญ่ต่อการพัฒนาและการออกจากความยากจน โดยเห็นว่าระบบการศึกษา “จืด น่าเบื่อ เรียนดีและเรียนจบแต่สร้างงานไม่ได้และตกงาน” ซึ่งต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนให้เมื่อเรียนจบแล้วสามารถกลับไปพัฒนาท้องถิ่นได้ด้วยธุรกิจ ภาคเอกชนเป็นกำลังสำคัญที่จะต้องถ่ายทอดทักษะทางธุรกิจให้กับเด็กและโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนและสังคมมีธุรกิจและเลี้ยงตนเองได้

(6) มหาวิทยาลัยต้องปรับตัว และลงไปเล่นกับท้องถิ่นและการศึกษาในระดับอื่นๆ ตั้งแต่ระดับอนุบาลเลย ไม่ใช่อยู่แต่บนหอคอยงาช้าง เป็นการฝึกภาคสนามและทดลองใช้ชีวิตที่เรียนมาได้อย่างดีสำหรับมหาวิทยาลัย ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหิดลคัดโรงเรียน 3 แห่งมาตรวจสอบคุณภาพ เพื่อหาทางทำให้คุณภาพดีขึ้น โดยให้นักศึกษามหาวิทยาลัยลงพื้นที่ไปเรียนรู้ภาคสนาม ในสถานที่จริง ผลคือ win-win ด้วยกันทั้งสองฝ่าย เป็นการพัฒนาผู้เรียนทั้งระดับโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

ภาคเอกชนสามารถริเริ่มโครงการโดยไม่จำเป็นต้องรอภาครัฐ เพราะกระบวนการและระบบของภาครัฐปัจจุบันใหญ่เทอะทะทำให้การดำเนินการโครงการต่างๆ เป็นไปได้ช้า และอาจไม่ทันการต่อความต้องการหรือการแก้ปัญหาที่ต้องการเร่งด่วน การช่วยเหลือของภาคเอกชนบางรูปแบบอาจจะเป็นเพียงการสนับสนุนระยะสั้น ไม่ยั่งยืน แต่ก็อาจขยายผลต่อหรือจะสมบูรณ์ขึ้นเมื่อภาครัฐจัดการระบบมารองรับ และนี่คือความสำคัญที่จำเป็นต้องมีการทำงานแบบหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ยกตัวอย่างง่ายๆ เพื่อสรุปหุ้นส่วนการศึกษาสั้นๆ ให้เห็นบทบาทและวิธีการดำเนินการได้อย่างน่าสนใจ

“กระทรวงศึกษาธิการสามารถพิจารณาให้ภาคเอกชนเข้ามาบริหารโรงเรียนให้ได้คุณภาพตามที่ทำสัญญาคล้ายๆ ของต่างประเทศพวก charter school เพื่อให้ได้คุณภาพที่คาดหวัง การทำงานต้องเป็น specialist ในเรื่องนั้นๆ ภาครัฐสามารถให้อำนาจเต็มกับภาคเอกชนในการบริหารจัดการโรงเรียน ทั้งการจ้างครู วิธีการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ มีวิธีการของภาคเอกชนเอง หากสามารถทำให้ครูเป็นครู ผู้บริหารเป็นผู้บริหาร ไม่ใช่ครูเป็นทุกอย่างในโรงเรียน การทำงานตามความเชี่ยวชาญผลงานที่ออกมาก็จะมีคุณภาพ ถ้าสามารถทำได้แบบนี้ โรงเรียนก็จะมีคุณภาพ แทนที่จะไปหาครูที่ไหนมารู้มาเพราะครูขาดแคลน การ maintain (รักษา) จำนวนโรงเรียนแต่ขาดคุณภาพจะทำไปทำไม โรงเรียนไหนไม่มีคุณภาพก็ปิดตัวไป

ถ้ากลัวว่าโรงเรียนจะโดนปิดหมดเพราะไม่มีคุณภาพกันเลย
กระทรวงศึกษาธิการผู้เป็น regulator มีหน้าที่สำคัญตรงนี้
ต้องหามาตรการกลไกมารองรับให้ได้”

(ชิงชัย หาญเจนลักษณ์)

โดยสรุป หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนในประเทศไทย
ไม่ใช่เรื่องใหม่ เพียงแต่ “หุ้นส่วน” ที่มีอยู่เดิมยังไม่สมบูรณ์ อาจเนื่องด้วย
ปัจจัยทางกฎหมาย ความไม่ชัดเจนของเป้าหมายการศึกษา การยึดติดต่อ
อำนาจการบริหารจัดการ หรือการขาดระบบที่เอื้อให้เกิดความเป็นหุ้นส่วน
ที่ยั่งยืน ถึงเวลาแล้วที่ “ทุกคน” และทุกฝ่ายจะหันหน้ามาหากัน ร่วมกัน
พัฒนาการศึกษา โดยไม่โยนความผิดให้กับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเพราะการศึกษา
เป็นของทุกคน ถึงเวลาแล้วที่เราต้องร่วมมือกันเพื่อการศึกษาของลูกหลาน
ของเราเอง

เอกสารอ้างอิง

กุลกานต์ อร่ามทอง, 2553. การระดมทุนในรูปแบบ Public Private Partnerships (PPPs). วารสารหนี้สาธารณะ. สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ.

เดลินิวส์. 2557. สข.จ่อฟื้นร.เบิกค่ารายหัวเกินจริง. วันที่ 16 เมษายน 2557. <http://www.dailynews.co.th/education/230757>

ธรรมนิติ. 2556. โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ (องค์การมหาชน): รายงานและงบการเงิน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2556. https://www.mwit.ac.th/mwitDoc/Board_doc/fin-56.pdf

ผู้จัดการออนไลน์. 2553. ‘เด็กผี’ โผล่ บกพร่องโดยทุจริตในระบบการศึกษาไทย. วันที่ 26 ตุลาคม 2553. <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9530000151007>

พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556: กฎหมายลำดับรอง ประกาศ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง. สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง.

รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยรัฐวิสาหกิจ ตามแผนยุทธศาสตร์โรงเรียนไทยรัฐวิทยา (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2555-2558) ปีการศึกษา 2557. มูลนิธิไทยรัฐ.

โรงเรียนวิทยาศาสตร์ระยอง RAYong Science Academy: RASA. โครงการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาและโรงเรียนวิทยาศาสตร์ กลุ่มปตท. พื้นที่ภาคตะวันออก.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.). 2548. การให้เงินอุดหนุนของ
รัฐเพื่อการอุดมศึกษา: การศึกษาเปรียบเทียบกลไกการให้เงิน
อุดหนุนใน 10 ประเทศ แพลและเรียบเรียงจาก Public Funding
of Higher Education: A Comparative Study of Funding
Mechanisms in Ten Countries. สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา. กรุงเทพฯ
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.). 2550. รายงานวิจัยเรื่อง
การกระจายอำนาจทางการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา.
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กรุงเทพฯ
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.). 2553. บทบาทและผลกระทบ
ของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน (The Role and
Impact of Public-Private Partnership in Education).
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กรุงเทพฯ
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.). 2557. รายงานการวิจัย
แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่
ศตวรรษที่ 21. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กรุงเทพฯ
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.). 2558ก. สัมมนาทางวิชาการ
เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษานิติบุคคลในกำกับ. วันที่ 21
พฤษภาคม 2558. [http://www.onec.go.th/onec_web/
page.php?mod=Newseducation&file=view&itemId=1470](http://www.onec.go.th/onec_web/page.php?mod=Newseducation&file=view&itemId=1470)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) 2558ข. สถิติการศึกษาของ
ประเทศไทย ปีการศึกษา 2556-2557. สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา. กรุงเทพฯ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.). 2558ค. เอกสารประกอบ
การประชุมคณะอนุกรรมการปฏิรูประบบทรัพยากรและการเงิน
เพื่อการศึกษา ครั้งที่ 5/2558.

อภิวัฒน์ สิริรัตนจิตต์. 2556. ข้อเสนอแนะประเทศไทย (2): กรณีปฏิรูป
การศึกษาไทย ตอนเหลียวหลัง ก่อนหยังสู่นาคต. ผู้จัดการ
ออนไลน์. 10 กรกฎาคม 2556. Retrieved 1 กันยายน 2558.

Asian Development Bank (ADB). 2010. **Public-Private
Partnerships in Education: Lesson Learned from
Punjab Education Foundation.** ADB: the Philippines.

Bhongsatiern, J. 2014. **The Development of the Corporate
School Programme in Thailand.** The University of
Manchester. UK.

EC (European Commission). 2003. **Guidelines for Successful
Public-Private Partnerships.** Directorate-General
Regional Policy. European Commission. Brussels. [http://
ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/
pppguide.htm](http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/pppguide.htm).

Education International (EI). (n.d). **Public Private Partnerships
in Education.** Brussels, Belgium.

EIB (European Investment Bank). 2004. **The EIB's Role in
Public-Private Partnerships (PPPs),** European Investment
Bank. Luxembourg. [www.eib.org/Attachments/thematic/
eib_ppp_en.pdf](http://www.eib.org/Attachments/thematic/eib_ppp_en.pdf).

- Friedman Foundation. 2003. **Milton Friedman on Vouchers.** CNBC Interview. 24th March 2003. Retrieved from <http://www.edchoice.org/The-Friedmans/The-Friedmans-on-School-Choice/Milton-Friedman-on-Vouchers.aspx> on 6th June 2015.
- IMD. 2015. **IMD World Competitiveness Yearbook 2015.** IMD World Competitiveness Centre. Switzerland.
- IMF (International Monetary Fund). 2004. **Public-Private Partnerships, Fiscal Affairs Department.** International Monetary Fund. Washington DC. www.imf.org/external/np/fad/2004/pifp/eng/031204.pdf.
- Kwame Akyeampong. 2009. **Public-Private Partnership in the provision of basic education in Ghana: Challenges and Choices, Compare: A Journal of Comparative and International Education.** 39:2. 135-149. DOI: 10.1080/03057920902750368.
- LaRocque. 2008. **Public-Private Partnerships in Basic Education: An International Review.** CfBT Education Trust: UK.
- Latham. 2009. **Public-Private Partnerships in Education.** EdInvest: The Information Portal for Global Developments in Private Education. International Finance Corporation. World Bank.

- Lewis, L. and Patrinos, H.A. 2012. **Impact evaluation of Private Sector Participation in Education**. CfBT Education Trust, UK
- New York Times. 2002. **The Market Can Transform Our Schools by Milton Friedman**. 2nd July 2002. Retrieved from <http://www.nytimes.com/2002/07/02/opinion/the-market-can-transform-our-schools.html> on 6th June 2015.
- OECD. 2008. **Public-Private Partnerships: In pursuit of risk sharing and value for money**. OECD.
- OECD. 2010. **Dedicated Public-Private Partnership Units: A survey of institutional and governance structures**. OECD
- Osborne, 2000. **Public-Private Partnerships: Theory and practice in international perspective**. Routledge. London and New York
- Patrinos, H.A. 2009. **The Role and Impact of Public-Private Partnerships in Education**. The World Bank: Washington DC.
- Pillay and Hearn. 2009. **Public-Private Partnerships in ICT for Education**. Digital Review of Asia Pacific 2009-2010.

- Pillay, H. and Hearn, G. (n.d). Digital Review of Asia Pacific 2009-2010 **Public-Private Partnerships in ICT for Education**. pp 77-87.
- S&P Syndicate Company Limited. (2556). **รายงานประจำปี 2555 Simply Excellence**. กรุงเทพฯ
- UNESCO. 2006. **UNESCO – Private Sector Partnerships: Making a Difference**. UNESCO. France.
- UNESCO. 2012. **Youth and Skills: Putting education to work**. EFA Global Monitoring Report 2012. UNESCO: Paris, France.
- UNESCO. 2015. **Education for All 2000-2015: Achievements and Challenges**. EFA Global Monitoring Report 2015. UNESCO: Paris, France.
- United Nations (UN). 2014. **The road to dignity by 2030: ending poverty, transforming all lives and protecting the planet: Synthesis report of the Secretary-General on the post-2015 sustainable development agenda**.
- United Nations (UN). 2015a. **The Millennium Development Goals Report 2015**.
- United Nations (UN). 2015b. **Sustainable Development in Action: Special Report on Voluntary Multi-stakeholder Partnerships and Commitments for Sustainable Development**.

World Bank. 2014. **Economics of Education**. Retrieved from <http://www.worldbank.org/en/topic/education/brief/economics-of-education>

Youtube. 2012. **Milton Friedman – Public Schools/Voucher System**. Retrieved from https://youtu.be/Syp_jR4BNBk on 6th July 2015.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาคเอกชน

ดร. ชิงชัย หาญเจนลักษณ์

โฆษกกรรมการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
สภาปฏิรูปแห่งชาติ
ที่ปรึกษา ฝ่ายต่างประเทศ บริษัท ลีอกซ์เลย์ จำกัด (มหาชน)

นายมีชัย วีระไวทยะ

กรรมการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
สภาปฏิรูปแห่งชาติ
ประธานมูลนิธิวีระไวทยะ
ผู้ก่อตั้งโรงเรียนมีชัยพัฒนา

นายมินทร์ อิงค์ธเนศ

ผู้ก่อตั้งและกรรมการผู้จัดการใหญ่
บริษัท เอสวีโอเอ จำกัด (มหาชน)

นายวิเชน โปชนุกุล

เลขาธิการ มูลนิธิไทยรัฐ

ภาครัฐ

ดร.อมรวิชช์ นาครทรรพ

โฆษกกรรมการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
สภาปฏิรูปแห่งชาติ
ผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและ
โฆษกกระทรวงศึกษาธิการ

ดร.ศิริพรรณ ชุมนุม

ที่ปรึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.จรรยาตรี มาติลโกวิท

ประธานสาขาวิชาพัฒนศึกษาและหัวหน้าภาควิชานโยบาย
การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางอาลัย พรหมชนะ

ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒารามในพระบรมราชินูปถัมภ์

ดร.มาลัย จันทร์เทศ

นักวิชาการ สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ดร.สิริมา หมอนไหม

นักวิชาการ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

นายชาญ ตันติธรรมถาวร

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายวิทยา ประชากุล

ผู้อำนวยการโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 1 (บ้านหัวช้าง) จังหวัดลพบุรี

นางนิรมล บัวเนียม

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเจ้ามูล กรุงเทพมหานคร

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.กมล รอดคล้าย

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.วัฒนาพร ระงับทุกข์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

นายวีระ พลอยครบุรี

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

พิจารณารายงาน

นายวีระ พลอยครบุรี

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

นางสาวทวิพร บุญวานิช

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบ

คลังข้อมูลทางการศึกษาและพัฒนามนุษย์

กำหนดกรอบแนวคิด รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ เรียบเรียง จัดทำรายงาน และบรรณาธิการ

ดร.จอมทยาสนิท พงษ์เสฐียร นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ